

20087

UNIVERSAL

LIBRARY

OU_200087

UNIVERSAL
LIBRARY

ಕಾರದಾ ಗ್ರಂಥನಾಲೆಯ ಚತುರ್ಥ ಕುಸುಮ

ಇಂದಿರೆ

(ಅಥವಾ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯವನಿತೆ)

ಪ್ರಿಯಂವದಿ, ಸ್ನೇಹಲತೆ, ನಿರ್ಢಲೆ, ಹಿಂದೂ ಭಾಗ್ಯೋದಯ
ರಣಕೇಸರಿ ನೂದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಕರ್ತರೂ
“ ಸರಸ್ವತಿ ” ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರೂ ಆದ

ಆರ್. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ
ಇವರಿಂದ ರಚಿತವಾದದ್ದು

ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ ೧,೫೦೦ ಕಾಸಿಗಳು

PRINTED BY
B SREE NIVASA IYNGAR
BANGALORE CITY
1924

Registered Copy Right

ಕ್ರಯ 12 ಆಣೆ.

ಟಿಪ್ಪಾಲು ಹಾಸಲು ಬೀರೆ

ಸ ರ ಸ್ವ ತಿ .

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಸಂಚರಿಸುವ

ಉತ್ತಮವರ್ಗದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕನ್ನಡ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ.

ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ನೈತಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಟ್ಟ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಲೇಖನಗಳೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಮತ್ತು ಮನೋರಂಜಕವಾದ ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಬಾಲಕ ಬಾಲಕಿಯರಿಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಸುಲಭವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಡುವವು. ಹೊಸದಾಗಿ ಜಂಡಾದಾರರಾಗ ತಕ್ಕವರಿಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಒಂದೊಂದು ನೂತನ ಕಾದಂಬರಿಯು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಡುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಶಾರವಾ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಪ್ರಕಟನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಡಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಡುವುದು. ಜಂಡಾದಾರರಾಗ ಲಕ್ಷಿಸುವವರು ತಮ್ಮ ವಿಳಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಜಂಡಾ ಹಣವನ್ನು ಮನಿಯಾರ್ಡರ್ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಿಯಾಗು, ಎ. ಪಿ. ಮೂಲಕ ಸಾಗಿಯಾಗು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಪತ್ರಿಕೆ.

ವಾರ್ಷಿಕ ಜಂಡಾ :—ರೂ 3—0—0 ಮಾತ್ರ.

ಜೀವನವರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರದು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಆರ್. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ.

ಸಂಪಾದಕಿ “ಸರಸ್ವತಿ”

ಚಾಮರಾಜ ಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.

ಸಮರ್ಪಣೆ.

« ಪುರಾತನ ಪದ್ಧತಿ » ಯೆನ್ನುವ ದುಷ್ಕರಿಯಾಚಕ್ಕೆ ವೆದರಿ
« ಬಾಲ್ಯವಿನಾಹ » ಯೆನ್ನುವ ಕಟ್ಟಿಗೊಳಪಟ್ಟು « ವಿಧನಾವಸ್ಥೆ »
ಯೆನ್ನುವ ದುಷ್ಕರಿಯಾಗರದಲ್ಲ ಮುನುಗಿ ದಡವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಪರಿತು
ಸುತ್ತಲಿರುವ ನನ್ನ ಒಕ್ಕೊಪಲಕ್ಕೆ ಸಮೋದಯದಿಗೆ ಮೃದಾ,ವ
ಕೃಷಾ ದುಷ್ಕರಿಯಾಗರದಲ್ಲ ಆದ ಈ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತದ್ವಿರಮನಾಥ
ನಾಗಿ ಸೋದೂವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಏರ್ಪಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ
ರುನೆನು.

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

— 4 —

	ಪುಟ	
<div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: center;"> <div style="transform: rotate(-30deg); font-weight: bold; font-size: 1.2em;">Checked 1969</div> <div style="font-weight: bold; font-size: 1.2em;">Checked 1965</div> </div>		
ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ		
ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ		
೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—ಮಾತೃಪುತ್ರರ ಸಂಭಾಷಣೆ	...	೧
೨ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—ಸಹೋದರ ಸಹೋದರಿಯರ ಸಂಭಾಷಣೆ	...	೯
೩ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—ವಿವಾಹ ಸಂಭ್ರಮವು	...	೨೩
೪ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—ಸುಂದರೇಶನ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವವು...	...	೨೮
೫ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ - ಇಂದಿರೆಯ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ	...	೩೬
೬ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಸುಂದರೇಶನ ಚಿಂತೆ	...	೪೧
೭ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—ಸ್ವರ್ಣಳ ಮರಣವೂ ಇಂದಿರೆಯ ಕಷ್ಟ	...	೫೦
ಪರಂಪರೆಯೂ	...	೫೦
೮ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—ಶಂಕರಿಯ ಕ್ರೂರತ್ವವು	...	೬೦
೯ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—ಇಂದಿರೆಯ ಪತ್ರವು	...	೬೮
೧೦ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—ಸುಂದರೇಶನಿಗೂ ಶಚೀಂದ್ರನಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯು	...	೭೬
೧೧ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ—ಇಂದಿರೆಯ ಕಷ್ಟನಿವೋಚನೆ	...	೮೦
೧೨ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ — ಸುಂದರೇಶನ ಪ್ರಯತ್ನ	...	೯೧
ಉಪಸಂಹಾರ		

—

ಸೀ ಠಿ ಕೆ .

ಶೂರ್ವದಲ್ಲ ಹಲಶ್ಚಂದ್ರ, ನಳನೊಡಲಾದ ಸೋಡರನುಯಾ
 ರಾಜರುಗಳಿಂದಲೂ, ಮನು, ಮಾಂಧಾತ ಸೊಡಲಾದ ಷಟ್ಪಕ್,
 ನರ್ತಗಳಿಂದಲೂ, ವಸಿಷ್ಠ, ಏಶ್ವಾಸುತೃ ಸೊಡಲಾದ ಸತ್ತ ಋಷಿ
 ಗಳಿಂದಲೂ ರಾಜಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನವಿಷ್ಣು ವೃಣ, ಭೂಮಿಯಾದ ಭಾರತ
 ವರ್ಷವು ಈಗ ಜಾಲವಿಧವೆಯರ ಕಣ್ಣಿಲಿನ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ದಡ
 ನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಲಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಜಾಲೃಷಿವಾಹವೇ ಪೊದ
 ರಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿನ ಏಳಿಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಪೆಂಚಾಡುತ್ತಲಿರುವುದು.
 ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತ
 ಒಡ್ಡ ನಿಯಮಗಳನ್ನೆಂ ಪ್ರಾಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈಗಿನವರು
 ವಿಲವಾಗುತ್ತಿರುವರು. ಕನ್ನೆಯರು ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ವಿವಾ
 ಹಿತರಾಗುವುದೂ, ವಿವಾಹವಾದ ಕೂಡಲೆ ದುರಾದೃಷ್ಟವಶದಿಂದ
 ಕೂಡಲೆ ಏಧವೆಯಾದರೂ ಅಮರಣ ಸಂತ್ರಸ್ತ ದುಃಖನಮುದ್ರ
 ದಲ್ಲ ಮುಳುಗಿ ದಡವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಪರಿತಪಿಸುವುದೂ ಭಾರತಿಯ
 ಸಿರ್ಭಾಗ ಪ್ರತಂತುಗಳ ಶೋಷನಿಯವಾದ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಇವ
 ಏಗೊಂಸ್ಕರ ಎಷ್ಟೊ ಕಲಾ ಶಾಲೆಗಳೂ ವಿದ್ಯಾಭವನಗಳೂ ಸ್ಥಾಪಿಸ
 ಲ್ಯಟ್ಟಿದ್ದರೂ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಜಿಳಕನ್ನು ಕಾಣದೆ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲ
 ಏಧವೆಯರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ
 ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಏಂತಹ ಕೆಚ್ಚೆ ದೆಯ ಕಟ್ಟಾಳುಪಿನ ಹೃದಯವೂ ಕೂಡ
 ಕೆರಗಿ ನೀರಾಗದಿರಲಾರದು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ
 ಏಧವೆಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಸುಮಾರು ಏವತ್ತು
 ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಬಹುದು. "ಸಾಧ್ಯವೊಬ್ಬಳ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ
 ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ನೀರು ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಕುಟುಂಬವೆಂ
 ವಿಲವಾಗುವುದೆಂದು" ಪರಿತಾಪದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಮಹನಿಯರು
 ಸಾವಿರಾರು ಸಾಧ್ಯಿಯರ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಅರು ಪ್ರವಾಹವು ಹರಿಯುತ್ತಿ
 ದ್ದರೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿರುವರಕ್ಕೆ ? ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲ
 ರುವ ಏಧವೆಯರು ಯಾವಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಅನರ್ಹರಾಗಿ ನವಾ ನರ್ವಕಾ

ಅವೂ ಚಿಂತಾಬ್ಬಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವು ಈ ಭೂಮಾಡೆ ಗೊಂಡು ಭಾರವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮರಣಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೃತು ದೇವತೆಗೆ ಸುಖಾಗಮನವನ್ನು ಕೊರುತ್ತಾ "ಎಂದು ಕೇ ಯಿತೆ ? ಬೆಳಗಾಯಿತೆ ? ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತೆ" ಎಂದು ವಿನಯವನ್ನು ಅತಿ ಕಷ್ಟವಿಂದ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಸೇಕರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಿರುವರಾದ್ದರಿಂದ ಹೃದ್ರಾವಕವಾದ ಈ ಧೃವ್ಯವನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲ ವರ್ಣಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇತರರಿಂದ ಇವರು ಕನಕಕ್ಕೂ ಕಡೆಯಾಗಿ ಭಾವ ಸಲ್ಪಡುವುದನ್ನೂ ಅವರ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಈಕ್ಷಿಸಿದ ಯಾವ ಭಾರತ ಭ್ರಾತೃವನ ಹೃದಯವು ಕರಗಿ ನೀರಾಗದಿರದು ! ತುಂಬದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತರ ಆ ಮನೆಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಇತ ರರು ಅಕ್ಷಿಸಿಸುವರಾದ್ದರಿಂದ ತಾವಿರುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರವಿಲ್ಲದೆ ಪರಾಧೀನಿಯರಾಗಿ ದುಃಖಿಸನ್ನು ನುಂಗಿ ಕೊಂಡು ಹೇಳಲಾರದೆ ಅನುಭವಿಸಲಾರದೆ ಮೂಗು ಜೀವಗಳಂತೆ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಅನೇಕರು ದಾಸ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹೊಟ್ಟಿಯ ತುಂಬ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲದೆ ಮೃತುಂಬ ಒಟ್ಟಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅತಿ ವಿನಾ ವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವರು. ಪ್ಲೆಗ್, ಕಲರಾ, ಯುದ್ಧ, ರ್ಷ ಫ್ಲೂಇನ್ನಾ. (Influenza) ವೊದಲಾದ ರೋಗಾಟಗಳು ಅವತರಿಸಿ ನಮ್ಮದೊ ರಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿರುವವು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಿಧವೆಯರಿಗಿರುವಷ್ಟು ಕಷ್ಟನಿಷ್ಕೂರಗಳಿಲ್ಲವಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಿಧವೆಯರ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ಸುಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಶೇಕದಾ ರ್ಷ ಜನ ವಿಧವೆಯರು ಕೆಲವು ಸಿಕ್ಕಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವರು. ಇವರ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಕೂರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರ ಯಾವ ಕಟುಕನಮನವನ್ನಾದರೂ ಕರಗಿ ನೀರಾಗುವುದು. ಪತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇನೋ ಭಗವಂತನ ನಿಯಮವಾದರೂ ಇವರಿಗೆ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ವಿಚಾರ ರೂಪವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಮೊದಲೆ ನೊಂದಿರುವ ಅವರನ್ನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ನೋಯಿಸುವುದಾರನಿಯಮ ? ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ

ದೌರಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಜಾಲ್ಯವಿವಾಹ, ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ವಿರೂಪಸೆಂಪೊಡು
 ಲಾದವುಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರೂ ಸುಖವೂ ಶಾಂತಿಯೂ ಸೆಲಗೊಂ
 ಡಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಅವಶ್ಯಕನೋಲ್ಲ. ಭಗವಂತನ
 ಧರ್ಮವಾಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯರಧರ್ಮವಾಡುವರು. ಇಂತಹ ದುರ್ದಮೆ
 ಸಿಯವಾದ ವಿಧಿಯನ್ನೀರ್ಪಡಿಸುವವರಿಗೆ ಒಂದು ಪೆಂಚೆ ಹಿತವಾ
 ಗಿಯೂ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತವಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದಾದರೂ ಅನುಭವ
 ನುವ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರಿಗೆಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಗಿರಬಹುದೆನ್ನುವುದನ್ನು ಯೋಚಿ
 ಸುವರಾರು ? ಈ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಯೂ “ಸ್ತ್ರೀ ವಿವಾಹಾಸ್ಯ
 ಕ್ರಮಗಾಂಕಿ, ಕುಶಲವಿದ್ಯಾಭವ್ಯು” ಎನ್ನುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ಕೂಗಾಗಿ
 ದ್ದರೂ ಈ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರಲ್ಲಸಂಕುಗೆ ಇವುಗಳಿಂದಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ
 ಆದಂತೆ ತೋರಬಲ್ಲ. ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೆಚ್ಚು ಬುದ್ಧಿ
 ರಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೆಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದ್ದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ
 ವಿವಾಹಾಸ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯಿಸಿಯರಾಗಿಯೂ
 ಸೈದ್ಯರಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ದೊರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲು
 ಬಿಡುಕಂಕಣರಾದರು. ಇವರುಗಳನ್ನು ಮುಂದಾಳಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ
 ಮಾಡದಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ತಡೆಯುತ್ತಿರುವವು. ಶಾಸ್ತ್ರವ
 ಬಿಡುಬಿಟ್ಟುಗೆ ಒಂದೊಂದು ಛಾತಿಯಾಗಿರಲು ಕಾರಣನೊಂದೋ ?
 ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊವಲ ಸಿಂಹಲರಾದ ಅಬಲೆಯರಮೊಲೆ
 ಮೊಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕೆ ? ಪುರುಷರು ೨೫ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗುವವ
 ರಗೂ ಎಷ್ಟು ವೃತ್ತಿಯರು ಮೃತರಾದಾಗ್ಯೂ ಪ್ರಸಂಗವಾದವಾಗಲು
 ಅನುಮತಿಕೊಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಕೊವಲ ಈ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರಲ್ಲ ಕಾಂಠ
 ವನ್ನು ಮುಸಲು ಕಾರಣನೊಂದೋ ? ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಒಂದು ಸೆಂಚೆ
 ವಕ್ಷುಪಾತವಿರಬಹುದೆಂದೋ ? ಶಂಕರಾಚಾರ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು
 ಸ್ತ್ರೀ ವನವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿರುವದೆಂದೂ ಆಚರಣೆ
 ಯಲ್ಲಬೇಂದೂ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವರು. ರಾಜಾರಾಮನೊಂದನ
 ರಾಯ್ (Raja Rama Mohana Roy) ಅವರು, ಈಶ್ವರ
 ಚಂದ್ರವಿದ್ಯಾಸಾಗರರು (Eswara Chandra Vidya Sagar)
 ಪಂಡಿತ ರಮಾಬಾಯಿ (Pandit Ramabai) ಮಂಗಳಕರ ರಮಾಂ

ದ್ರವಿಡ್ ಭವಾಕೂರ್ (Ravindranath Tagore) ರಾಸೆಂಶಂಕರ
 ಗು ಪಂತುಲು (Ramesalingam Pantulu) ಶೊದಲಾದ
 ಅಸೆಂಕಾಸೆಂಕ ಮುನಿಯರುಗಳು ಅಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಏಧವಾಪ
 ರಾಪವು ಶಾಸ್ತ್ರನನ್ನು ತಪೆಂತಲೂ, ಅಚರಣೆಯನೆಂತಲೂ ಏಧಿಗಳ
 ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದರೂ ಅಚರಣೆಯಿಲ್ಲದೆಯೆ ಇರುವುದು. ಉತ್ತರದಾಶ
 ದಲ್ಲಯೂ ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಯೂ ಅಸೆಂಕಕಡೆ ಏಧವಾಪವಾಪವು ಅಚ
 ರಣೆಯಲ್ಲರುವುದು. ವುನರ್ಪವಾಪಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ನಮ್ಮತ್ತೆಲ್ಲನೆಂದೆ
 ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇವರು ಏವಾಪವತಿಯರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸೊಂದರಿ
 ವರ್ಗಕ್ಕೂ ರೊಕ್ಕಕ್ಕೂ ಏತೆಚಿಂತಕರಾಗಲು ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ತಡ
 ಮಾಡಲಾರದೆಯೆ. ಅಸೆಂಕರು ಸಮಗಮನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ
 "ಲಾರ್ಡ್ ದಾಲಹೌಸಿ" (Lord Dalhousie) ಪ್ರಭುಪಗೆನಮ್ಮ
 ಗಳ ಕಷ್ಟವು ತೀರಿದರ ಅವರು ಸಮಗಮನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು
 ತ್ತೆಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವರು. ಸಮುದ್ರಯಾನ (Sea Voyage)
 ಜಿರ ಜಿರ ಜಾತಿಗಲ್ಲ ಏವಾಪ (Inter caste marriage)
 ಶೊದಲಾದವುಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರನಮ್ಮತವಾದಂತೆ ಈ ವಿಷಯವೂ ಶಾಸ್ತ್ರ
 ನಮ್ಮತವಾಗಬಹುದು. ಇವರಿಗೆ ಏರೈಯು ಜಿಂಬಲವೂ, ಸೊಂದರಿ
 ಮರ ಸಮಾಯವೂ ದೊರತಲ್ಲಿ ಎಂತವು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸಬ
 ಳ್ಳರು. ಸಂಸಾರಸ್ಥರಾದ ಸುದತಿಯರಿಗೆ ಅಸೆಂಕ ಅನಿವಾರ್ಯಗೀರ
 ಬಹುದು. ಇವರುಗಳಾದರ ಪೆಂಸಾರ ತಾಪತ್ರಯಿಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸು
 ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಸಮಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲರು. ಏಧವಾಪಕ್ಕೆ
 ಯಲ್ಲಿರುವ ಸುದತಿಯರಸೆಂಕರು ಸಮಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಷ್ಟಪರಂಪರ
 ಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿಯೂ ಕಿಪಿಯಿಂದ ಕೊಳಿಯೂ ಇರುವೆನು.
 ಸರ್ಕಾರದವರ ಆಜ್ಞೆಯ ಮುಂದೆ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಮಾಯವಾಗುವುದು.
 ಮುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಒ ವರ್ಷದ ಮಿಲೆ ಏವಾಪ ಮಾಡಿದರ ಕನಾದಾನ
 ಫಲವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುವುದೆಂದು ವಾದಿಸತಕ್ಕವರು ಸರ್ಕಾರದವರ ಆಜ್ಞೆ
 ಯನ್ನು ಏವಾರಲಾರದೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಏವಾಪ ಮಾಡುತ್ತಿ
 ಳ್ಲವೇ ? ಅದರಂತೆಯೆ ಈ ವಿಷಯವೂ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಧ್ಯ
 ವಾಗಬಹುದು.

ಸುತಾಸವಾದ ದುಃಸ್ವಿತಿಯನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದು ಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಸಂಕಟಪಡಿಸದೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಿದ್ಯಾವತಿಯರ ನ್ಯಾಗಿ ಮಾಡಿದರ ಅವರು ಎದ್ದೆಯು ಬಿಂಬಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ತಾವೇ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವರಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ದೇಹಕ್ಕೂ ಸೋದರಿ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಪಿತೃಪಿತೃಕರಾಗಿ ದುಃಖವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಟ್ಟದಂತೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರೂ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದು ಕೊಂಡು ಈ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರ ದುಃಖನಿವಾರಣೆಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರ ನನ್ನ ಶ್ರಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾದಂತೆ ಭಾವಿಸುವನಲ್ಲದೆ ಈ ವಿಷಾದ ಭವಿತವಾದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಒರೆಯುವಾಗ ನನಗುಂಟಾದದುಃಖವು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಮೆಯಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಆನಂದಿಸುವೆನು.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದ ವಶದಿಂದ ಅನೇಕ ದೋಷಗಳಿರಬಹುದು. ಪ್ರಾಚ್ಛರೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ ಆದ ಸೋದರಿಯರು ಹಂಸಕ್ಷೀರನ್ಯಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಬರೆದುಕಳುಹಿಸಿದ ಧಾರ್ವಾಡದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಂಶ ಭಕ್ತರೂ "ಬಿಡುಕರ್ಣಾಟಕ" ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರೂ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಾತೆಯ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರರೂ ಆದ ಶ್ರೀಯುತ, ವೆಂಕಟೇಶ ಭಾಮರಾವ್ - ಆಲೂರ್, ಬಿ. ಎ. ಎಲ್-ಎಲ್-ಬಿ ಯವರಿಗೂ ಅಲ್ಪಕಾಲದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಕಗಳನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮುದ್ರಣಶಾಲೆಯವರಾದ ಶ್ವಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಮ|| ರಾ|| ಬಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ್, ಅಪರಿಗೂ ಪುನರ್ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಪೂರ್ವಕವಾದ ವಂದನೆಗಳು.

ಶಾರದಾ ಗ್ರಂಥಾಲಯ, ವರಮಸಾಧ್ವಿಯರ ಪಾದಧೂಳಿ,
 ಚಾಮರಾಜ ಪೇಟೆ, **ಆರ್. ಕಲ್ಯಾಣಮ್ಮ.**
 ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ. ಗ್ರಂಥಕರ್ತ.

ನಿರ್ಭಾಗ್ಯವನಿತೆ

—0—

ಒಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

— — —

ಮಾತಾಪುತ್ರರ ಸಂಭಾಷಣೆ.

ಸತೀಶಾ! ಈ ವರನಿಗೆ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲ ಅಭ್ಯಂತರವೇನಿದೆ?

ಸತೀಶ:-ಅಮ್ಮಾ! ಅಭ್ಯಂತರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ
ಮದ್ಯಾಪಿನನಿಗೆ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಧಾರಯಿರಯ್ಯ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು
ಸಮ್ಮತಿಸದಲ್ಲ, ಏನುಮಾಡಲಿ ?

ತಾಯಿ:-ಸತೀಶಾ! ನಾವು ಈಗ ಏನಾದ ಮಹೋತ್ಸವ
ವನ್ನು ಜಿಗಿಸಿದರ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಆ ವರನನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೆಯೇ
ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಏನಾ ವಂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಾರದೇಕೆ ?

ಸತೀಶ:-ಅಮ್ಮಾ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೂ ಬುಟ್ಟಿಯ
ಸೂಕ್ಷ್ಮವು ಬಾಳು ದಲ್ಲೆಯೇ ತಿಳಿಯುವದಲ್ಲವೆ? ಅವನಿಗೆ ಕುದುರೆ
ನಲ್ಲ ಬುಟ್ಟಿಯಿರುವಂತೆ ಕಾಣೆ. ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಪುತ್ರ
ಯನ್ನು ಏನಾದ ಮಾಡಿದರ ಜೊನಾವಳಿ ಅಪಕಾದಕಿಯನ್ನೂ ಧೂ
ಸಜೆಕಾಗಿ ಬರುವುದಲ್ಲದೆ ನಮಗೂ ಅದರಿಂದ ಬಹು ದುಃಖವಂಟು
ಗುವುದು.

ತಾಯಿ:-ಸತೀಶಾ! ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮಾತು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಸಹೋದರನ ಪಕ್ಕನಿಗೆ ನಮಗೆ ಇರುವ

ಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾದ ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂದಿರುವುದಲ್ಲವೆ? ಅವನಿಗಿಂತ
ನಿನ್ನ ಸಹೋದರಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಶತಾಂಶ ಗುಣವಂತನು, ನೀತಿ
ವಂತನು, ಸದ್ಗುಣವುಳ್ಳವನು, ಅವನಿಗೆ ನೀನು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೊಡ
ಬೇಕೆಂದರ ಮತ್ತಾರು ಕೊಡುವರು? ನೀವು ಈ ನಾಗರಿಕ
ಕಾಲದವರು, ನಮ್ಮಂಥಾ ಸೂರ್ಯಕಾಲದವರ ಮಾತು ನಿಮಗೆ ರುಜಿ
ಸುವುದೇ? ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೊಡು.
ನಾನು ತಡಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಗರಿಕವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಬಂದವಾ
ಗೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮಗಳ ಬುದ್ಧಿಯು ಚಪಲವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ತಾಯಿ
ತಂದೆಗಳ ಮಾತನ್ನೇ ನೀವು ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡವರು
ಜಿಕ್ಕವರನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಹೂಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲವರು
ಷನ ಮಹಿಮೆ, ನಿಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಏನುಫಲ, ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆ
ದಿರಿಗೆ ಏನೇನು ಅನರ್ಥಗಳು ನಡೆಯುವುದೋ! ಇಂದಿರಿಗೆ ಅಗಲೆ
ಬಂಬತ್ತು ವರ್ಷ ತುಂಬಿ ಹತ್ತನೆಯವರ್ಷವು ಮೊದಲಾಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ.
ಇನ್ನೂ ವಿವಾಹವಿಲ್ಲದೆಯೇ ನಿಂತಿರುವಳು. ನಿಮ್ಮಂಥವರ ಮಧ್ಯ
ಇದ್ದರ ನಮ್ಮ ಚಾತಿಯೂ, ಕುಲವೂ ಹೋಗುವುದು.

ಸತೀಶ :—ಅಮ್ಮಾ ಇದೇನನ್ನಾಯ್ತು? ನೀನು ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಪೆ
ಚಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಾಕುಲವಾ
ಗುವುದು. ಇಂದಿರಿಯು ಇನ್ನೂ ಅಡುವ ಹಸುಮಗು; ಅವಳನ್ನು
ಈಗಲೇ ವಿವಾಹಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿಸಿ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳು
ಗಿಸಿ ತೇಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಎಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪಲಾರದು.
ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನನಾದ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಈ ಘೋರ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ
ಒಡಂಬಡಲಾರನು.

ತಾಯಿ :—ಸತೀಶಾ, ನಾನು ದೊಡ್ಡವಳು ಹೇಳುತ್ತೆಂಬುದು
ಕೊಡಾ ನೀನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲ, ನೀನೇ ಹೀಗೆ ನಡೆಯುವಾಗ ನಿನ್ನ
ಮಗನ ನಡವಳಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆ? ಅವನು ಈ ಕಲಿಕಾಲದ
ವನು. ನಾಗರಿಕವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವನು. ಅವನಿಗೆ

ಯಾರಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಇಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಲೇಕೆ! ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಿದ್ದರ
ನಿನ್ನ ಸಹೋದರಿಯ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಧಾರೆಯೆರದುಕೊಡು.
ಇಲ್ಲದಿದ್ದರ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸ್ವರ್ಣಕ ಸಹೋದರನ ಪುತ್ರನಿಗೆ
ಧಾರೆಯೆರದು ಕೊಡು. ನಿನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ ಮಾಡು, ಇನ್ನು ನಾನು
ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣೀರು
ಸುರಿಸಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದಳು.

ಸತಿಶನಿಗೆ ಸಹೋದರಿಯೊಬ್ಬಳಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಏದ್ದಾಪಿಹಿ
ನನಾದ ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಅವನ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡ
ಮಾತೃಕ್ಕೇ ಅಳುವ ಮಕ್ಕಳು ಬಾಯಿಮುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಕೆ ಯ
ಲೋ ಹೇಳತೀರದು, ವಯಸ್ಸು 16 ಆಗಿದ್ದರೂ ಲೋಯರ್
ಸೆಕೆಂಡರಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಓದುತ್ತಿರುವನು.
ಸತಿಶನಾದರೂ ಬಿ.ಐ., ಬಿ.ಎಲ್., ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಶುಕ್ತಿಯಾ
ನಾಗಿ ದಪ್ಪುಟಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದನು. ನವನಾಗರಾಕ ಪ್ರಿಯ
ನಾದ ಸತಿಶನಿಗೆ ಇಂಥಾ ಮೂಢನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರ್ಣ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು
ಧಾರೆಯೆರೆಯಲು ತಿಲಮಾತ್ರವು ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಸತಿಶನ ತಾಯಿಗಾ
ದರೂ ತನ್ನ ಪೌತ್ರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಗಳ ಮಗನಾದ ನಾರಾಯಣ
ನಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರದರ ಏವಾಹಿನನೂ ಕುರೂಪಿಯೂ ಆದ ಮೂಢ
ನಿಗೆ ಒಂದು ಅಸರೆಯು ದೊರಕುವುದೆಂದು ತನ್ನ ಸತಿಶನನ್ನು
ಮುಮ್ಮನೆ ಪಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸತಿಶನ ಭಯೋದಾಯಕ ಸ್ವರ್ಣನಿಗೆ
ಸಹೋದರನ ಪುತ್ರನೊಬ್ಬನಿದ್ದನು. ಅವನು ರೂಪವಂದನಾಗಿಯೂ
ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಅವನು ಎಫ್. . .
ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು
ಸ್ವರ್ಣಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಸತಿಶನೂ ಕೂಡ ಈ ದರನನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿ
ದ್ದನು. ಇಂದಿರೆಯು ಬಾಲ ಓದಲೂ ತನ್ನ ಸೋದರಮಾವನ
ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆದವನಾದ್ದರಿಂದ ಸೋದರಮಾ
ವನ ಪುತ್ರನಾದ ಸುಂದರನನುಂಥೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ
ದ್ದಳು. ಸ್ವರ್ಣಕೂಡ ತನ್ನ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಏವಾ ವಂದನಾದ ತನ್ನ

ಸಹೋದರನ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಎತ ಹಿಡಿದಳು. ಶಚೀಂದ್ರ, ನಾದರೂ ತನ್ನ ಸಹೋದರಿಯು ಬಹಳ ರೂಪವತಿಯೆಂದೂ, ಏವಾ ಪ್ರಿಯಳೆಂದೂ ಅವಳನ್ನು ನಿವ್ಯಾಪಂತನಾದ ವರನಿಗೇ ಕನ್ಯಾವಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ವಕ್ಷೀಪುತ್ರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಒಡಂಬಡುವುದೋ ಅಥವಾ ಪೂಜ್ಯಮಾತೆಯ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಸರಸೆಂಬುವುದೋ ಸತೀಶನಿಗೆ ಯಾವುದೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಣಳ ಸಹೋದರನು ಕೆಂಪಲ ದರಿದ್ರನು, ಹಣವಂತನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಗುಣವಂತನು. ಇವನ ಪುತ್ರನಾದ ಸುಂದರಂಶನೂ ಇವನಂತೆಯೇ ಏವ್ಯಾವಂತನು, ನೀತಿವಂತನು, ಗುಣವಂತನು. ತನ್ನ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಲಗ್ನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಪತಿಯ ತಿಫಾರಸಿನಮೇಲೆ ಇವನಿಗೊಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅಳಿಯನನ್ನೂ, ಮಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಯೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸ್ವರ್ಣಳಿಗೆ ಇತ್ತು. ತನ್ನ ಉದ್ದಂಶವನ್ನು ಸತೀಶನಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಲೂ ಅವನೂ ಸ್ವರ್ಣಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೆ ಅನುಮೋದಿಸಿದನು. ಶಚೀಂದ್ರನಿಗೂ ಈ ವಿವಾಹವು ಒಪ್ಪಿದ್ದಿತು. ಇವರಲ್ಲ ಒಪ್ಪದಿದ್ದವಳು ಸತೀಶನ ತಾಯಿಯೊಬ್ಬಳೇ. ಇಷ್ಟು ಜನರೂ ಒಪ್ಪಿರುವುದರಿಂದ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಸುಂದರಂಶನಿಗೆ ಧಾರಯರಯಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಸುಂದರಂಶನು ರಜಕ್ಕೆ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅವನನ್ನು "ಅಳಿಯ, ಅಳಿಯ," ಎಂದೇ ಕರೆಯುವರು. ಸ್ವರ್ಣಳ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳ ತಾಯಿಯು ಪದೇಪದೇ ಬಂದು ಇರುವುದುಂಟು. ಆಗ ಬಹುಕಾಲ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ ಲಾಲನೆ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಬೆಳೆದ ಇಂದಿರಗೆ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯಲ್ಲ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯೂ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಣಳ ತಾಯಿಯು ತಾನು ಕಳ್ಳಿಕೊಂಡಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ತನ್ನ ಪೌತ್ರಿಯನ್ನೂ ಸಂಗಡಲೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ತನ್ನ ಸೋದರ ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಏಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಹೊರಗೆಲ್ಲಾದರೂ ಏನೊಂದವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದರೆ ಸುಂದರಂಶನೇ ಇವಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಲೇ

ಕೆ? ಊಟವಾಡುವಾಗಲೂ, ಆಟವಾಡುವಾಗಲೂ, ನಿದ್ರೆವಾಡುವಾಗಲೂ, ಇಬ್ಬರೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ 7—8 ವಯಸ್ಸಿನವರಿಗೂ ಇಂದಿರಯೂ, ಸುಂದರೇಶನೂ, ವಿವಾಹ ಏರ್ಪಡೆಯೂ, ಭಾಯಾ=ಭರ್ತ್ಯುಗಳೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನೇ ನೆನಪದೆಯೂ, ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿರುತ್ತಿರಲು ಒಂದುದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಸುಂದರೇಶನ ತಂದೆಯು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮೂರ್ಛೆಯೊಂದಿ ಬಿದ್ದರನ್ನುವ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಂದರೇಶನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನೂ ಸುಂದರೇಶನೂ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಳಿಸುತ್ತಲೂ ಸುಂದರೇಶನ ತಂದೆಯು ವರಂಧಾವುವನ್ನೈದಿದನು. ಎರಡು ವರ್ಷವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಈಗ ತಂದೆಯೂ ತನ್ನನ್ನು ತ್ರಜಿಸಿಹೋದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರಿಯವೃತ್ತನು ಬಹಳವಾಗಿ ಮರುಗಿದನು; ತನ್ನಬಾಳೂ, ತನ್ನಪದವಿಯೂ, ತಾನುಜೀವಿಸಿರುವುದೂ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವೆಂದೆ ನಂಬಿದನು. ಆದರೂ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ಶಿಶುವಾದ ತನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಪೋಷಿಸಿ ತನ್ನ ಜಿಂಜಿಪುತ್ರನನ್ನೂ ಬಲಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಲಾಪಿಸುವ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನೂ, ತನಗೆ ತಂದೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನನ್ನೂ ನೆನಪಿಸಿ ಪರಿತಪಿಸಿ, ಆಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿಸಬೇಕಾದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವೈಸಿದನು. ದುಃಖಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸತಿಶನೂ ಸ್ವರ್ಣಳೂ ಇಂದಿರಯನ್ನು ತಾವು ಹೋಗುವಾಗ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು.

ಇಂದಿರಗಾದರೂ ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ಅಜ್ಜಿಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿರಲು ಮನಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲ. ಸುಂದರೇಶನಿಗೂ ಇಂದಿರೆಯನ್ನಿಗಲಲು ಸಮ್ಮತಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವಳು ತನಗೆ ಮುಂದೆ ಭಾಯೆಯಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುವದರಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂತಾಪನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಏನು ಮಾಡಿಯಾನು ? ಆಗತಾನೆ 6 ತಿಂಗಳಿಂದ ಓದುಬರಹವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇನ್ನೂ ಆರು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಇದ್ದರ ಬಿಟ್ಟು ರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಗಲುವ ಕಾಲದಲ್ಲ ವತ್ರ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಮಾರ್ಗ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೂ ದಾಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಿಗೂ ಸಮ್ಮತಿವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸತೀಶನ ತಾಯಿಯ ಮೂರ್ಛನಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದಿರೆಯನ್ನೂ ಸುಂದರಾಶನನ್ನೂ ಅಗಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಸುಂದರಾಶನನ್ನ ಗಲದ್ದು ದು ಸೊದಲು ಇಂದಿರಗೆ ಬಿಟ್ಟು ನವೆಲ್ಲಾ ಸುಂದರಾಶನವಿಲೆಯೇ ಇತ್ತು. ಸುಂದರಾಶನೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುವನು. ಆತನು ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲ ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಓದುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ತಾನೂ ಇಂದಿರೆಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗಿರುವುದನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರೇ ಹೊರತು ವಿಧಿಯ ಅಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಎಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸತೀಶನ ತಾಯಿಯು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಗಲಿಸಿದಳೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ತನ್ನ ಸೌತ್ರನಿಗೆ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕೊಡಹಾಕಿ ಸತೀಶನ ತಾಯಿಯು ನಿರ್ಭಂಧ ವಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿತ್ತೆನ್ನೆ. ಮೊದಲೆ ಸತೀಶನ ತಾಯಿಗೂ ಸ್ವರ್ಣ ತಾಯಿಗೂ ಅಂತರಂಗ ವರೋಧವಿತ್ತು. ಅವಳ ಬಳಿಯಲ್ಲ ತನ್ನ ಸೌತ್ರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ಇವಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಇವಳ ರೂಪು ಗನಾದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಅವನ ಸೊಂದರತ್ತಿಯ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಗೃವಾಡುವುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿತ್ತು. ಇವನ ಜುರುಕು ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನೂ, ರೂಪ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಅರಿತ ಇವನ ಸೊಂದರತ್ತಿಯ ಗಂಡನು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಇವನಿಗೆ ಕೊಡದೆ ಬಿರೂಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿಸಾಹವಾಡಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನರಿತ ಸತೀಶನ ತಾಯಿಯು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅಗೃವಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಸತೀಶನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಲ್ಲಿಕೊಂಟೆಯಲ್ಲ ಸುಂದರಾಶನ ಸಂಗವ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ

ದ್ದರೆ ಅವರು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಂತೆಯೇ ವಿವಾಹವನ್ನೆರವೇರಿರುವುದೆಂದಂತೆ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಅಗಲಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಒಂದದ್ದು. ಅಗಲಿಸಿದ ಮೂರುತಿಂಗಳುಗಳಿಗಿಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಗೃಹವನ್ನೂ ಸೆಳೆ ಅವು ಷ್ಠದಂತೆ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಇಂಬರಯನ್ನು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಸುವುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಅಳಿಯನನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೊಂದು ವತ್ರ ಬರೆಯ ಹೆಣ್ ಸತೀಶನಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದಳು.

ಇವಳು ಒಂದ ಎರಡು ತಿಂಗಳುಗಳಿಲ್ಲ ಸತೀಶನ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನಾದ ಉಪೇಂದ್ರನಿಂದ ವತ್ರವೊಂದು ಬಂತು. ಆ ವತ್ರವನ್ನು ತನ್ನ ವತ್ರನಾದ ಶರೀಂದ್ರನಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಈ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಅವನು ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಸತೀಶನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಶರೀಂದ್ರನು ಸತೀಶನ ಜೀವಪತ್ರವನ್ನು, ಮಹಾಬುದ್ಧಿವಂತನು, ಸಿಕ್ಕವಾತ್ಸಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಜನ್ಮಾನ್ವಿತ ಕಲಿತ ವಿವೇಕಿ, ಬಿ.ಎ., ಸುಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದನು. ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿರುವ ಆಚಾರವರಿ ಸ್ಮರಣ ಸಂಘದವರೊಡನೆ ಸೇರಿ ನಮ್ಮ ಭರತಖಂಡವೂ, ಭಾರತೀ ಯರೂ, ಇಷ್ಟೊಂದು ಹಿಂಸಾಚಾರಕ್ಕೆ ಒರಲು ನಮ್ಮ ಹಿಂದೂಗಳ ಮೌಢ್ಯವೇ ಕಾರಣವೆಂತಲೂ, ನಾವು ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಡ್ಡಿ ಸರಿಪಡಿಸಿದ ಹೂರತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂತಲೂ, ಅವು ಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ವಿವಾಹವೂ, ಬಾಲವಿವಾಹ ಬಿಡನ, ಬಾಲವಿತಂತು ಗಳನ್ನು ಅವರ ಪರಿತಾಪ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಇನ್ನೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟನು. ಅದುದರಿಂದ 9ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಸಮೋದರಿಯನ್ನು ಹದಿನಾರು ವಯಸ್ಸು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಕೊಡಕೊಡದೆಂದು ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ವಾದವಾಡಿದನು. ಸತೀಶನೂ ಮಹಾಪಂಡಿತನಾದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಮಗನು ಹೇಳಿದ ಕಾರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಸರಿಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿ, ಅವನ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳನ್ನು ಜಿನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಇಂದಿರಗೆ ವಿವಾಹವನ್ನು ಅಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಿಲ್ಲದೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಮಾಡಿದನು. ಈ ನಿಧನಾದ ತೀರ್ಮಾನದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ

ಸಹೋದರಿಯ ಗಂಚನಿಂದ ಬಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ತಾಯಿಗೆ ಓದಿಹೇಳಿದನು. ಅವಳಿಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಬಹಳ ಆನಂದವುಂಟಾಯಿತು. ಈ ಏಷಯವನ್ನು ಕುರಿತ ಸಂಬಾಷಣೆಯು ಮಾತಾವುತ್ರರಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಯೇ ನಮಗೆ ಪರಿಚಯವಾದದ್ದು. ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ ಸತೀಶನು ತನ್ನ ಸಹೋದರಿಯ ವುತ್ರನಿಗೆ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಏಕೆ! ಏನುಮಾಡಿಯಾನು? ತಾನೋ ವಿದ್ಯಾವಂತನು, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹವನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಡದೆಂಬ ಮತವುಳ್ಳವನು. ತನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಶಚಿಂಧ್ರನು ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಡದೆಂದು ಅನೇಕ ಕಡೆ ಹೇಳಿರುವನು. ತಾನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರರಿಗೆಲ್ಲಾ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡದೆಂದು ಜೋರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸಹೋದರಿಯ ಪುತ್ರನು ಮೂಢ ತಿಖಾಮಣಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲನು. ಅಂಥ ಮೂಢನಿಗೆ ಅತಿಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸಾಕಿದ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಡಲು ಸಮ್ಮತಿಯಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸ್ವರ್ಣಗೆ ಅವಳ ಸಹೋದರನ ಪುತ್ರನಾದ ಸುಂದರೇಶನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಇಷ್ಟ. ಅವನು ಇಂದಿರಗೆ ತಕ್ಕ ವರನೇ ಸರಿ, ಎಲ್ಲರ ಇಷ್ಟವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿತ್ತು. ತನ್ನ ತಾಯಿಯೊಬ್ಬಳಿಗೋಸ್ಕರ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ವ್ಯಥೆಪಡುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸತೀಶನು ಸಹಿಸಲಾರನು. ಆದುದರಿಂದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ಕಣ್ಣೀರು ಸುಸುರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೂ ಸತೀಶನು ಮನಕರಗಿದವನಾಗಿ, "ಅಮ್ಮ ನೀನು ವ್ರಥೆಪಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ವ್ರಥೆಯನ್ನು ಕಂದರ ನನ್ನಪ್ರಾಣವು ಹೋಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆಯೇ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆಯುವೆನು" ಎಂದನು. ತಾಯಿ :- -ಸುಗೃ. ಜೀಡವಪ್ಪಾ, ನಿನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆಯೇ ಮಾಡಿ. ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಬ್ಬಳು ಚಿತ್ರಾಂಗಿ. ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಬೇಡ, ತರುವಾಯ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡಲಾರಳು.

ಸತೀಶ:—ಅಮ್ಮಾ, ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ದೂಷಿಸುವೆ ? ಅವಳು ಇದುವರೆಗೂ ನಿನಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಏನಾದರೂ ವೇಳೆಯಾದರೂ ಅಥವಾ ಮಾಡಿಯಾದರೂ ಇರುವಳೇ ? ನಿವಾಸವನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಳೇನೂ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲಾರಳು. ನೀನು ಭಯಪಡತಕ್ಕ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ.

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೂ, ಸತೀಶನ ತಾಯಿಯು ವರಮಾನಂದ ಭೂತಳಾಗಿ ಸತೀಶನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ಕೈಗೂಡಿ ತಂದೆ ತಂದೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ತರುವಾಯ ಸತೀಶನು ಕೆಲಗೆ ಕಂಡಂತೆ ದೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. “ಆಹಾ:—ನನ್ನ ಏದ್ಯಾನುಭವವೂ ನನ್ನ ಸಮಾಜವು ಸ್ವರಣ ಶುದ್ಧಶಿಕ್ಷಾ, ದೌಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಏಷಯದಲ್ಲು ಇರತಕ್ಕ ಅಭಿರುಚಿಯೂ, ಇತರರಿಗೆ ಜೊಂಥಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜೊಂಥನೆಯೂ, ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯೂ, ಏನಾದವು ! ಎಲ್ಲಿ ಹೋದವು ? ಮಕ್ಕಳೆವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ತೊರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಮಯವು ಇದೊಂದೊ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ದೂಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಹೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಸಂಪೂರ್ಣ.

ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಸಹೋದರ ಸಹೋದರಿಯರ ಸಂಭಾಷಣೆ.

ಕಾಕಿಮಣಿ:—ಉಪೇಂದ್ರಾ ! ಇಂದಿರೆಯ ತಂದೆಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಪತ್ರವುಬಂದಿರುವುದೆಂದುಯಾರೂ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಎಜನಾ ?

ఊహించా:—హౌదు; ఆదస్యే నాను ఈగ ఓదుక్తి
ద్దుదు.

కాకొమణి:—పను విషయ ?

ఊహించా:—హౌదు; ఇందిరయన్ను నమ్మ నారాయణ
నిగే కౌడువుదాగియూ యాహాగ వివాహ ముయూర్జవన్ను
నిశ్చయిసోణణవేందు నమ్మన్ను కేకలు, సతొరణం బరేదిరు
వను.

కాకొమణి:—సరిసరి, ననగే ఆగలొ గొత్తు. నొసొనొ
నిమ్మత్తే సాధారణకేందు కికిచిరజేడ; యమకాతకి. తన్ను
పొత్తయన్ను ఒళ్ళొవ్వు కదల్ల కౌడబొకేందు అత. పసొ ఒందు
ఊద్యోశదింద సతొశనన్ను ఈ వివాహకే ఒప్పిసిరువళు.

ఊహించా:—హౌదు, అక్కా, రరబదు. ఈగ ఎల్లా
గొత్తయితు. ఇల్లిదిద్ద ర ఇష్టు బేగ సతొరను పుత్తరవన్ను
ఒరయువనే ? ఎందిగొ ఇల్ల.

కాకొమణి:—నాను తానె యొక్తి రుసేనల్లా. హాగేయొ
ఇరబొకు.

ఊహించా:—పత్రవన్ను ఓం ముగిసుత్తల, “ఒళ్ళొదు,
నమ్మ మూర్జ తిహామణిగే సతొరను తన్ను పుక్తియన్ను కే
డలు ఇష్టు బాగ్రే సమ్మకెసిదనల్లా, ఇదల్లా నమ్మత్తేయ
తంత్రదిందలొ నదేదిరబొకు.” ఎందు ఎణిసి పరమానంద
భుతనాదను.

ఈ ఊహించాన సహోదరియాద కాకొమణియ పరిజయ
వన్ను ఇల్లిప్పల్లమట్టి గే కికిసజొకాగిరువుదు. ఈ కాకొమణి
యు ఊహించాన ద్యోష్ట సహోదరియూ. ఆవళు ఆ లూచిన
ల్లయొ ఇద్ద ఒప్పు వ్యుక్తి బ్రాహ్మణనన్ను వివాహమాడి కౌండి

ದ್ದಳು. ವಿವಾಹವಾದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪತಿಯು ಪರಂಧಾನವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಳು. ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯವಳಾದದ್ದರಿಂದಲೂ, ಪುತ್ರ ಭಾಗ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಬಾಲದಲ್ಲೆಯೇ ಪತಿವಿಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದವಳಾದದ್ದರಿಂದಲೂ, ಆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿರುವವರು ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಇವಳ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದೆಂ ನಿಯಂಧನೆ. ಅವಳೇ ಅವಳ ಸಹೋದರರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿ. ಅವಳು ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಕ್ರೂರಳು. ತನ್ನ ಸಹೋದರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಪತ್ನಿಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲಣ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅವರನ್ನು ಬಹಳ ಹಿಂಸಪಡಿಸುವಳು. ಇವಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅವರು ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡಕೂಡದು. ಅವರು ಮೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಾ ಊಟಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಸಮ್ಮತಿ ಪಡಳು. ತಿಂಗಳಿಗೆ 27 ದಿನಗಳು ತಂಗಳನ್ನುವನ್ನೂ, ಹಳಸಿದಯಕೆಯನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಬಡಿಸುವಳು. ಏನಾದರೂ ತಿಂಡಿಮಾಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ತಾನು ಒಳಗಿಟ್ಟು ಬೀಗಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸಹೋದರರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾನೂ ಸದಾ ತಿನ್ನುವಳು. “ಪಾಪ! ಇತರರ ಮನೇ ಹುಡುಗಿ, ಇತರರ ಮನೇ ಹುಡುಗಿ,” ಎಂದು ಮಾತುಮಾತಿಗೂ ಅನ್ಯವಳು. ತಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೆನಪಳು. ಅಡಿಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಗ್ರಾಣದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬೀಗಹಾಕಿ, ಅಡಿಗೆಯವನಿಗೆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಡುವಂತೆ ತೆಗೆದಿಡುವಳು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗಲೇ ಅಕ್ಕಿ, ಜಿಂಕೆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಬಿಡುವುದಾಗಿಯೂ ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ದಿನ ಎಣ್ಣೆಯೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಿಡುವುದಾಗಿಯೂ ರಗಳೆ ಮಾಡುವಳು. ಸದಾ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ಜಾಡಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ತಾನು ಈ ವಿಧಿಗೆ ಆಕಾಗಿ ಅವರುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಇರುವುದರಿಂದಲ್ಲವೇ ಇಷ್ಟು ಹಿಂಸೆ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಗೋಳಾಡುವಳು. ಕಾಣಿಸುಣಿಯು ಮಾತನಾಡುವುದರಲ್ಲೂ, ತಾನು ಹಿಡಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಳ ಸಮರ್ಥಳು. ಮತ್ತೊಂದುವೇಳೆ ಕೊಂಪದಿಂದ ಮಾತನಾಡುವಳು. ಇನ್ನೊಂದು

ದುಸಲ ಕಣ್ಣೆಂರು ಸುರಿಸಿ ಗೊಳಾಡುವಳು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಮು ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾತನಾಡಿ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಪ ಸಿದ್ಧಳು. ಬಾಯಿ ತೆರೆದರ ಲಂಕಿಣಿ, ಶೂರ್ವನವಿಯಂತಿರುವಳು. ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ನನ್ನನ್ನು ದೂಷಿಸುವರಲ್ಲಾ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಆಗಬೇಕು" ಎನ್ನುವಳು. ಈ ರೀತಿ ಕೋಮಲವ್ಯಭಾವವುಳ್ಳ ಕಾಣಿಮಣಿಯು ಮೊದಲನೇ ತಂತ್ರವಾದ ಕಣ್ಣೆಂರನ್ನು ಸುರಿಸಲು ನೋಡಲು ಮಾಡಿದರ ಅವಳ ವರಿತಾಪಸ್ಥಿಯನ್ನೂ ಅವಳು ತಮಗೆ ಮಾಡುವ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದ ಸಹೋದರರು ಅವಳ ಮಾತನಂತೆ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯರನ್ನು ಜಿನ್ನಾಗಿ ಪುರುಸುವರು. ಇವಳ ಮಿತ್ರಜೀವಿಯಾದ ಉಪೇಂದ್ರನ ಮೂರನೆಯ ಸಹೋದರನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಿ ಎರಡನೇ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಂತೂ ಹೆಳಲಾರದು. ಒಬ್ಬಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತೊಬ್ಬಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧವಾಗಿಯೂ ನೋಡುವಳು. ಈ ಪ್ರತಾಪವು ಇವಳ ಸಹೋದರರ ವಕ್ಷಿಯರು ಇರುವ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇರುವುದು. ಇವಳು ಮಾಡುವ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಕ್ಕಮಗಳ ಸಹೋದರರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಹೆಂಡರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದರಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ! ಇವಳ ವಿರ್ಭಾಗದಿಂದಲೇ ಇವಳ ತಂಗಿಯ ಮಗಳನ್ನು ಸಾರಾಯಣಿಗೆ ಕೊಡಲು ತಪ್ಪಿದ್ದು. ಇಂಥಾ ಸಂಸಾರವು ಮುನ್ನವಲ್ಲವೆ ?

ಇಂತಹ ಗುಣವಂತಳಾದ ಕಾಣಿಮಣಿಯು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೆಳುತ್ತಲೂ, ಉಪೇಂದ್ರನ ಮನಸ್ಸು ಬಿರಬಾರವೆ.

ಉಪೇಂದ್ರ :—ಸು ; ಈಗ ಈ ಕಾಗದಕ್ಕೆ ಏನು ಕ್ರರ ಬರೆಯುವುದು ?

ಕಾಣಿಮಣಿ :—ಏನು ಬರೆಯುವುದೆ. ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಉಡುಪಾರವು, ಕಡಕೂ, 1000 ರೂಪಾಯಿ ಪರದಕ್ಕೆ ಣಿಯೂ ಕೊಟ್ಟ ಹೊರ್ತು ವಿನಾಯವಾಗುವದು ದುರ್ಲಭವೆಂದು ಂಡಿತವಾಗಿ ಬರೆದುಬಿಡು. ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವೆನು ?

ఇవారు ఈ రితి మాతనాడుక్తురున నమయదల్ల తన్ను నశోదరన పుత్రియన్ను తన్ను పుత్రునిగే కేండువుదాగి కాగద బరదిరునసేంబుదన్ను కేంఁ టుపేంద్రన పత్నియు, బాగిలమ రయల్ల సెంకిదన్ను కండకాళోమణేయు, “బందు బిట్టియా ! అణ్ణాన మగళిగే మదుసేయన్నువ నమాజారవన్ను కేంఁ నానేణ బ్బవిధవేయు ఇరువుదన్ను కండకాళియడి హగలు యోక్తిసల్ల గండన ఇదివనల్లయే బందు నింకిరుసేయల్ల ! ఇన్ను మదు సేయాగి బిట్టర ఆమెలే గండనన్ను కండక లక్ష మాడలార. సనగళ్ళు ధ్యేయంప” ఎండలు కాళోమణేయు ఫోంరవక వన్ను కేంఁద ఆవళ అక్తిగేయు బహళ కేంపాసార యోంబి ద్దరూ తన్ను పకిగే యదరి బాయల్ల ఎసో గోణగుట్టి కేంండలు. ఇదన్ను కండ కాళోమణేయు టుపేంద్రనన్ను సోండి “కేళిదయా ? ఇవళు ఏతక్కే నన్నన్ను ఈ రితియాగి పిడిసువళు. నింవు పనాదర ననగోను? యా గాదరు యాకాగి” బందు కాళోమణేయంబ యసరిగే తక్కుంకే కాళోదోపయు ఆపార గేంండవళంకే ఆభటిసిదళు.

ఇదన్నుకందు సహిసద టుపేంద్రను కండకలీ ఎద్దు మూలీయల్లద్ద కవసరికేయన్ను తేగదుకేంంబు తన్ను పత్ని యన్ను జన్నాగి ప్రపరిసిదను. పాస! టుపేంద్రన పత్నియు ఎప్పు టనతాసో నహిసియాళు ! తాననుభవీముక్తురున కళ్ళ గన్యేళ ఆటన తాసో బాయబిట్టు యే గోణకాడిదళు. తన్ను గుట్టి ల్ల బయలొద్దన్నుకే కాళోమణేయు ఎల్లొన మాయనాదళు. టుపేంద్రను క్షేయల్లద్ద కవసరికేయన్ను కళిగే బిపాడి తన్ను పత్నియన్ను నమాధాన పడిసి ఎద్దు యోగి బుం బగలయ సేంలే కుళతుకేంండను.

మనీయల్లద్ద మిక్క స్త్రీయరు, “అక్తిగో ! బిట్టియ కేలవనన్ను మాడిచే; ఆ ముంబగే యాగేయో ఆగబీకా;” బందు సోంకేమాడలారంభసిదరు.

ಉಪೇಂದ್ರನ ಪತ್ನಿ:—ಮತ್ತೇನು, ನಿನ್ನೆ ಮೂನ್ನೆ ಮದುಸೆ ಯಾದವರೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟೋ ಸರಸಸಲ್ಲಾಪವಿಂದಿರುವರು, ನಾನು ನಾಲ್ಕೈದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತಾಯಿತು, ಇನ್ನು ಇವಳ ಇದಿರಿಸಲ್ಲಿ ಹಗಲಿನಲ್ಲ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಕೂಡದಂತೆ, ಇದೇನನ್ಯಾಯ ? ಇಷ್ಟು ದಿನ ತಡೆದು ತಡೆದು ನನಗೆ ಸಾಕಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮಗನ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಕೊಡಲು ನನಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಿಲ್ಲವೇ ?

ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು:—ಏನು! ಆದಿರಲಿ, ಏನು ಕಾಗದಬಂತು, ಅದರ ಎಷಯವೆನಾದರೂ ಗೊತ್ತುಂಟೆ ?

ಉಪೇಂದ್ರನ ಪ:—ಎನೋ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ! ಇದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟವಾಡಾಯಿತಲ್ಲ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅದು ಬೇರೆ.

ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು:—ಎನೋ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಉಡುಪಾ ರವೂ, ಕಡಕೂ, ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯೂ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರತು ಏನಾವಾಗುವದು ಸಿಂಹ ಸ್ವಪ್ನವೆಂದು ಒರೆಯಲುದ್ದೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಉಪೇಂದ್ರನ ಪ:—ನಿನಗೆ ಹಾಗೆ ಗೊತ್ತು ?

ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು:—ನಾನು ಸ್ನಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಕ್ಕನೂ, ತಮ್ಮನೂ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಉಪೇಂದ್ರನ ಪ:—ಇವಳ ತಲೆ; ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಬದಲು ಏರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಾರಲ್ಲವೇ, ಇಲ್ಲಿ ನೋಡೇ. ಇವಳು ಏತಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಇಷ್ಟು ಆಟವಾಡುವಳೋ ನಾನು ಬೇರೆಕಾಣೇ. ಹೆಕ್ಕತ್ತಿಗೆ ಮಗಳನ್ನು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದವಳು ಇವಳೇ ಅಲ್ಲವೇ ?

ಇವರು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಾಳಿಮನೆಯು ಬಿಡಿ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಉಪೇಂದ್ರನ ಬಳಿಗೆಯೊಗಿ ಅವನಪತ್ನಿಯನ್ನು ಒಂದಧ್ಯಾಯ ದೂಷಿಸಿ, ತನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ ಸತೀಶನಿಗೆ ಪತ್ರ

ಬರೆಯ ಹೇಳಿದಳು. ಪತ್ರವೂ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಒಕ್ಕಣೆಗಳೂ ಕಾಣಿಸುವಂತೆಯೇ ಹೇಳಬರಿಸಿದಳು. ಪತ್ರವ ವಿಚಾರ:-

ಕಲ್ಕತ್ತಾ,

ಜಿ|| ನತೀಶನಿಗೆ ಮಾಡುವ ಆತಿಥ್ಯಾದಗಳು.

ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಸರ್ವರೂ ಕ್ಷಮೆ. ಅಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷಮೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಿನ್ನ ಬರೆದ ಪತ್ರಬಂದುತಲವಿ ಸಕಲವೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಯಿತು. ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ನೀನು ಒಪ್ಪಿರುವುದು ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಆನಂದವೇ; ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟುದೂರ ಬರೆಯ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಈಗ ಜಿ|| ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಇಲ್ಲರೂವ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಯೊಬ್ಬರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡುವುದಾಗಿಯೂ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದರು. ನಮ್ಮ ತ್ಲಾನಾವು ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಕಡುಕು, ಉಡುಪಾರಗಳನ್ನೂ, ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕಾಗಿರುವುದು. ಇದರ ಮೇಲೆ ನೀವು ಏನುಮಾಡಿದರೂ ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿರುವ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇರುವುದೆಂದು ಅಕ್ಕನಾದ ಕಾಣಿಸುವಂತೆಯೇ ಹೇಳುವಳು. ಇದರ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದು ಇಷ್ಟವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಈಗ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನು ಸರ್ವಂಧ ವಡಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇಷ್ಟುದೂರ ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಹಣದಾಸೆ ಹಿಡಿಯುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. "ಅರ್ಥಮಾನರ್ಥಂ" ಎಂದು ಆಚಾರಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೇಳಿರುವರು. ಅದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಅಗತ್ಯವೇಕು (ಹಣ)

ನಂದನ ವರ್ಷ

ಜೈತ್ರಬಹುಳ.

ಅನೌಕ ಆತಿಥ್ಯಾದಗಳು.

ಉಪೇಂದ್ರ.

ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಂಶನು ತನ್ನ ಭಾವನು ಅನಮಾನೆ ವಡಿಸಿದ್ದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಕೊಂಪಾಪೇಶವ್ಯವನಾಗಿ ಏನುಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನರಿಯದೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಓದಿ ಹೇಳಿದನು. ಮಗನ ಕೊಂಪವನು ಏತೆ ತಾಯಿಯು, “ ಹಣ ಬೆಂಕಿ ಜೊಕೆ ? ಇವನ ಮಗನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಯಾರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು ? ” ಎಂದಳು.

ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಅಲತೆ ಸತೀಶನು ಕೊಂಪವನ್ನಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ತಿರ್ವಾನದಿಂದ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾಯಿಯು ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು “ ಸತೀಶ, ಎಲ್ಲ ಪತ್ರವನ್ನು ಪುನಃ ಓದು, ಸೋದೋಣ ” ಎಂದಳು.

ಸತೀಶನು ಅದರಂತೆಯೇ ಓದಿದನು. ಕಾಗದವನ್ನು ಪೂರ್ವಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿದಮೇಲೆ “ ಯಾವನಾದರೂ ಕೊಳ್ಳೆಯದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಬೇಕಾದ ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಕೊಡಬಲ್ಲನು ” ಎಂದನು. ಸತೀಶನ ತಾಯಿ : ಇನ್ನೇನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ?

ಸತೀಶ :—ಅದೇನೋ ಅದುಮಾತ್ರ ಬರೆದಿಲ್ಲ.

ತಾಯಿ :—ಅವನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೇಕಾದರೆ ಕೊಡಬಹುದು.

ಸತೀಶ :—ಅಮ್ಮಾ ; ನಿನಗೆಲ್ಲೊ ಹುಚ್ಚು, ಇವನ ಮಗನು ಓದಿರುವ ಪರೀಕ್ಷೆಗೂ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಗೂ ಮೆಚ್ಚಿ ಯಾವನು ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವನು ? ರೂಪಾಯಿಗಳೇನು ಕಲ್ಲುಗಳೋ, ಬೋಕಿಗಳೋ.

ತಾಯಿ :—ಮಗೂ, ಹಾಗಲ್ಲ, ಈಗ ತಾನೆ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಕಾಸಿಗರಡು ಕೊಸರಿಗೊಂದಾಗಿರುವರು. ಒಬ್ಬನು ಸಾವಿರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಸಾವಿರದ್ವನೂರು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹರಾಜು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.

ಸತೀಶ :—ಹಾಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನ ಮಹಿಮೆಯೊಂದೇ ಸಾಕಲ್ಲವೇ ?

ತಾಯಿ :—ವೇಗೂ ನಾಲ್ಕುಕ್ಕರ ಕಲಿತಿರುವನು, ಅದೇ ಸಾಲದೇ ?

ಸತೀಶ :—ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನು ಕಲಿತಿರುವುದನ್ನು ನೀನೇ ಮೆಚ್ಚಿ ಜೀಕು. ಮೂರುವರ್ಷಗಳಿಂದ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಓದುತ್ತಿರುವನು. ಇನ್ನೂ ತೇರ್ಗಡೆಯಾದದ್ದು ಬೇರೇಕಾಣೆ, ಕಲಿತಿದ್ದಾನಂತೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಣ ಅಣ್ಣನಮಗ ಸುಂದರೇಶನು ಎಷ್ಟು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿರುವನು ಅವನಿಗೆ ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಒಂದು ಕುಟುಂಬವನ್ನೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಂದಹಾಗಾಗುವದು. ಸತ್ಪಾತ್ರ, ಸಾರ್ಥಕವುಂಟು-

ತಾಯಿ :—ಅವನಿಗೂ ಇವನಿಗೂ ಸರಿಹೇಳುವೆಯಲ್ಲ, ಅವನಿಗೊಸಿರುವದು, ಹಗಲು ಸತ್ತರೆ ಅಕ್ಕಿಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ; ರಾತ್ರಿಸತ್ತರೆದೊಪಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಹಿಡಿ ಅವಲಕ್ಕಿಗೂ ಕೂಡ ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ಇವನು ಓದದಿದ್ದರೂ ಊಟವಾಡುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಮಾರ್ಗವಿರುವುದು. ನಾಳೆ ಇಂದಿರೆಯು ಕಣ್ಣು ಹಿಸುಕಿಕೊಳ್ಳದಿರಬಹುದು.

ಸತೀಶ :—ಹಾಗೆ ನೋಡ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲರ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇರುವದು. ನಮಗೆ ಈ ಹೊತ್ತು ಉದ್ಯೋಗ ಹೋದರೆ ನಾಳೆ ಘೋಷನಕ್ಕೇನು ಗತಿ ! ಮನೆಯೇ, ಮಠವೇ, ಏನಿರುವುದು ?

ತಾಯಿ :—ಏನಿದ್ದರೂ ಹಗಲು ಸತ್ತರೆ ಹಣದಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಲು ಅಕ್ಕಿಗೂ ರಾತ್ರಿ ಸತ್ತರೆ ದೀಪಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆಗೂ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದಿರುವನೆಗೆ ಕೊಡಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬಿಡುವುದು. ನೀನೇನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳು.

ಸತೀಶ :—ಅಮ್ಮಾ ! ನಿನ್ನ ಮೌಢ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ ? ಸಾಯುವುದೆಂದೇ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆನು ? ಎಣ್ಣೆ ಇಲ್ಲ

ಬಿದ್ದರೆನು ? ಇರುವವರಗೂ ನಮ್ಮ ಇಂದಿರೆಯು ಬುಟ್ಟಿ ವಂತನಾದ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಲೆಂಬುದು ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ.

ತಾಯಿ:—ನಿನ್ನಿಷ್ಟವು ಹೆಗ್ಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡು.

ಸತೀಶ:—ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆಯಲ್ಲಾ; ಇದಕ್ಕೆ ನಾನೆನುಮಾಡಲ ? ನಿನ್ನಿಷ್ಟವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸೋಣವೆಂದರ ಅವರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುವರು. ನಾನ್ನೆಲ್ಲಂದ ತರಲಿ ? ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಕನ್ನವಿಡಬೇಕೆ ಹೊರ್ತು ಬೆರಮಾರ್ಗವೆ ಇಲ್ಲ.

ತಾಯಿ:—ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಕೂಡ ಎರಡು ಮೂರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ವರದಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವರು. ನಾರಾಯಣನಿಗೆನು, ಮಹಾರಾಯ ! ವುಣ್ಯವಂತ.

ಸತೀಶ:—ಹೆಗ್ಗಾದರೂಮಾಡಿ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕೆಂದು ಹೆಳುತ್ತಿದ್ದ ಉಪೇಂದ್ರನು ಈಗ ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಕೇಳುವನು.

ತಾಯಿ:—ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು. ಆ ಉಪೇಂದ್ರನೇನೂ ಒಳ್ಳೆಯವನು. ಬಹುಶಃ ಅವನೇನೋ ರೂಪಾಯಿ ಕೇಳಲಾರನು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಕಾಳೆಮನೆಯ ತಂತ್ರವಾಗಿರಬೇಕು. ಉಪೇಂದ್ರನನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.

ಸತೀಶ:—ಅಮ್ಮಾ ! ಇದೆಲ್ಲಾ ಬಹಿಷ್ಕಾರ. ಹಣಬರುವದೆಂದರೆ ಹೆಣವೂ ಬಾಯಿಬಿಡುವದು. ಗೌರವವಾಗಿ ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೆಂತ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೂರಾದರೂ ಬಿಡದ ಹೆಗ್ಗವರಿದ್ದರೆ ಅವರ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಪಾಪ ! “ ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಶನೀಶ್ವರ ಗುರಿ ” ಎಂಬಂತೆ ಈ ದೂರನ್ನು ಹೊರಿಸುವುದು. ಅದು ಹೋಗಲ. ಈಗ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಹೋಗುವುದು ?

ತಾಯಿ:—ಈ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆಯಲ್ಲಾ; ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಡು. ಇದಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಹಣ ಇನ್ನೇತಕ್ಕೆ ?

ಸತೀಶ:—ಹೆಗ್ಗದಮ್ಮಾ ! ಈ ಹಣವನ್ನು ಬೆಗರ ವರಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮದುಮೆಯ ಮಾರ್ಗವೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು ?

ತಾಯಿ:—ಮದುವೆಗೆ ಏನು ಏರ್ಪಾಡಿತು ! ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಿದ್ದರ ಮದುವೆ ತೀರಿತು.

ಸತೀಶ:- ಅದು ಹೇಗೆ ಆಗುವುದು ?

ತಾಯಿ:—ಅಯ್ಯೋ, ಅಪ್ಪಾ ! ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು. ಈಗತಾನೆ ಆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬಳಗದವರ ಮನೆಯಲ್ಲೊಂದು ಮದುವೆಯಾಯಿತಲ್ಲಾ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನೂರು ರೂಪಾಯಿ ವರದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಮದುವೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಬಲ್ಲೆಯಾ? ಅನ್ನುಕ್ಕೆ ಕೊಬ್ಬರ ಬೀದಿಯನ್ನೂ ತುಪ್ಪವನ್ನೂ ಕಲಸಿ ಹಾಕಿದರು. ಏತಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಾನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದರು. ನಾನೂರಕ್ಕೆ ಹೀಗಾದರೆ ನಾವು ಕೊಡುವ ಎರಡುಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಾಡಬಹುದು ಹೇಳು, ನೋಡೋಣ?

ಸತೀಶ:-ಅದು ನಮ್ಮ ಗೌರವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಮಾಡಿದರೆ ಸುಖವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕಾಟದ ಮದುವೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಕ್ಷೇಪಿಸುವರಾರು ?

ತಾಯಿ :-ಏನೋ ಅಪ್ಪಾ ! ನಿನ್ನಿಷ್ಟ. ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ದೇವರು ಹೇಗೂ ಹುಲ್ಲು ಮೇಯಿಸುವನು. ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೈ ಬಿಡಬೇಡ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವು ನೆರವೇರಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಸತೀಶನ ತಾಯಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಎದ್ದು ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹಠಗೊಂಡಿದ್ದ ಸತೀಶನು ತಾಯಿ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೊಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಎರಡುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಾಲ ಮಾಡಿ ಯಾದರೂ ವರದಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವವೇರ್ಪಟ್ಟುದು ಮೊದಲು ಮನೋವ್ರಥೆಯಿಂದಿದ್ದ ಸ್ವರ್ಣಳು ಒಂದು ವೇಳೆ ತನ್ನ ಮನೋವ್ರಥವು ಕೈಗೊಡುವುದೇನೋ ಎಂದಿದ್ದ ಆಶೆಯೂ ಹೋಗಿ ಇನ್ನೂ ವ್ರಸನಾಕ್ರಾಂತಳಾದಳು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಶಹೀಂದ್ರನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾವಿರ ನಾಲಿಗೆಯುಳ್ಳ ಆದಿಶೇಷನಿಂದಲೂ ಅಳವಲ್ಲ. ತನ್ನ

ಸಹೋದರಿಗೆ ಬಾಲ, ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಮಾಡಲು ಸಮ್ಮತಿಸನು. ಅದರಲ್ಲೂ ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ನಿರ್ದಯವಾಗಿದ್ದ ಬುಟ್ಟಿವಂತನಾದ ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಮೂಢತೆತಾಪುಣೆಯಾದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನಾದಾನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲದೆ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಸುರಿಯಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ವ್ಯಾಕುಲ ಹೊಂದಿದನು. ವರದಕ್ಷಿಣೆಗೆ ಇವನು ಪರಮ ವೈರ. ತನ್ನ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಒಂದು ಕಾನೂ ಕೂಡ ವರದಕ್ಷಿಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ನಡೆಸಿದನು. ಈ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆ ಸಂಸಾದಿಸಿದ್ದ ಹಣವೂ ಹೊಂಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಾಲ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನೆನೆದು ಬಹಳ ಮರುಗಿದನು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯೇ ಕಾರಣಳೆಂದು ಅವಳನ್ನು ದೂತಿಸಿದನು. ಈ ಏಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲನನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ತನ್ನ ತಂದೆಗಾಗಿ ಬಹಳ ವ್ಯಾಕುಲ ಪಟ್ಟನು. ಎಷ್ಟಾದರೇನು? ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಇದಿರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಿಂತು ವಾಸನಲು ಧೈರ್ಯಸಾಲದು. ಏನೋ! ನಡದದ್ದು ನಡೆದು ಹೋಯಿತು. ನಡೆದು ಹೋದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಫಲವೆನು? “ಅದೃಷ್ಟ” “ಹಣೆಯ ಬರಹ” ಎಂದು ಇತರರು ಹೇಳಿದರೆ ಅವರನ್ನು ಮದಾನ್ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶಚೀಂದ್ರನು ತಾನೂ ಅದನ್ನು ನಂಬಿದವನಾಗಿ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಉರ್ಜುಗಳನ್ನಾದರೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡ ಹೇಳಿ ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ವಾದಿಸೋಣವೆಂದು ತಂದೆಯನ್ನು ಮುಚುಕಿ ಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ಸತೀಶನಾದರೂ ಬಹಳ ಉದಾರಿಯು. ದಯಾಳು ಗುಣವುಳ್ಳವನು. ವಿದ್ಯೆಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ನ್ಯಾಯವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಡೆಯುವನೆ ಹೊರತು ಮಿಕ್ಕ ಏಷಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಮದುವೆಗೆ ಬಹಳ ಉರ್ಜು ಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೂ ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಹಣವು ಇನ್ನೇ ತಕ್ಕೇ ಇರಬೇಕೆಂತಲೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿ ಭೂದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂತಲೂ, ಇಷ್ಟವುಳ್ಳ ಡಂಭಾಚಾರಿಯು ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. “ಸಾಲಮಾಡಿಯಾದರೂ ಮದುವೆ

ಮಾಡು ” ಎನ್ನುವ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಜಿನ್ನಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರು ವಂಥಾ ಸತೀಶನು ತನ್ನ ಏಕ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಇಂದಿರಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ತಲೆ ಕಾಲು ತಿಳಿಯುವುದೆ ? ಆದುದರಿಂದ ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಅವನ ಪುತ್ರನಾದ ರಜಿಂದ್ರನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಂಸ್ಕರಣ ಸಂಘದವರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದವನಾದ್ದರಿಂದ ವಿವಾದದಲ್ಲ ದುಂದು ಖರ್ಚುಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ತಪ್ಪೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಅವನು ಸತಿಶನೊಂದಿಗೆ ಎಷ್ಟು ವಾದಿಸಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಜರುಗಿತು.

ಶಚೀಂದ್ರ :—ಅಪ್ಪಾ ! ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳು. ಸಿಕ್ಕಿದವರಿಗಲ್ಲಾ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸದೆ ನಮ್ಮ ಒಂಧುವಗ ದವರಿಗೂ ಬಿಗುಗೂ ಅನ್ನವಿಟ್ಟರ ಅದೇ ಸಾಕು. ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೇಳೋಣ.

ಸತೀಶ :—ಅಯ್ಯೋ ! ಹುಚ್ಚನೇ ! ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನಾದವೆಂದರ ಈ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಾಶ್ಯೈದುದಿನಗಳು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿ ರಲಲ್ಲವೆಂದು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ವದಂತೆ. ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಇನ್ನೂ ಮದಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕುಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಟ್ಟಿ ಅನ್ನ ಬಿದ್ದರ ಅದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಪುಣ್ಯ ಒಳಿಸುವುದು.

ಸತ್ಯೇಂದ್ರ :—ಅಪ್ಪಾ, ಇದೇನವಾಯ ? ಸಿನುಕೂಡ ಹೀಗೆ ಸಾಯಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೆ ? ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಈ ರೀತಿ ನಡೆದು ಅಸೌಕ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದರಿಂದಲ್ಲವೆ ? ನಾವು ಈಗ ಎಷ್ಟು ಸಂ ಪಾದಿಸಿದರೂ ಸಾಲದೆ ಇಷ್ಟು ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ; ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆ ? ಇನ್ನೂ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೇದಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರನ್ನವಿಯಿಲ್ಲಾ ! ಅಂಥಾ ಶುಶ್ರುಷು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ರುವರು ? ಕುರುಡುಸಾತವಾಗಿ ನೇದವನ್ನು ಅರ್ಧ-ಅರ್ಧವಾಗಿ

ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ವಿಶ್ವತ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಆಚಾರ, ಸಿಂಹ ನ್ನಲಂಕರಿಸಿ ವಿದಾಹಕ್ಕೆ ಲಗ್ನವನ್ನೂ ಕೂಡ ನಿರ್ಧರಿಸಲಸಮರ್ಥ ರಾಗಿರುವರು. ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡಿದರೂ ಮಂತ್ರಲೋಕ ಪವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ವಧೂವರರ ಜಾತಕವನ್ನು ನೋಡಿ “ ಈ ಜಾತಕಗಳೆರಡೂ ಬಹಳ ಜನ್ಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿರುವವು. ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯ ವಂತರಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನಂತೆ ಬಾಳುವರು. ” ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಈ ವರನು ಏನಾಹವಾದ ಮೂರನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಯಮಾ ಲಯನಷ್ಟೈದುವನು. ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಫಲಹಾರ ಮಾಡಿ ಒಡುವರು. ಈ ಚಂಡಾಲತ್ಲವು ಯಾರನ್ನು ಸೆರುವುದು? ಎಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೂ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ; ಷಡ್ರಸಪೂರಿತವಾದ ಅನ್ನವಿಟ್ಟರೆ ಕಂಠ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಭೋಜನಮಾಡಿ ಕೃತಘ್ನರಾಗಿ ದೂಷಿಸುವುದೇ ಇವರ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿರುವುದು. ಕರ್ತನಾಗಿರುವನೆಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಏಚಾರಿಸಿದರ, “ ಆಹಾಹಾ! ದಿವ್ಯಪಕ್ವವು ನಳವಾಕವು, ಮಹಾ ಭೋಜನವು, ಉದರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ, ಕ್ಷೀರಾನ್ನ ಒಂದೇಸಾ ಕಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ರ್ವಿಷ್ಣುವಿಶೇಷ ” ಎಂದು ತಪ್ಪು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವರು. ಇಂಥಾಪಾಪಾಂಡಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವಿಡುವಷ್ಟು ಮಹಾಪಾತಕವು ಮತ್ತಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಬೆಂಕಾದರ ಅನ್ನವಿಡಬೇಕೆಂಬುದು ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವಾದರೆ ಒಕ್ಕೇಯೋಗ್ಯರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಅನ್ನವಿಡೋಣ. ಕುರುಡರು, ಕುಂಟರು, ರೋಗಿಷ್ಟರು, ವೃದ್ಧರು, ಬಾಲರು ಇವರುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಅನ್ನವಿಡೋಣ.

ಸತೀಶ — ಶಚೀಂದ್ರ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗಿನ್ನೂ ಅನುಭವ ಸಾಲದು. ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ನನ್ನ ಮಗನು ಏನಾಹಕ್ಕೆ ಬರ್ಜುಮಾಡಲು ನನಗೆ ಸರ್ವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಂಟು. ನೀನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಡ “ ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೇಳಿದನು.

ತಂದೆಯ ಕಂಠ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೆ ಶಚೀಂದ್ರನು ತಲೆ ಬಗ್ಗಿ ಸಿಕ್ಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೊಂದನು. ಸತೀಶನಾದರೋ ಬಹಳ

ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ವಿವಾಹವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಎರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಾಲಕ್ಕೂ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು.

ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ದುಂದು ಉರ್ಜುಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅ ಹಣವನ್ನು ವಧೂವರರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ವೆಚ್ಚಮಾಡಿದರ ಸಾರ್ಥಕವುಂಟು. ಆದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳಿಗೂ, ಸಂಶಯರ ಮಂಗಳ, ಸುರವಣಿಗೆ, ಕನ್ಯಾದುಲ್ಕ, ಇವುಗಳಿಗೂ ವರ್ಧವಾಗಿ ಉರ್ಜು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಕೂಡಾ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಮಗಳಾದರೇನು ? ಸಾಲ ಸೋಲಮಾಡಿ, ಮನೆ ಮರಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯಾವ ತಾಸ್ತದಲ್ಲ ಮೆಳೆಸುವುದು? ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾವು ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೊರತು ಕಾಲವನ್ನು ನಮಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆಯಲು ತಿರುಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಹಾ ಕಷ್ಟ. ಸತಿ ಶನು ಪೂರ್ವಾಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ ಶಚಿಂಧ್ರನ ಮಾತುಗಳು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು.

೨ ನೆಯ ಅಧಾಯ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ವಿನಾಹ ಸಂಭ್ರಮವು.

ಸತಿಶನ ಗೃಹದಲ್ಲೇನಿಂತಿರಲು ಕಲ್ಲೇಕೊಂಬೆಯಲ್ಲ ಮಂದ ರೇಶನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಿಸೋಣ. ಇಂದಿರೆಯು ತನ್ನ ಸ್ವಗಲದ್ದು ಮೊದಲು ಮಂದರಾಶನು ಸದಾ ಅವಳ ಬಾಹ್ಯ ಸಕವಲ್ಲಯೇ ಕಾಂಕ್ಷೆಯುಳ್ಳಿದ್ದನು. ಒಂದೊಂದು ಸೆಳೆ ಇಂದರಯಲ್ಲ ತನಗಿಷ್ಟೆಂದು ಸ್ತ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗಲು ಕಾರಣವೆಂದೆಂದು ಯೋಚಿಸುವನು! ಅನುಗುಣವನ್ನೂ, ಸಂದರವನ್ನೂ, ಬುದ್ಧಿವಿಕಾರವನ್ನೂ, ನನಸಿನೆಂದು

ನುರುಗುವನು. ತನಗವಳು ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಳೆಂಬ ದನ್ನರಿತು ತನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವನು. ಅವಳ ಮೇಲೆ ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಡುವನು. ನಾನು ವಿಶೇಷವಿಂದ ಇಂದಿರೆಯೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಪರಾಕಾರಕಳನ್ನು ಕೂಡ ಇತರರು ದೂಷಿಸಲು ಸಹಿಸನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇವನು ಮನೋರಾಜ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲೊಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಹೆಸರಿಗೊಂದು ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆಯು ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಅದರ ಮೇಲಿರುವ ಅಂಚೆಯಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಅದು ಸತೀಶನಿಂದ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದು ಶಚೀಂದ್ರನ ನಿಷೇಕ ಪ್ರಸ್ತದ ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾದರೂ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮೊದಲೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳಾದ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದೆಂದೂ ಬಹಳ ಆಹ್ಲಾದ ಹೊಂದಿದವನಾದನು. ಆಹಾ! ಅವನು ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಅವನ ಆಶೆಯಲ್ಲಾ ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು. ಏನು ಮಾಡಿಯಾನು? ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದಿರೆಯೇ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಆ ಇಂದಿರೆಯು ಈಗ ಮೂಢ ತಿಖಾಮಣಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿಯುವಳು. ತಾನೊಂದು ನೆನಸಿದರೆ ದೈವವೊಂದು ನೆನಸಿತು. ದೈವಗತಿಯನ್ನು ಮೀರುವರಾರು? ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಂದರೇಶನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲು ಸಾವಿರ ನಾಲಿಗೆಯುಳ್ಳ ಅದಿಶೇಷನಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ಇಂದಿರೆಯು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಮೊದಲು ಅವಳೇ ನನ್ನ ಸತಿಯಾಗುವಳೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದನು. ಆಡುವಾಗಲೂ, ನಿದ್ರಿಸುವಾಗಲೂ, ಊಟಮಾಡುವಾಗಲೂ ಅವಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು. ತಾನೇ ಅವಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಬೋಧಕನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಅವಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಕಮ್ಮಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ತನ್ನ ಜಾತಕವನ್ನೂ ಇಂದಿರೆಯ ಜಾತಕವನ್ನೂ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ವಿವಾಹವಾಗುವುದೇ ಎಂದು ಕೇಳುವನು. ಅವರು ವಿವಾಹವಾಗಿ ದಂಪತಿಗಳು ಬಹಳ ಸೌಖ್ಯವಾಗಿರುವರೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಹೀಗಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಒಂದು ವೆಂಗಳ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವೆಂ ಸುಳ್ಳಾಗಿರಬಯದೊಂ ಏನೊಂ ಎಂದಂದುಕೊಳ್ಳುವನು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಚಿಂತಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾಗದವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನೊ ಓವಿನೊಡಿ ಇಂದಿರೆಯು ಸುಂದ ರಾಶನಿಗೆ ದೊರಕಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಹಳ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದನು. ಸುಂದ ರೇಶನು ಬಾಲಾರಭ್ಯ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾದ್ದರಿಂದ ಉದರಿಂದ ಒಂದುವೆಂಗಳ ಅವನ ಮನ ಮುರಿದರೊ ಮುರಿಯಬಹುದೆಂದು ನೆನಸಿದನು. ಮೊದಲಿನಿಂದ ತನ್ನ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಸುಂದರೇಶನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ವಾಗ್ದಾನಮಾಡಿದ್ದ ಸತೀಶನು ಈಗ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಡುವದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾಗೆ ತೀದುಕೊಂಡನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಯೇ ತಕ್ಕ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಅದೇ ವರ್ಷವೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಯಾಸವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೋರ್ಪಡಿಸದೆ ಸಂಸಾರಸಹಿತನಾಗಿ ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸುಂದರೇಶನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮದುವೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು.

ಸತೀಶನ ಮನೆಗೆ ನಾನಾ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂಧುಗಳೂ, ಮಿತ್ರರೂ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮದುವೆಯ ಗಂಡನ್ನೂ, ಬೀಗರನ್ನೂ ಮೇಳವಾದ್ಯಗಳ ಸಹಿತ ಅವರಿಗೋಸ್ಕರ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಬಿಡದಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದ ಸುಂದರೇಶನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಮರ್ಯಾದೆಯೂ, ತಾನು ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದಿದ್ದರೆ ತನಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಮನಮರುಗಿದನು. ತಾನು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಸನವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲವೆಂದು ತೀದು ಬಹಳ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಿಯಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಇವನು ಮನೆಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಸ್ವರ್ಣಳು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುತ್ತಾ ಬಂದವನನ್ನು ಬಾ ಎಂದು ಕೊಡಕರೆಯದೆ ಮುಖವನ್ನು ತಿರಿಗಿಸಿಕೊಂಡು

ಹೋದಳು. ಅವಳ ಪರಿತಾಪ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಂದರೇಶನೂ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ಮೊದಲು ಒಂದು ಸಲವಾದರೂ ಇಂದಿರೆಯ ಮುಖದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒಂದುಸಲ ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಇಂದಿರೆಯು ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೂ ತಲೆಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋದಳು. ಅದರ ಕಾರಣವೆನೋ ಸುಂದರೇಶನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವಿರುವುದೆಂತಲೂ, ಕಳೆದ ಒಂದು ವರ್ಷದಿಂದ ತನ್ನವಳು ಆಗಲಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿರುವುದೆಂತಲೂ ತಿಳಿದನು. ತಾನು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆಯೇ ಅವಳೂ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವಳೆಂದೂ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಪದಕವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ವರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸದೇ ಹೋದಳು. ಬೇರೂಬ್ಬನನ್ನು ವರಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಅವಳ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಾ ಸುಂದರೇಶನಲ್ಲೆಯೇ ಲೀನವಾಗಿತ್ತು. ಇವಳ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಸುಂದರೇಶನು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡನು.

ಸುಂದರೇಶನು ಈ ರೀತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮೇಳ, ವಾದ್ಯ, ಜಾಣಬಿರಸುಗಳ ಸಮೇತ ಸಂತಿಶನು ತನ್ನ ಬಂಧು ವರ್ಗದವರೊಂದಿಗೂ, ಮಿತ್ರರೊಂದಿಗೂ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ವರನನ್ನು ಇದಿರುಗೊಂಡು ವರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಬಿಗರನ್ನು ಅವರ ಬಡಾರದಲ್ಲ ಇಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಜನಗಳ ಸಮೇತ ಸ್ವಗೃಹಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಮಾರನೆಯ ದಿನವಾದ ಧಾರೆಯ ದಿನ ಮಾಡಬೇಕಾದ ವಿಧಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿ ಅಸೌಕ ಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲ ಸಕಲವಾದ್ಯಗಳೂ ಭೋಗ್ಯರಯುಕ್ತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜೊಡಾ ಮಣಿಯು ಮೂಢತಿಖಾಮಣಿಯಾದ ಕುರುಬನನ್ನು ವರಿಸಿದಂತೆ ಮೂರ್ಛತಿಖಾಮಣಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ವರಿಸಿದಳು. ವಿವಾಹ ವಿಧಿಗಳೆಲ್ಲಾ

ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ನೆರವೇರಿದ ತರುವಾಯ ಪ್ರಾಚ್ಯೇಣಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ
ಯಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ನಾ
ಲ್ಕು ದಿನಗಳೂ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಉರಟಣೆ, ಔಪಾಸನ ಮೊದಲಾದ
ವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಯಾಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರಿದವು. ಸ್ವರ್ಣಳು ನಾಗರಿಕ
ಮತಳಾದ್ದರಿಂದ ಬಗೆಗರು ಹೇಳುವ ಹುಚ್ಚು ಹಾಡುಗಳು ಇವಳಿಗೆ
ಸ್ವಲ್ಪವೂ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬೀಗರ ಮನೆಯಲ್ಲ ಕಾಳೀಮಣಿಯ ಆರ್ಭಟ
ವನ್ನು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳತೀರದು. ಅದು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಇದು
ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ತೆಗೆದ ಪಂಚಗೆ ಅಂಚು ಸಣ್ಣ, ಭೋ
ಜನ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆರ್ಭಟಕ್ಕೆ
ತುವಿ ಮೊದಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವರ್ಣಳೂ, ಸತೀ
ಶನೂ ಸುಂದರಾಶನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಏವಾಹ ಮಾಡಿದ್ದರ
ಇಷ್ಟೊಂದು ಗಲಭೆಗೂ ಅವಕಾಶವಿರತಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮನಮರು
ಗಿದರು. ಇಂದಿರಗೆ ನಾರಾಯಣನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲುಕೂಡ
ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಂದರಾಶನಾದರೂ ಉಂಥಾ ರತ್ನ ಪುತ್ಥಳಿಯು
ತನಗೆ ದೂರಕದ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಮನಮರುಗಿದರೂ ಅವಳು ಬೇರೂ
ಬ್ಬನ ಪತ್ನಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನು ಅವಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆನಸುವುದು
ಮಹಾ ಪಾತಕವೆಂದೂ, ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸಹೋದರಿಯಂತೆ
ಭಾವಿಸಬೇಕೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದುಕೊಂಡು
ಮದುವೆಯ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲ ಸೇರಿದ್ದನು. ಇಂದಿರಗೆ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು
ಸುಂದರಾಶನಿಗೆ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಲಜ್ಜೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು
ಏತ ಸ್ವರ್ಣಳು “ಇಂದಿರಾ ! ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಏತಕ್ಕೆ ಲಜ್ಜೆಪಡುತ್ತಿ
ರುವೆ ? ನಾವು ಕೆಳಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ಇಷ್ಟೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ
ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ನತುಸಾಗಿ ಅವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡು” ಎಂದ
ಳು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ವಿವಾಹ ವಿಧಿಯೂ ಸಾಂಗ
ವಾಗಿ ನೆರವೇರಿದವು. ಐದನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾಗವಲ್ಲಯ ರಾತ್ರಿ
ಮೆರವಣಿಗೆಯೂ ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಇಂಥಾ
ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಆಲೂರನ ಮಹಾಜನಗಳು ಎಂದೂ
ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೆರವಣಿಗೆಯ ದಿನ ಜಾಣಗೇಂದ ಬಿದ್ದ ಕಿಡಿಯಿಂದ

ಬಂಗರ ಮನೆಯ ಚಪ್ಪರವು ಭಸ್ಮವಾಯಿತು. ಈ ಅರುಭ ಸೂಜನೆ ಯನ್ನು ಕಂಡು ಮುಂದೆನಾಪತ್ತು ವರ್ಷವರಗೆ ಒದಗುವುದೋ ಎಂದು ಸರ್ವರೂ ವ್ರಥೆಗೊಂಡರು. ಮುಂದೆ ಇಂದಿರೆಗೆ ಉಂಟಾಗ ಬೇಕಾದ ಅರುಭವು ಈಗಲೇ ಸೂಜಿತವಾದಂತಾಯಿತು. ತರುವಾಯ ಬೀಗರ ಔತನವೂ ನಡೆದು ಅವರಿಗೆ ನೆರೆಸಬೇಕಾದ ಮರ್ಯಾದೆಗಳ ಸೈಲ್ಯ ನಡೆಸಿ, ಸೂಜನು ತನ್ನ ಅಳಿಯನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನೂ, ಬೀಗರನ್ನೂ ಅವರ ಊರಿಗೆ ಪರಮ ಹರ್ಷದಿಂದ ಜಿಂಕೊಟ್ಟನು.

ಮೂರನೆಯ ಅಧಾ ಯ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಸುಂದರೇಶನ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವವು.

ಮಿಲೆ ಹೆಂಟೆ ಇಂದಿರೆಯ ವಿವಾಹವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರ ಸೆಂದಿನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರೂ, ಸುಂದರೇಶನು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಏರಾಮ ಕಾಲವನ್ನು ಸಂತೋಷ ಗೃಹದ ಲ್ಲಯೇ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ರಜಾ ದಿನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲ ಕಳೆದರ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ತನಗುಂಟಾದ ಮರ್ಯಾ ದ್ಯಾಕುಲವು ಶಮನವಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಈಗ ಇಂದಿರೆಯು ನನಗೆ ವತ್ತಿಯಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ತನಗೆ ಅವಳಲ್ಲರೂ ವಾಂಛೆಯಿಂದಲೂ, ಸ್ತ್ರೀವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಅವಳ ಮೂಲಕ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೂ ಯಾವ ಆತಂಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ತಾನು ಅವಳು ಏವಾ ಹವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಏಷು ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಸಿದ್ಧಿ ನೋಡಿ ಅಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ ದಿಂದ ಈಗಲೂ ಅವಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಏಷಯದಲ್ಲ ಅಷ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆ ವಹಿಸಿ ವಾಡು ಪಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಮಹನೀಯನು ತನಗೆ ಪತಿಯಾಗಿ ದೊರೆಯ

ಒಲ್ಲವಲ್ಲಾ ! ಎಂದು ಇಂದಿರೆಯು ಮನಮರುಗುವಳು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಬುದ್ಧಿವಿಕಾಸತೆ ಹೊಂದಿರುವ ನಾರಿಂರೈವನ್ನು ತಾನೂ ಸಹ ಧರ್ಮಿಣಿಯಾಗಿ ಹೊಂದುವ ಭಾಗ್ಯವು ತನಗೆ ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ಎಂದು ಸುಂದರಶನು ವ್ಯಥೆಯೊಂದುವನು. ಇಬ್ಬರಿಗೂಬೇರೆ ಪತಿಪತ್ನಿಯರು ಏರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ತಾವು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಎರವಲಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಮಾತ್ರ ಈ ಇಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವರ್ಣಾಕ್ಷರಗಳಂತೆ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಗದೆ ಅವನನ್ನೇ ತನ್ನ ವಿದಾ ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಅವನಿಂದ ವಿಧ್ಯೆಯನ್ನೂ, ಕಲೆಗಳನ್ನೂ ಅತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕಲಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ಸತಿಶನ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರಲು ಇದು ವರ್ಷದಲ್ಲಯೇ ಸುಂದರಶನಿಗೂ ವಿವಾಹವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕನೈಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಆ ವೃಷಭವಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಜಿಳಿಸಬೇಕೆಂದಣಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಜಿವಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೀರಿಸಿಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಮದುವೆಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಲೂ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾತನಾಡಿಯು ಪರತೊಂಕಪ್ರಾಪ್ತಿಯೊಂದಿದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಸಭಕ್ಕೆ ವಿವಾಹವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳು ಕಳೆದನಂತರ ಸರಮಂಪಜಿಂಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಇಂದಿರೆಯ ವಿವಾಹವಾದದ್ದು ಮೊದಲು ನಾರಾಯಣನು ಸತಿಶನ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾಕಿಮಣಿಯು ಬೇಡವೆಂದು ತಡದಳು. ಏವನಿಗೆ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಹೋಕಳುಹಿಸಿದಕ್ಕೆ ಮದುವೆಯಲ್ಲ ತೆಗೆದ ಉಡುಗೆಗಳೆ ಸಾಕು ಇನ್ನೂ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬೇರೂ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆ, ಎಂದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಎಷ್ಟೇ ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದ್ದರೂ ಕೂಡ ಮದುವೆಯಾದ ಸೇಲೆ ಅವನೇ ತಾನೇ ಆಯಿತು. ಪುತ್ರಿಯ ಮೂಲನ ಪ್ರಮುಖವೆ ಹೋಗುವುದೆ ? ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಏವನಿಗೆ ಹಬ್ಬಕ್ಕಾದರೂ ಕಾಕಿಮಣಿಯನ್ನು ಕೈಬಿಡಬೇಕೆ ನಾರಾಯಣನನ್ನು

ಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸ್ವರ್ಣಳು ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಳು. ಆ ಆಶೆಯೂ ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂಗಿರಲೊಂದು ದಿನ ಸತೀಶನ ತಾಯಿಯು ಅಕಸ್ಮತ್ತಾಗಿ ಮೂರ್ಛೆಯೊಂದಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಮುಂದೆ ನಡೆಯತಕ್ಕ ಒಪ್ಪಂದಗಳನ್ನು ನೋಡದೆ ದೇಹವಿಯೋಗ ಹೊಂದಿದಳು. ಅವಳ ಮರಣದಿಂದ ಆ ವರ್ಷವೆಲ್ಲಾ ಯಾವ ಶುಭ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಮೂರನೆಯವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಂತೆ ಸುಂದರೇಶನ ವಿವಾಹವು ಅತಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಸತೀಶ, ಸಚಿಂದ್ರ, ಸ್ವರ್ಣಳು, ಇಂದಿರ ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಸುಂದರೇಶನಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸತೀಶನಿಗೂ, ಸ್ವರ್ಣಳಿಗೂ ಅವರಿಯದಂತೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಯಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆದರೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ಕುಳಿತು ಲವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಎಷ್ಟೇ ಹೊರಗೆ ಕುತೂಹಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂದಿರನು ಮನಸ್ಸಿನ ಬೆದವನ್ನು ವರ್ತಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಉರುಟೆಗೆ ಮೊದಲಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಧವಿಧವಾದ ಸರಿಹಾಸ್ಯ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ಸುಂದರೇಶನ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದು ತನ್ನ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತೊರ್ಪಡಿಸಿದಳು. ಸುಂದರೇಶನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ವಿವಾಹಕ್ಕೂ ನಾರಾಯಣನು ಬರಲಿಲ್ಲ. ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಡವೆಂದು ಕಾಳೀಮಣಿಯನ್ನು ಉಪೇಂದ್ರನು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಜಿನ್ನಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು. ಅವನ ಆತ್ಮೆಯ ಮನೆ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ತಾನೇ ಹೋಗಬೇಕು. ದೀವನಿಗೆ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವದಕ್ಕೂ, ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವದಕ್ಕೂ ಮಾತ್ರ ಸತೀಶನ ತಾಯಿ ಸತ್ತ ದುಃಖವಂತೆ. ಈಗ ಅಣ್ಣನ ಮಗನ ಮದುವೆಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ದುಃಖವಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ, ಬಹು ಜಿನ್ನಾಯಿತು. ಏನೂ ಬೇಡ, ಹೋಗು ಎಂದು ಆರ್ಥವಿತ್ತೆದಳು. ಈಗಲಾದರೂ ನಾರಾಯಣನು ಬರುವನೆಂದು ಎದುರಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವರ್ಣಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಬೆದವುಂಟಾಯಿತು. ಇಂದಿರಗೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಪ ಮನೋವ್ಯಾಕುಲವೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಲೂ ಒಂಧುಗಳು ತನ್ನೂ ತನ್ನೂ ಗೃಹವನ್ನು ಕೂಡತು ತೆರಳಿದರು. ಕಲ್ಲೇಕೋಟಿಯನ್ನು ತಲಪಿದ ಸುಂದರೇಶನು ತಾನು ಬ.ಸ., ಸರಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲ ವೊದಲನೆಯವನಾಗಿ ತೆಂಗಡ ಹೊಂದಿರುವದನ್ನು ಕೆಳ ಆಹ್ಲಾದ ಹೊಂದಿದನು. ಈ ಏಷಯವನ್ನು ಕೂಡತು ಒರದು ಕಳುಹಿಸಹೆಳೆ ಒಹಳವಾಗಿ ಕೇಳ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಇಂದಿರಗೆ ವೊದಲು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದನು. ಇಂದಿರಗೆ ಇನ್ನೂ ಅಷ್ಟು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಒರಯಲು ಬಾರದಿದ್ದ ರೂ. ಸುಂದರೇಶನ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರವನ್ನು ಕೂಡ ಸುಲಭವಾಗಿ ಓದಿದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೊಂದು ಕಾಗದವದ್ದು ಒರದು ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ಮುಂದೆ ನ್ಯಾಯಸರಿಕ್ಷೆಗೆ ಓದಲು ಬೆಕಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಸುಂದರೇಶನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಾತಾಪಿತೃವಿಯೊಗವು ಅವನಿಗೆ ತಟ್ಟದಂತೆ ಬಹುಪ್ರಾಮದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನಾದ್ದರಿಂದ ನ್ಯಾಯ ಸರಿಕ್ಷೆಗೆ ವಾಸಂಗಮಾಡಲು ಸುಂದರೇಶನಿಗೆ ಯಾವ ಅಭ್ಯಂತರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಹು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮುಂದೆ ನಡೆಯತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಗಮನ ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಇಲ್ಲ ಈ ಉತ್ತಿಯಾಗಿರಲು ಸುಂದರೇಶನು ಸರಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲ ತೆಂಗಡಯಾದನೆಂಬ ಏಷಯವನ್ನು ಇಂದಿರಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅರಿತ ಸತೀಶನು ಪರಮಾನಂದ ಭರಿತನಾಗಿ ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವನಿಗೆನಾದ ರೊಂದು ಒಯಮಾನನನ್ನು ಕೊಡಬೆಕೆಂದು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಸಿಗೆ ರಜಾವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಹೆಳೆ ಪತ್ರಬರೆದನು. ವೊದಲೇ ಸುಂದರೇಶನ ಸೌಂದರ್ಯವು. ಬುದ್ಧಿಯೂ, ನಮ್ರತೆಯೂ ಸತೀಶನನ್ನು ವೋಹಗೊಳಿಸಿದ್ದುವು. ಆದೂ ಅಲ್ಲದ ತನ್ನ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಧಾರವೆಯೆಬೆಕೆಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲದ್ದು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಬಲವತ್ತರವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ವಿವಾಹವಾಗದಿದ್ದ ರೂ. ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಮಾತ್ರ ಕಡೆಪೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂಧಾವನು ಸರಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಯೂ ವೊದಲನೆಯವನಾಗಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಸತೀಶನಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಗದವನ್ನು ವೊಂದಿದ ಸುಂದರೇಶನು ಪತ್ರವನ್ನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗೆ ವೊಳಿಸಲು ಪರಮಾನಂದ

ಭರಿತನಾಗಿ ಸತೀಶನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಸುಂದರೇಶನ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ಪತ್ರದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆರಿತ ಸತೀಶನು ತಾನೇ ಗಾಡಿಯೊಂದಿಗೆ ರೇಲ್ವೆಯ ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ (Railway Station) ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಸ್ವರ್ಣಳೂ, ಇಂದಿರೆಯ ಮನೆಯ ಜಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಾದು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಸುಂದರೇಶನು ಬಂದ ದಿನವು, ಸತೀಶನ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬದ ದಿನದಂತೆ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸತೀಶನ ಮಿತ್ರರಾದ ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥರೂ ಆ ದಿನ ಭೋಜನಾನಂತರ ಸತೀಶನು ತನ್ನ ಸೋದರಳಿಯನಾದ ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅವನು ಪರಿಚಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕೊಡಲುದ್ದೇಶಿಸಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ತರಿಸಿದ್ದನು. ಅದರ ಹೆಸರು “ ಫೌಂಟೇನ್ ಪೆನ್ ” (Fountain pen) ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ ಮನಿಯನ್ನು ತುಂಬಿದರೆ ಮೂರು ಘಂಟೆಯ ಕಾಲ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಬರೆಯಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸುಂದರೇಶನ ಹೆಸರು ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಇಂದಿರೆಯ ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದಲೇ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಸತೀಶನು ಮೊದಲೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಇಂದಿರೆಗೆ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸವಾಡಿಸಿ ಅವಳ ವಿವಿಧ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಯನ್ನು ಬಹು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗುರುವಾದ್ದರಿಂದ ಬಹುಮಾನವನ್ನರ್ಪಿಸಲು ಇಂದಿರೆಯೇ ತಕ್ಕವಳೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಮಿತ್ರರ ಮುಂದೆ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಅವಳಿಂದ ಸುಂದರೇಶನಿಗೆ ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಆ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದನು. ಅವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟಳು. ಸುಂದರೇಶನು ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ತನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿರೆ ಸಹಿಸನು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಇಷ್ಟು ಜನರ ಮುಂದೆ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಬಹು ಲಜ್ಜಿತನಾದನು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಭಾವಿತ ಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದ ಇಂದಿರೆ

ಯಸ್ವಪಸ್ತದಿಂದಲೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಮತ್ತೂ ಲಜ್ಜಿತನಾದನು. ತರುವಾಯ ಸಭಿಕಲೆತು ಎಲ್ಲರೂ ಅವರವರ ಗೃಹಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಈ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ತಾನೆಲ್ಲಿ ಹೋದರು ತನ್ನ ಸಂಗಡಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾ ತನ್ನ ಪೃಥಿಯೆಶ್ವರಿಯಾಗಿದ್ದ ಇಂದಿರೆಯಿಂದಲೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ರಿಂದ ತನ್ನ ಗಡಿಯಾರದ ಜಿಂಟಿಯೆಂಬ ಒಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ತಾನು ಸುಂಕಿಯಲ್ಲ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ, ಇಂದಿರಗೆ ಪತ್ರಬರೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಹೊರತು ಮತ್ತೇತರಂದಲೂ ಬರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸುಂದರಂಶನು ಜೊಸಿಗೆ ರಜವಸೈಲ್ಲಾ ಸತೀಶನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಸತೀಶನ ಗೃಹದಲ್ಲಿಯೆ ಕಳೆದನು. ಇವನು ಇಲ್ಲರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವನ ಪತ್ನಿಯು ರುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪವತಿಯಾದಳೆಂದು ಪತ್ರಬಂದಿತು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸ್ತ್ರೀ ಎದಾ, ಭಾಸ, ಬಾಲ್ಯ ಏವಾಹ ಒಂಟನ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಇವನಿಗೂ ಇದ್ದವು. ಆದುದರಿಂದಲೆ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಚಾಗ್ರತೆ ಏವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವನ ಇಷ್ಟದಂತೆಯೇ ಇವನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನೂ ಹದಿಮೂರು ವಯಸ್ಸುಳ್ಳ ಕನ್ಯೆಯನ್ನೇ ಏವಾಹ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಕಂಡು ಇಂದಿರೆಯೂ ಸ್ವರ್ಣವೂ ಮಾಡಿದ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊನೆ ಮೊದಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಸುಂದರಂಶನಿಗೆ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಚ್ಚಾಪಕವೆ ಇರಲಾರದೆಂತಲೂ, ರಜಾಕ್ಕೆ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವನೆಂತಲೂ, ಹೆಂಡತಿಯೂ ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವಳಾದ್ದರಿಂದ ಮುದ್ದವಿಟ್ಟು ಗಂಡನನ್ನು ವಶ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳೆಂದೂ, ತಮ್ಮ ಚ್ಚಾಪಕವೇ ಮರತು ಹೋಗುವುದೆಂದೂ, ಇನ್ನೂ ಏನೆನೋ ಹೇಳಿ ಹಾಸ್ಯಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅವನೂ ಸುಂದರವರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವನು. ಅದರಲ್ಲೂ ಇಂದಿರೆಯು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿದರೆ ಅವಳನ್ನೇ ತಿರುಗಿ ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವನು. ಇಂದಿರೆಯು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು

ಮದ್ದನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತೆಗೆದು ಕೊಡುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸುಂದರಾಶನು ರಜಾ ದಿನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂತೋಷದ ಗೃಹದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದನು.

ಕಲಾಕಾಲೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಲೇ, ಸುಂದರಾಶನು ಕಲ್ಲೇ ಕೊಂಟಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣವಾದನು. ಆಗಲೇ ಸಿರಿಕ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಸುಂದರಾಶನ ಜಿಕ್ಕುಪ್ಪನಿಗೆ ಬಹಳ ಕುತೂಹಲವಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸುಂದರಾಶನು ಬಹಳ ವಿನಯದಿಂದಲೂ, ನಮ್ರತೆಯಿಂದಲೂ ಋತುವಾದ ವರ್ಷವೇ ಸಿರಿಕ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಪುನಃ ಶಾರೀರ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವೆಂತಲೂ, ಮಾರಣ ವರ್ಷವಾದುದರ ಶರಣವು ವೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಬಲಹೀನತೆ, ನಿರ್ದಯತೆ ಮೊದಲಾದ ವಾಸ್ತವಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರದಂತೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಇವನು ಜಿಕ್ಕುಪ್ಪನು ಇವನು ಇಷ್ಟದಂತೆಯೇ ಮಾರಣ ವರ್ಷವಾದುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ ಜಿಕ್ಕುಪ್ಪನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಯಾವುದೊಂದು ಯೋಜನೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಏವ್ಯಾಭಾಗಕ್ಕೆ ಗಮನಕೊಟ್ಟನು. ತಾನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಲೇಖನಿಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ತನಗಿತ್ತ ಇಂದ್ರಿಯ ಜ್ಞಾನವು ಬರುವುದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸುಂದರಾಶನು ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಎರಡು ಮೂರು ತಿಂಗಳುಗಳಾಗುತ್ತಲೂ ಪುನಃ ಇಂದ್ರಿಯ ಕವಿ ಮನಸ್ಸು ಎಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅವಳು ತನ್ನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಸ್ಯವೂ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗಿದ್ದ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಅವನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆಯೇ ಕಟ್ಟಿದಂತಿದ್ದವು. ಅವಳನ್ನು ತಾಣವೆಂಬುದೆಂಬುದಿರಲಾದರೂ ನಿಷೇಧ ಪ್ರಸ್ತವನ್ನು ಈಗ ವಿತರ್ಕಿಸುತ್ತಾ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸುವನು. ಆಹಾ ! ಇವಳು ಇನ್ನೊಂದು ಏವ್ಯಾಭಾಗವೆಟ್ಟಿರುವಳಲ್ಲ. ಅವಳು ಏನು ಸತ್ತಿರುವಳೆ ? ಅವಳನ್ನು ನಾನು ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು ? ಇಂದ್ರಿಯ ವರ್ಷಗಳು ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡದರೂ ಅಡಬಬದು. ತರುವಾಯ

ಅದೂ ಕೂಡ ದುರ್ಲಭವಲ್ಲವೆ ? ಹಿಂಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಾನು ಈ ರೀತಿ ಮಜ್ಜನಂತೆ ಯೋಚಿಸುವುದು ಮಹಾಪಾತಕವು ಎಂದೆಣಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ಬೈದುಕೊಳ್ಳುವನು.

ಇಂದಿರೆಯು ಏನನಿಸಕ್ಕೆ ಮುಗ್ಧೆಯಾದರೂ ಸುಂದರನಂತೆ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನನಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಳು. ಏದೆಯೂ, ಮುಚ್ಚಿಯೂ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಆದರೂ ಸುಂದರನೊಂದಿಗೆ ಕಲಿತಷ್ಟು ಚಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಈಗ ಕಲಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸತೀಶನು ತಿಳಿದು ತಕ್ಕ ಮದ್ಯವಂತರಿಂದ ಇಂದಿರಗೆ ಮದ್ಯವನ್ನು ಕರಿಸಲು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿದನು. ಸುಂದರನನ್ನು ಜೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಯಾವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಾರದು ಎಂದು ಊಹಿಸುವಳು. ಹಿಂಗಿರುತ್ತಿರಲೆಂದವಾನೊಂದು ಏನ ಸತೀಶನಿಗೂ ಇಂದಿರನಿಗೂ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡಂತೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ನಡೆಯಿತು :

ಇಂದಿರ — ಅಪ್ಪಾ, ಸುಂದರನನ್ನು ಜಿಂಜಿಂ ರಜಾಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಗೆ ಬರವನೆ ?

ಸತೀಶ — ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಬರಹೆಂಗೆ ಸತ್ಯ ಬರಯೋಣವೆಂದು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವನು.

ಇವರು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗೂ ಕುಂಕುಮ ಸವರದ ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಅಂಜೆಯವನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟನು. ಸತೀಶನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಓದಿಸೋಡಿ ಇಂದಿರೆಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅವಳನ್ನು ಓದುವಾಗಲೇ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟಳು. ಆದರೂ ತಾಪವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿ “ಹಾಗಾದರೆ, ಅವನು ಈವರ್ಷದ ಜಿಂಜಿಂ ರಜಾಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲಗೆ ಬರಲಾರನು,” ಎಂದಳು.

ಸತೀಶ :—ಹೌದು; ಅವನು ಇಲ್ಲಗೆ ಬರಲಾರನು. ನಾವಾದರೂ ಅಲ್ಲಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.

ಇಂದಿರೆ :—ಯಾವಾಗ ನಾವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವುದು ?

ಸತೀಶ :—ನಾಳೆ ಶುಕ್ರವಾರದ ರಾತ್ರಿ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾಳೆಗೆ ಎಂಟು ದಿನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತವಲ್ಲವೆ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಇಂದಿರೆಯು ಅತೀವೇಗವಾಗಿ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಆ ಸಂ ತೋಷ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಓಡಿಹೋದಳು. ಎಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸುಂದರೇಶನ ನಿಷೇಕಪ್ರಸ್ತಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಶುಕ್ರವಾರದ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಸಂಪೂರ್ಣವು.

ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಇಂದಿರೆಯ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ.

ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಶುಕ್ರವಾರದ ದಿನ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹೊ ರಟ ಸತೀಶನೇ ಮೊದಲಾದವರು ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಸುಂದರೇಶನು ರೈಲ್ ಸ್ಪೀಷನ್ನುಗೆ ಬಂದು ಇವರುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಮಾರ ನೆಯ ದಿನ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯವರೂ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಂತೆ ನಿಷೇಕಪ್ರಸ್ತವು ಸೋಮವಾರದದಿನ ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನೆರವೇರಿತು. ಈ ಉತ್ಸವದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇಂದಿರೆಯು ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಹಿಸಿದಳು. ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹಾಡುವನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಳೆದಳು. ಇವಳ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸಂಗೀತಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿದವರಿಲ್ಲ. ಪೀಣಿಯನ್ನು ಸರಸ್ವತಿಯಂತೆ ನುಡಿಸುವಳು. ಸುಂದರೇಶನು ಇವಳ ಹಾಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ತನಗೆ ಇವಳನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆ

ಯಲು ನಡೆದ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನನ್ನು ಅಳಿಯನೆಂದು ಸ್ವರ್ಣಕು
ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೂ, ತಾನು ಅವನಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದು
ದನ್ನೂನೆನಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯಾಕುಲಜಿತ್ತವಿಂದ ಸಿದ್ರಾಂಗನೆಯ ಪರ
ವರನಾದನು.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಔತನವಾದನಂತರ
ಉಂವಿರೆಯು ಬೀಗರಹಾಡು ಹೇಳುವಳೆಂದು ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನೆರ
ವಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಪುರುಷರೂ ಹಾಡು ಕೇಳುವ ಆಸೆಯಿಂದ ಒಂ
ಬಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಹಾಡನ್ನು ಕೇಳಲು ಉಪ್ಪುಜನರು ಒಂದಿದ್ದರೂ,
ಉಂವಿರೆಯು ನಾಜಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ
ಹೇಳಿದಳು. ತರುವಾಯ ಭೋಜನಾನಂತರ ಸಾಯಂಕಾಲ ಹೆಣ್ಣು
ನ್ನು ಹಸೆಯಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಏರ್ಪಾಡುಗಳೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯು
ತ್ತಿದ್ದುವು. ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕರದು ಬಂದುದಾಯಿತು. ಸಾಯಂಕಾಲ
ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆಗೆ ಹಸೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಬೇಕೆಂದು ಏರ್ಪಾಡಾಗಿ
ದ್ದಿತು. ಘಂಟೆಯು ಮೂರಾಯಿತು. ಒಳಗೊಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಓಡಿ
ಬಂದು “ಅಮ್ಮಾ! ತಂತಿಯೊಂದು ಬಂದಿರುವುದು, ಏಜಮಾನರು
ಅಮ್ಮನವರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವರು,” ಎಂದನು.

ಸ್ವರ್ಣಕು:—ತಂತಿಯೇ! ಎಲ್ಲೆಂದ ಒಂದಿರುವುದು! ಅದಕ್ಕೆ
ನಾಸೇಕೆ, ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾ ಬರಲು ಎದುರಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲ ತಂತಿಯು
ಸಹಿತಬಂದ ಸತೀಶನು, ಕಣ್ಣೆರನ್ನೂ ರಸಿಕೊಂಡು “ನಾರಾಯಣ
ನಿಗೆ ಮೈ ಪರಿಯಾಗಿಲ್ಲವಂತೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪೇಂದ್ರನು ತಂತಿಯನ್ನು
ಕೊಟ್ಟಿರುವನು,” ಎಂದನು.

ಸ್ವರ್ಣಕು:—ಅಯ್ಯೋ.

ಸತೀಶ:—ಕೂಡಲೆ ಹೊರಡು, ಉಂವಿರೆಯನ್ನೂ ಕರದು
ಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಬರೆದಿರುವರು.

ಸ್ವರ್ಣಕು:—ಅಯ್ಯೋ—ನಾರಾಯಣ! ಉಂವಿರೆಯ ತಲೆಯ
ಲ್ಲಕಲ್ಲು ಹಾಕಿದೆಯಾ? “ಎಂದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸತೀಶನು ಕಣ್ಣಿಂ

ನೋರಿಸಿಕೊಂಡು, “ಇಷ್ಟು ಗಾಬರಿಯೇನು, ನಾವು ಹೋಗಿ ತಕ್ಕವೈದ್ಯರೊಂದಿಗೇ ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದರೆ ಗುಣಹೊಂದುವನು. ಬರೇಜ್ಜರ ತಾನೇ; ವಿಚಾರ ಮನಸ್ಕಳಾಗಬೇಡ,” ಎಂದನು.

ಸ್ವರ್ಣಳು :—ಅಯ್ಯೋ ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವಸ್ಥನಾಗಬೇಕಲ್ಲ- ಗಾಬರಿಯಾಗುವುದರ ತಂತಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೇ? ಇಲ್ಲಿ ಶುಭಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಂಬುದನ್ನರಿತೂ ತಂತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಏನೂ ಅಪಾಯದಲ್ಲರಬೇಕು. ಏನೂ ತೋಚದು ದಯಾನಿಧೇ! ನೀನೇಗತಿ” ಎಂದು ಬಿಂಕಿಗೆ ಬದ್ಧ ಪತಂಗದಂತೆ ಹೊರಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ಸತೀಶ :—(ಉಕ್ಕಿಬರುವ ದುಃಖವನ್ನಡಗಿಸಿಕೊಂಡು) ಸರಿ- ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗು. ಗಾಡಿ ಬರುತ್ತಲೆ ಹೊರಡಬೇಕು. ಇವರು ಈ ರೀತಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಯು ಬಂದು ಮನೆಯಜಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಅವರು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಪ್ರಯಾಣವಾದರು. ತರುವಾಯ ಆರತಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನರಿತವರಾಗಿ ಇಂದಿರೆಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ ಅವಳಿಗೆನೂ ಕೊಡಾಗದಿರಬೇಕೆಂದು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಸತೀಶನೂ, ಸ್ವರ್ಣಳೂ, ಇಂದಿರೆಯೂ ರೈಲುಹತ್ತಿ ಹೊರಟು ಹೋದಮೇಲೆ ಸುಂದರೇಶನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾರಂಧ ಸಾಧ್ಯವು? ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಜ್ಞಾನವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ- ತಾನು ಇಲ್ಲಿರುವುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾನೂ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಚಿತ್ತಸ್ವಾಧೀನವಿಲ್ಲದೆ, “ಅಯ್ಯೋ ಏನುಮಾಡುವುದು? ಇಂದಿರೇಗೇನೂ ಬರದಿರಬೇಕಲ್ಲ! ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಡುವನು”. ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಾಳೀಮನೆಯ ತಂತ್ರವಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ” ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುವನು. “ಆದರೂ ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಂತಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೇ? ಸತೀಶನೊಂದಿಗೆ ಸರಸವಾಡಲಾರರಲ್ಲ” ಎಂದು ಹಲಬುವನು. ಹೀಗೆ ಸುಂದರೇಶನ ಚಿಂತೆಗೆ ಕೊನೆ ಮೊದಲಿಲ್ಲ. ಮಾರನೆಯ ದಿವಸವೆಲ್ಲಾ ಯಾವ

ಸಮಾಚಾರವೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮೈ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿದ್ದರ ಕೂಡಲೆ ಬರೆಯುವನಾಗಿ ಸತೀಶನು ಹುಳಿ ಹೊಂದನಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಪತ್ರಬರೆದಿರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಒಂದುವೇಳೆ ಏನಾದರೂ ಏನು ಏತವಾಗಿ ಸರಿಣಮಿಸಿರುವುದೋ? ಛೇ ಹಾಗೆಂದೂ ಇರಲಾರದು. ಇನ್ನೊಂದು ಗುಣವಶೇಷಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಇಂಜಿರಗೆ ಇಂಥಾ ಗತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೂ ಮೇಲೆ ನ್ಯಾಯಾನಾಯಕರುಗಳು ದೇವರಿರುವದಕ್ಕೆ ಗುರುತೇನು? ಅದುದರಿಂದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸುವ ಗಾಬರಿಯಲ್ಲ ಪತ್ರ ಬರೆಯಲು ಮರೆತಿರಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ನಾಳೆ ಪತ್ರ ಬರಬಹುದು" ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ಸಂತೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಧು.

ಇತ್ತಲಾಗಿ ಇಂಜಿರಗಾರರೂ ತಾನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಕಾರಣವೇ ತಿಳಿಯದು. ತಾಯಾಗಲ ತಂದೆಯಾಗಲ ಉಸಿರತ್ತಲಿಲ್ಲ. ನಾರಾಯಣನಿರುವ ಊರಿಗೆ ಒಂದು ಸಾಲಿ ಹಾರಿಹೋಗಿ ಹನುಮಂತನು ಲಂಕೆಗೆ ಹಾರಿದಂತೆ ಹಾರಬೇಕೆಂದಪೋಕ್ಷಿಸಿದರು. ಇಂಜಿರಯೂ ಕಾರಣವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು. ಏನುಮಾಡಿಯಾಳು? ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಕಟವುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದುವೇಳೆ ಏನಾಗುವುದೋ ಎಂಬ ಭಯವೂ, ಇದರಿಂದ ತನಗೆನಾದರೂ ಅಪಾಯ ಸಂಭವಿಸುವುದೋ ಎನ್ನೋ ಎನ್ನುವ ಭಯವೂ ಅವಳಿಗೆ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಹಿಲೆ ಬರುವುದೂ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗುವುದೂ ಸಮಜನೆಂದೆ ತಿಳಿದಳು. ಆದರೂ ಸಂಕಟಮಾತ್ರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಇನ್ನೊಂದು ಆತುರಿಯಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ನಾಯುರೇಗ ಮನೋವೇಗವಾಗಿ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದೆಷ್ಟೆಂಬ ಬಂದಿಯೂ ಕೂಡ ಮಿಲ್ಲಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುವಂತಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನು ತಲವುತ್ತಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಾರಾಯಣನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನು ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೂ ಇವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮರ್ಷವುಂಟಾಯಿತು. ಅವರಿಂದ ನಾರಾಯಣನ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಜಿಲ್ಲಾ ಗಾಡಿಯೊಂದನ್ನು

బాడిగిగి తేగిదుకొండలు లుపింద్రన గృహవన్ను కురితు తేరక దరు. లుపింద్రన మసెయ బళగి హొగుత్తలూ దినవద రూందన ధ్యనియొందు కౌళబంతు. సకొశను రొందన ధ్యనియు తనగి కౌళసలిల్లవేందూ, స్వర్ణళగి భ్రమేయాగిరువుడందూ ఘొళదను. నిజవాగియూ ర్యలిగి లుపింద్రన తమ్మను హొంద కొడలి నారాయణన ప్రాణాపూ హొగిద్దితు. మసెయ హత్తి రక్క బందు సంగతియన్నరత సకొశనూ, స్వర్ణళూ మూర్ఖి యాగి కళగి బిద్దు బిట్టరు. అల్లరువ కెల పురుషరు సకొశ నననూ, స్త్రియరు స్వర్ణళననూ సంప్రేసి మసెగి కరదు కొండలు హొందరు. ఇష్ట హొందరయల్లూ ఇందిరెయు గాడి యింద కదలలే ఇల్ల. అవళగి స్వతః బుచ్చియె ఇరలిల్ల. తన్న న్నెల్లయొ హొత్తుకొండలు హొగువంతాయెతు. హుజ్జి యంతె నాల్యు దిక్కుగళల్లయూ నొండలారంభిసిదళు. మూర్ఖియిం దేద్ద స్వర్ణళు గాడియ బళ బందు ఇందిరెయన్ను కళక్కెసి, “అయ్యో! ఇందిరె, నిన్న తలెయల్లి కల్లుబిత్తల్లా” ఎందు ప్రలాపిసిదళు. కొడలి ఇందిరెయూ అళతొడగిదళు. ఆగ కాళెమణెయు బందు ఇందిరెయన్ను క్షే హిదిదు ఒళక్క కరదు కొండలు హొందళు. ఒళగి హొంద ఇందిరెయు “అయ్యో, నన్నన్ను నారాయణన బళగి కరదుకొండలుహొగి. అవరన్ను బందు సలవదరూ మనదణెయివంతె నొండవెను. మదువె యాదంచెసింద నాను ఒందు సలవదరూ అవర ముఖదర్శన వన్ను కొడ మాడలిల్ల. అయ్యో! వన్నగతి హెగాయితే?” ఎందు రొందిసిదళు. నారాయణనబళ కరదుకొండలు హొగు త్తలూ, తన్న తలెయన్ను హొడదుకొండలు, తలెయల్లరువ హొగళన్ను కిత్తు హెణద మెలే బిద్దు “అయ్యో, నన్నన్నగ లిదెయా? నన్నెల్లి ఒందు మాతుకొడ ఆడలిల్లవల్లా! ఈగలా దరూ కణ్ణు తేరదు నొండబారదె. నానంథా వాపియె” ఎందు ప్రలాపిసిదళు. అల్లిద్ద వరెల్లరూ ఇవళసొందర్శనననూ,

ಯವ್ಯನವನೊ, ಇವಳ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಆ ಕಷ್ಟವು ತಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಂತೆ ಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಂದಿರೆಯು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ತಲೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾರಾಯಣನ ಹೆಣವನ್ನು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣೆರೆದು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಿಯಾಳು? ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿ, ಏನೂ ಅರಿಯದವಳು. ನಾರಾಯಣನು ಸತ್ತನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಟ್ಟಳೇ ಹೊರ್ತು, ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯತೆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅತ್ತವಳಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲರುವರೆಲ್ಲರೂ ಒಳ್ಳೆಯವರೆಂತಲೂ, ಅನುತಾಪವುಳ್ಳವರೆಂತಲೂ, ಅನಾಥರನ್ನು ಆದರಿಸುವರೆಂತಲೂ ತಿಳಿದಿದ್ದವಳು ತನ್ನ ಆಪ್ತರಂತೆ ನಟಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಈ ಹಾಳು ಭಾವಿಗೆ ತನ್ನ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರೇ ತಳ್ಳಿರುವರೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥಾ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ ವನಿತೆಯರನ್ನು ಭಗವಂತನೇ ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ತಮ್ಮ ವ್ರತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿರಿಸಿ ಸತೀಶನೂ, ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರಾದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಹು ದುಃಖದಿಂದ ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದು ಮಾರನೆಯ ದಿನಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಶವಕ್ಕೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅವನ ತಮ್ಮನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ, ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸತೀಶನು ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ವದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಸುಂದರೇಶನ ಚಿಂತೆ.

ಅತ್ಯಾತುರದಿಂದ ಸತೀಶನ ಪತ್ರವನ್ನು ಇದಿರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಸುಂದರೇಶನಿಗೆ ಪತ್ರವೂ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಲಪಿತು. ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಉಪೇಂದ್ರನಿದ್ದ ಊರಿನಿಂದ ಬರಬೇಕಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಸತೀಶನ ಊರಿನಿಂದ ಬರಬೇಕಾದ ಕಾರಣವೇನಿರುವುದು ! ಇಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆ ಸತೀಶನು ಊರಿಗೆ ಹಂತಿರುಗಿದನೇ ? ಒಂದು ವೇಳೆ ತಕ್ಕ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆತರಲು

ಬಂದಿರಬಹುದೇನೋ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಲೇ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ಪಾಕಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನು ಓಡಿಬಂದು, “ಸುಂದರೇಶ ! ಇದೇನೀ ಅವಸ್ಥೆ ? ಪತ್ರದಲ್ಲಿನು ಬರೆದಿರುವುದು” ಎಂದು ಬಹು ಆತುರದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಸುಂದರೇಶನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಸಮರ್ಥನಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗೋಳಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಏಷಯವನ್ನರಿತ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನು ದುಃಖವನ್ನರಿಯಲಾರದೆ ಪ್ರಲಾಪಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪುತ್ರಿಯಂತಿದ್ದ ಇಂದಿರೆಗೆ ಬಂದ ದುಃಖವನ್ನು ಯಾರುತಾನೆ ಸಹಿಸಿಯಾರು! ಅದರಲ್ಲೂ ಸುಂದರೇಶನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನು ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಸಲಹಿದವಳು. ಯಾವಾಗ ನೋಡಿದರೂ ನಗುಮುಖವೂ, ಪ್ರಕಾಶವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳೂ, ಅವಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಡುಗಳೂ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಿದ್ದವು. ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದ ಸಂಗೀತನಾದವು ಇನ್ನೂ ಆ ಉರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಇಂದಿರೆಯ ಮಾತೇ ! ಇಂಥಾ ಸುಂದರಿಗೆ ಸೃಧವ್ಯಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ದುಃಖಿಸದಿರುವರಾರು ?

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶುಭ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆದ ಎರಡು ದಿನಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ರೋದನ ಧ್ವನಿಯುಂಟಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನೆರೆಯೊರೆಯಲ್ಲರವನರು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಸುಂದರೇಶನಿದ್ದ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಏಷಯವನ್ನರಿತವರಾಗಿ ಇಂದಿರೆಗೆ ಬಂದ ದುಃಖವು ತಮಗೆ ಬಂದದ್ದಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ದುಃಖಿಸಿದರು. ಸಾಯಂಕಾಲದೊಳಗೆ ಈ ವರ್ತಮಾನವು ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹರಡಿ ಇಂದಿರೆಯ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯತ್ವಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದರು. ಕೆಲ ಸದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಸುಂದರೇಶನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನು ಈ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ರೋದಿಸಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆ !

ಇವನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವಾಗ ಸುಂದರೇಶನ ಏಷಯವನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಸದಾ ಜೊತೆಯಲ್ಲೆಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳು ಬೇರೊಬ್ಬನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿದ್ದ ರೂ ಪ್ರೇಮವು ಮಾತ್ರ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಂದರೇಶನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಖೇದವುಂಟಾಗುವು

ದಂದು ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ದುಃಖ ಶಮನವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಿಲಾಸವೆಂತಲೂ, ದೈವಸಂಕಲ್ಪವೆಂತಲೂ ಬರೆದಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಪತ್ರದ ಮೊದಲನೇ ಸಾಲನ್ನೋದುವಾಗಲೇ ಮೂರ್ಛೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಚಿಂತೆಯು ಅವನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗೆ ಹತ್ತಿತು. ಅವನಿಗೂ ಇಂದಿರೆಗೂ ಇದ್ದ ಸ್ನೇಹವು ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇದ್ದಿತು.

ಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಸುಂದರೇಶನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಾಗಲಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾಗಲಿ ಬಂದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೂ ವಾಡುತ್ತಲೂ, ಊಟ ಮಾಡಿದರೆ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದನು. ಹೀಗೆಯೇ ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮಣೆಯುಂಟಾಗುವುದೋ ಎನ್ನೋ ಎಂದು ಸರ್ವರೂ ಚಿಂತಿಸಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಬುದ್ಧಿಯು ಸರಿಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಆದರೂ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳವರಿಗೂ ಓದಲಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದನು. ಐದು ನಿಮಿಷಗಳು ಕೂಡ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಎಲ್ಲದಿರುವವನು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾಲ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಓದಿನ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಇಂದಿರೆಯ ಗತಿಯನ್ನೂ ವಿಧಿಯನ್ನೂ ಮಾತ್ರ ಮರೆಯಲಸಮರ್ಥನಾದನು. ಹೀಗಿರುತ್ತಿರಲೊಂದುದಿನ ಇಂದಿರೆಯ ಜ್ಞಾಪಕವು ಬಾಧಿಸಲು ಕೆಳಗೆಕಂಡಂತೆ ತನ್ನೊಳು ತಾನೇ ಚಿಂತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. “ಅಯ್ಯೋ! ಏನು ಮಾಡಲಿ! ನನಗೆ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕಾಣದಿರುವುದೇ ಮಹಾ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆ ಅವಳನ್ನು ನೋಡುವೆನು. ಅವಳ ಮುಖಕಾಂತಿಯೂ, ಮಂದ ಹಾಸವೂ ಎಲ್ಲೋ ನಾಯವಾಗಿರಬಹುದು! ಅಯ್ಯೋ! ಇಷ್ಟೊಂದು ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಬುದ್ಧಿಯೂ ವಿನಯವೂ ಉಳ್ಳ ಇಂದಿರೆಗೆ ಇಂಥ ವಿಸತ್ತು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತಲ್ಲಾ? ಇಷ್ಟೊಂದು ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಏನೂ ಅರಿಯದ ಮಗುವಾದ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಇಂಥ ಏಸತ್ತಿಗೊಳಗುಮಾಡಿದ ದೈವವೇ ದೈವವು! ಇಂಥ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದೈವವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಜಿನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಲ್ಲವೇ! ನಮಗಿಂತಲೂ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿದ್ದು, ಎಲ್ಲರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನೋಡುವ, ಎ

ಜ್ವರದೀನನೋತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕೇಳುವಶಕ್ತಿಹೊಂದಿದ, ದಯಾಸಮುದ್ರ, ನೆಂಬ ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನಿದ್ದರ ಇಂಥಾ ಅಕ್ರಮವು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತೇ ? ಇಂಥಾ ಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಇಂದಿರೆಯಂತಹ ನಿರ್ಗತಿಕರಾದ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಾರದಂಥಾ ದಯೆಯಿಂದೆನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ದೇವರಿದ್ದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ಅವಳ ವಿಧಿಯನ್ನು ಅವಳನುಭವಿಸುವಳೆಂದರ ವಿಧಿಯೇ ಪ್ರಧಾನ ವಾಗುವುದಲ್ಲವೆ ? “ಅನನ್ಯನಿಲದಿ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವರು.” ಅಯ್ಯೋ ! ಏನು ಮಾಡು ? ಈ ಹಿಂದೂ ದೇಶವೂ, ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಜನರೂ ಎಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರುವರೋ ? ಹಿಂದುಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗದೆ ದೇಶವನ್ನು ಪುಸ್ತಗೊಳಿಸದೆ ಇರುವುದು ಅವರ ಪದ್ಧತಿಗಳೇ ಅಲ್ಲವೆ ? ಯಾವಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವಯಾವುದನ್ನನುಸರಿಸಬೇಕೋ ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಹಳೆಯವನ್ನದಂತೆ ಕಳೆಯಬೇಕೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲವೇ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲಾ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ಕಿಲಿಬೆ ಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಭರತವಂಶವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಂದಿರುವುದೆಂದು ಅನೇಕ ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಗಳೂ, ಪಂಡಿತರೂ ಮೂರಯಿಡುತ್ತಿರುವರು. ಪೂರ್ವ ಕಾಲದವರ ಆಚರಣೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಸ್ಮೃತಿ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಆಸ್ತಿಯೇ ಬೇರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಕಾಲದವರು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಕೇವಲ ಮತೀನವಲ್ಲವೇ ? ಆ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ವ್ಯಾಕೃತ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ವೈಶ್ಯದೇವಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇರುವರು ? ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡುವರೂ ಆಚಾರ್ಯರೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿ ಸ್ವಪ್ನಹಾಯಕರಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಂತಹ ಅಬಲೆಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವರ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕೇ ? ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನನುಷ್ಠಿಸುವರಷ್ಟು ಮಂದಿ ? ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಮಾಡುವರಷ್ಟು ಮಂದಿ ? ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ತಂದೆಯೂ ತನ್ನ ಪುತ್ರರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡುವರೂ ಎಂಬುದನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಲಿ. ಹಾಗೆ ಮಾಡದವರನ್ನು

ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಿಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲಾ ನಹಜವಾಗಿಯೆ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು ನದಾ ದುಃಖದಿಂದಿರುವುದನ್ನೂ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸುವದನ್ನೂ, ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದವರೆಲ್ಲಾ ಮುಖ ತಿಕ್ಕಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವದನ್ನೂ, ಅನೇಕ ಸಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವುಸಂಜೆ, “ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರಲು ಕಾರಣವೇನು” ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುವಳು. ಅವಳ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಮಗುವಿಗೆ ಅವಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಯಾತಕ್ಕೆ ಮೃಧಗೊಳಿಸಬೇಕು? ” ಎಂದು ಆ ಸಂದರ್ಭವೊಂದಿಗೆ ವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣೀರನ್ನೂ ಸುರಿಸರು. ಆದರೂ ಅವಳ ಹುಡುಗಾಟ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಪ್ರಪಂಚ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗಿರುವ ಆಶೆಯನ್ನೂ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಗೋಳಾಡುವರು. ಇಂದಿರೆಯು ಓದುವುದನ್ನೂ, ವೀಣೆನುಡಿಸುವುದನ್ನೂ, ಹಾಡುವದನ್ನೂ ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲಾ “ಅಯ್ಯೋ ; ಇನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾಗುವದಲ್ಲ” ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುವರು. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅವಳು ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನವಾಗುವದನ್ನು ಕಂಡು ಬೆಂಕಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಪತಂಗದಂತೆ ತಪಿಸುವರು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ದಿನಗಳು ಕಳೆಯುತ್ತಿರಲು ಒಂದುದಿನ ಸ್ವರ್ಣಗಳಿಗೂ ಇಂದಿರೆಗೂ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಜರಗಿತು.

ಇಂದಿರೆ :—ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಸಾಯಂಕಾಲ ನೀನು ನನಗೆ ಹೂ ಮುಡಿಸಿದ್ದೆಯಲ್ಲವೆ ? ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಕ್ಕದ ಮನೆ ಕಮಲೆಯು ಅವಳ ತಾಯಿ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ “ಇಂದಿರೆಯು ಹೂ ಮುಡಿದುಕೊಂಡಿರುವಳಲ್ಲಾ ಆಗಬಹುದೇ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವಳ ತಾಯಿಯು, “ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪದಿನ ಮುಡಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳು ಯಾತಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದಳು ? ಎಂದಳು.

ತನ್ನ ಮಗಳ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಎದೆಯೊಡ

ದವಳಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ “ಅವಳೇನು ಹೇಳಿದಳು, ಮುಡಿದು ಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ತಾನೇ ಹೇಳಿದಳು” ಎಂದಳು.

ಇಂದಿರೆ :—ಹೌದು. ಆದರೆ, ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪದಿನ ಮುಡಿದು ಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಆದೇತಕ್ಕೇ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದಳು ?

ಈಗ ಸ್ವರ್ಣಳು ಏನು ಮಾಡಿಯಾಳು ? ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಉತ್ತರವಿತ್ತರೆ ಸುಮ್ಮನಾಗುವಳೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಅವಳೇ ಇನ್ನೊಂದು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹೊರ್ತು ಬಡಲಾರಳೆಂದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಗಿಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅತಿ ದುಃಖವಿಂದ, “ ಇಂದಿರೆ, ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದು ನ್ಯಾಯವೇ ಸರಿ. ಇನ್ನು ಕೊಂಚದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಹೂ ಮುಡಿದುಕೊಳ್ಳ ಕೂಡದು” ಎಂದಳು.

ಇಂದಿರೆ :—ಯಾಕಮ್ಮ ?

ಸ್ವರ್ಣಳು :— ಮಗೂ ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಾನೆನುತ್ತರಹೇಳಲಿ ! ನಮ್ಮ ನಾರಾಯಣನು ಸತ್ತುಹೋಗಲಿಲ್ಲವೆ ? ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ.

ಇಂದಿರೆ :—ನಾರಾಯಣನು ಮರಣಹೊಂದಿದರೆ ನಾನೇತಕ್ಕೇ ಹೂ ಮುಡಿದುಕೊಳ್ಳ ಕೂಡದು ?

ಸ್ವರ್ಣಳು :—(ಸಿಟ್ಟು ಸಿರು ಬಡುತ್ತ) ಅವನು ನಿನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲವೆ ?

ಇಂದಿರೆ :—ಹೌದು, ಅವನು ತಾನೇ ಮರಣಹೊಂದಿದ ನಲ್ಲ, ಇನ್ನು ಅವನ ಮಾತೇಕೆ.”

ಸ್ವರ್ಣಳು :—ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ? ನಿನ್ನ ಪತಿಯೆಂಬ ಕಾರಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದು.

ಇಂದಿರೆ :—ಯಾವ ಹೂವನ್ನೂ ಮುಡಿದುಕೊಳ್ಳ ಕೂಡದೆ ?

ಸ್ವರ್ಣಳು :—ಅಯ್ಯೋ ! ಕೂಡದು. ನಿನ್ನ ಸ್ವಲ್ಪಕ್ಕೆ ಬಡುವರೆ ? “ ಎಂದೂ ಗೋಳಾಡಿದಳು.

ಇಂದಿರೆ :—ಅಮ್ಮಾ! ಇನ್ನೂ ಯಾತಕ್ಕೆ ಅಳುವೆ ? ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಡದೆ ಇನ್ನೇನು ಮಾಡುವರು ? ಅದನ್ನೂ ಹೇಳು.

ಸ್ವರ್ಣಳು :—ಅಯ್ಯೋ ! ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಕೂದಲನ್ನೆ ತೆಗೆದು ಬಿಡುವರಲ್ಲಾ, ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗೊಳಾಡಿದಳು. ಇದನ್ನು ಸೊಂಡುತ್ತಿದ್ದ ಇಂದಿರೆಯು ಸ್ವಲ್ಪಕೊತ್ತು ಸ್ಪಂಭಿತಳಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು ತರುವಾಯ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಣಳು ಒಂದು ದಿನ ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕರೆಯಲು, “ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಮುಂಡನ ಮಾಡುವರಂದು ಆದಿನ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? ಅದಕ್ಕೆಷ್ಟು ಪೌಷಣಿಯಾತಕ್ಕೆ ? ” ಎಂದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವರ್ಣಳು “ಅಯ್ಯೋ ! ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳು ಹೋಗದಲ್ಲಾ ” ಎಂದು ಅತ್ತಳು.

ಇಂದಿರೆ :—ಯಾಕಮ್ಮಾ, ನಾನಿನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೊಸಸಿಂರಲುಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಕೂಡದಂತಲ್ಲಾ ! ಒಂ ಬಳಿ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಂತೆ.

ಸ್ವರ್ಣಳು :—ಹೌದಮ್ಮ ! ಅಯ್ಯೋ ! ನಿನಗಿದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದವರಾರು ?

ಇಂದಿರೆ :—ಇನ್ನು ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಕೂಡದಂತೆ! ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿಯಂತಿರಬೇಕೇ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಇವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಹಿಸದ ಸ್ವರ್ಣಳು ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅದೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಸಹಿಸಲಾರದ ಮನೋವ್ಯಥೆಯಿಂದ ನರಳಿ ತನ್ನ ಮಗಳ ಭವಿಷ್ಯತೆ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾರದವಳಾಗಿ ಪರಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು.

ಇನ್ನು ಇಂದಿರೆಯು ಏನು ಮಾಡಿಯಾಳು ? ಅಯ್ಯೋ ! ಎನೂ ಅಳಿಯದ ಬಾಲಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನೊಡನಾಡಿ ತನ್ನೊಡನೆ ಬೆಳೆದು

ತನ್ನಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವನನ್ನೂ ಮರಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನರಿಯದೆಯೂ, ಪತಿ ಪತ್ನಿಯರೆನ್ನುವ ಭಾವನೆಯನ್ನೇ ಅರಿಯದೆಯೂ, ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಅತ್ತೆಯ ಮಗನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಸತ್ತದ್ದಕ್ಕಿಷ್ಟು ಅವಸ್ಥೆಯೇ ಎಂದು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಇಂದಿರೆಗೆ ಮಾತೃವಿಯೋಗವೂ ಒದಗಿದರೆ ಅವಳು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿಯಾಳು? ಇಂದಿರೆಯಂಥ ಅಬಲೆಯರ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಗದಿರುವವರಾರು? ಪತಿ ಪತ್ನಿಯರ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಂತಹದೆಂದರಿಯದೆ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ತಾಯಿಯು ಪರಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ತಂದೆಯಾದರೋ ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು. ಇಂಥಾ ದುಃಖವೂ, ಇಂಥಾ ಕಾಠಿಣ್ಯವೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೇಹೊರತು ಬೇರೇ ಜಗಲಿಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ತಾವೇ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತೀರ್ವನಮಾಡುವವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಇತರರ ಸುಖ ದುಃಖಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಸೇರಿದವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಕರುಣಾ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಇತರರು ತಿಲಮಾತ್ರವೂ ತಿಳಿಯಲಾರರು.

ಈ ದುಃಖ ಸಂಭವವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರ ಕಂಡ ಶಚೀಂದ್ರನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳತೀರದು. ಮೊದಲೇ ಸಮಾಜ ಪರಿಷ್ಕರಣ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವನು. ಅದರಲ್ಲಿವನು ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇ ಬಾಲ್ಯವಿಧವೆಯರ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದೂರಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ. ಅದರಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಸಹೋದರಿಗೇನೇ ಈಗತಿಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಕೇಳಬೇಕೇ? ಒಂದುಸಲ ಧೈವವನ್ನು ನಿಂದಿಸುವನು. ಒಂದುಸಲ ತಂದೆಯನ್ನು ದೂಷಿಸುವನು. ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ವುನರ್ವಿವಾಹಮಾಡಿಬಿಡೋಣವೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸುವನು. ಜಾತಿಮತಾಚಾರವನ್ನೂ ತನ್ನಮತಿಯನ್ನೂ ನಿಂದಿಸುವನು. ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಲಂಘಿಸಿ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತಂದೆಯನ್ನು ನಿಂದಿಸುವನು. ಏನು ಮಾಡಿದರೇನು? ತನ್ನ ಸಹೋದರಿಯನ್ನು ಸುಖಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಡಲಸಮರ್ಥನಾದನು. ಅವಳಿಗೆ

ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಅದರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಅವಳ ದುಃಖ ಶಮನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಅವಳಿಗೆ ತಾನೇ ವಿದ್ಯಾ, ಬೋಧಕನಾಗಿನಿಂತು ತನ್ನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮುಟ್ಟಿಗೂ ಅವಳ ದುಃಖ ನಿವಾರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಸ್ವರ್ಣಳ ಮರಣವೂ ಇಂದಿರೆಯ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಯೂ.

ಇಂದಿರೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸುಸಲಾರದ ಸ್ವರ್ಣಳು ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿದಳೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ. ವೈದ್ಯರು ಬಂದು ನೋಡಿ ರೋಗಿಯು ಬದುಕುವುದು ಆಸಂಭವವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಸ್ವರ್ಣಳು ತನ್ನ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಪೋಷಿಸಿದಳು. ಅದರಂತೆಯೇ ಸುಂದರೇಶನೂ ಬಂದನು. ಸ್ವರ್ಣಳು ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಇಂದಿರೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ತಾನವಳನ್ನು ನಿರ್ಗತಿಕಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದನ್ನೂ ನೆನೆಸಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತಳು. ಇಂದಿರೆಯೂ ಕೂಡ ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಬಹಳ ದುಃಖವುಳ್ಳವರು ತಮ್ಮ ಆಪ್ತರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಪ್ರಲಾಪಿಸುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ದೊಡ್ಡವರಿಂದ ಮಕ್ಕಳವರೆಗೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ನೋಡಲು ನೋಡಿದ ಸುಂದರೇಶನ ದುಃಖವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ? ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಅವರವರೇ ಆತ್ತು ಶಾಂತರಾದರು. ಸ್ವರ್ಣಳು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಸುಂದರೇಶನ ಕೈಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ತೊಯಿಸಿ ದುಃಖವನ್ನಡಗಿಸಿ ಕೊಂಡು "ವತ್ಸಾ! ನನ್ನ ಬಾಳು ಈ ರೀತಿಯಾಯಿತು. ನಾನೆನ್ನೆ

ದಂತೆ ನನಗೆ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಇಂದಿರೆಗೆ ಈ ಗತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಇಹಲೋಕ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮತ್ತೆಯ ಹಠದಿಂದ ಈ ರೀತಿಯಾಯಿತು. ಆದರೂ ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ಅವರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಹೋದರು. ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟಕಾಲಕ್ಕೆ ಇತರರನ್ನೇಕೆ ದೂಷಿಸಬೇಕು ? ಆದರೂ ನನ್ನ ಕುಮಾರಿಯು ನಿರ್ಗತಿಕಳಾದಳು. ಅಯ್ಯೋ ! ಸುಂದರಶಾ ! ನನ್ನ ಹತ್ತ ಹೊಟ್ಟಿಯು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವದು. ಇವಳು ಹುಟ್ಟಿದೆಯೇ ಇರಕೂಡದೇ ? ನನ್ನ ಮುದ್ಯ ಮಗುವು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ನಿಂದಿಸಲ್ಪಡುವ ಈ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಲ್ಲದೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಏನುಮಾಡಿಯಾಳು ? ಹ್ಯಾಗೂ ನೀನು ವಿವೇಕಶಾಲಿ, ಮುಂದೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬರತಕ್ಕವನು. ಇಂದಿರೆಯಲ್ಲಿ ಏತ್ಸಾವವುಳ್ಳವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರು ಕೈಬಿಟ್ಟರೂ ಸರಿ, ನೀನು ಮಾತ್ರ ಅವಳನ್ನು ಕೈಬಿಡದೆಯೂ, ಅವಳು ವೃಥೆ ಪಡೆದೆಯೂ ಇರುವಂತೆ ಕಾಪಾಡುವುದಾಗಿ ಸ್ತುತಿಜ್ಞಮಾಡಿದರೆ ನಾನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು” ಎಂದಳು.

ಇವಳು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಧಾರಯಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸುಂದರಶನು ಇವಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ದುಃಖಿತನಾಗಿ “ಅತ್ತೆ ! ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ನಡೆಸುವೆನೆಂದು ಶಪಥಮಾಡುವೆನು. ನೀನು ಕಾತರಳಾಗಬೇಡ” ಎಂದನು.

ಸ್ವರ್ಣಳು :—ವತ್ಸಾ ! ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನಗೆ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನೂ ನೋಡಿಯಾಯಿತು. ಇಂದಿರಗೂ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಶಚೀಂದ್ರನಿಗೂ ಹೇಳಿರುವೆನು. ನೀನೂ ಅವನೂ ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಆಧಾರವಾಗಿರಬೇಕು. ಇನ್ನು ಶಚೀಂದ್ರನೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವನಾಗುವನು. ನಿಮ್ಮ ನೋದರ ಮಾವನವರಿಗೆ ಪಾವಿರಾರು ಜನರು ಹೆಣ್ಣು ಕೂಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರು. ಹ್ಯಾಗೂ ಅನ್ಯಳು ಅನ್ಯಳು ತಾನೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿವಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಗಲದೆ ಇರಬೇಕು. ನೀನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ

ನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆಯೋ ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶಚೀಂದ್ರನಿಗೂ ಒಂದು ಕೆಲಸನಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಸಹಾಯಕರಾಗಿರಿ. ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿದ ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೆಳಬೆಂಕಾದದ್ದೇನೂ ಇಲ್ಲ; " ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಪುನಃ "ಏನ್ನು ನಾನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಬಿಡುವೆನು. ನನ್ನ ವಶ್ಯಯ ಕೂಡಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವಳಿಗೆ ವಿಕಾರ ರೂಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಸಾಯುವೆನಲ್ಲಾ. ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲೇನೋ ಸಂತೋಷವೆ. ಭಗವಂತನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ " ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಶ್ವಾಸವು ಮಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಳು ಇಹಲೋಕ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಳು. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲಾ ಭ್ರಮಿಸಿ ಪರವಶರಾದರು. ಸ್ವರ್ಣಳಿಗೆ ಸುಂದರೇಶನ ಮೇಂದ್ರ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಅಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ಇಂದಿರೆಯು ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ಸುಂದರೇಶನೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದವಳಾದ್ದರಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಗಿರುವ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನೂ ಅವಳ ಮರಣಾನಂತರ ತಾನಿರಬೇಕಾದ ಭವಿಷ್ಯತ್ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ, ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವನು ಸುಂದರೇಶನೇ ಎಂದು ತಾಯಿಯು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೂ ನೆನೆಸಿ ತಾಯಿಯ ಶವದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಗೋಳಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಇಂದಿರೆಯ ಗೊಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಊರಿನವರೆಲ್ಲಾ ಪರಿತಪಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗತಿಸಿದ ಸ್ವರ್ಣಳ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಶಚೀಂದ್ರನು ಬಹು ದುಃಖದಿಂದಲೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಬಂದಿದ್ದವರೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಉರಿಗೆ ಹೋದರು. ಸುಂದರೇಶನು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳಿದ್ದನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗನರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಶಚೀಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಂದಿರೆಗೆ ಜೊತೆಯಾಗಿಟ್ಟರು. ಹೀಗೆಷ್ಟು ದಿನ ಇರಲಾವೀತು ? ಚಿರಕಾಲವೂ ಅತಿ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಇಂದಿರೆಇರುವಳು ಇವಳ ಯೌವನವನ್ನೂ ರೂಪವನ್ನೂ ಯೋಚಿಸದರೆ, ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರು ಇವಳ ಜೊತೆಗಿರುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಜನರ

ಚಿಂತಿಸಿ ಕಂಡ ಕಂಡವರಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕೆಂತೆ. ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಗಿರಬೇಕು ? ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವಂತಿ ಮತ್ತಿ ಒಳನೆಯಿಂದಲೂ, ಪರವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಲೂ ಯಾವುದನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡದೆ ಪುರುಷನ ದೇಹಪೌಲ್ಯವನ್ನೂ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸಮ್ಮತವನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಮಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಂತಿ ಕನೈಯನ್ನರ್ಪಿಸುವಂತೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗಾಳಿ ಆಬಲೆಯರನ್ನು ಗುರಿಮಾಡಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳು ಸ್ವಪ್ನದಂತೆಯೂ ಹುಡುಗರ ಜೊಂಬಿಯಾಟದಂತೆಯೂ, ಪುಷ್ಪವಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಭಾ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಕ್ಕೆ ಈ ತಿಕ್ಕಿಯಂತೆ. ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಯುವನಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹಿತನಾಗಿ ಮುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದು ಇರತಕ್ಕ ಪುರುಷನೋರ್ವನು ತನ್ನ ವಯೋಧಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಧುರನಾದರ ಅವನುಮಾತ್ರ ಬಾಲಪ್ರಾಯದ ಕನೈಯನ್ನು ವರಿಸಬಹುದಂತೆ ! ಏನನಾಯ ? ವೃದ್ಧಕಾಲದ ಆದರಣೆಗೋಸ್ಕರ ಏವಾಯವಾಗುವ ಪುರುಷರು ಜೀವಿತ ಕಾಲವೆಲ್ಲಾ ಆದರವಿಲ್ಲದೆ ತಪ್ಪಿ ಸುತ್ತಿರುವ ಅಬಲೆಯರ ವಿಷಯವನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ? ಈ ವಿಧಿಯನ್ನು ಸಹಿಸುವವರು ? ಎಲ್ಲಾ ವಿಧಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ” ಎಂದು ಪ್ರಲಾಪಿಸುವನು. ರಜೋದ್ರನು ಎಷ್ಟು ತಡೆದರೂ ಸತೀಶನ ವಿವಾಹವು ನಡೆದೆಯಾಯಿತು. ಸ್ವರ್ಣಜೊತಿಯವೂ ಫಲಿಸಿತು. ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಲೂ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಸತೀಶನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ತಂದೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಧವೆಯಾದ ತಾಯೊಬ್ಬಳು ಮಾತ್ರವೇ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಮಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳೂ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಸತೀಶನು ಏಣಿಸಿದಂತೆ ಮನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಹೆಂಗಸರೇ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ರಜೋದ್ರನು ಅಲ್ಲಿರಲಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮದ್ರಾಸಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಮುಖವಾಗಿ ಕಾಲಕ್ಷೇಪವನಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂದಿ ರಯನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಇವನಿಗೆ ಬಹು ಆಸೆಯಿತ್ತು. ಆದರೂ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಡೆಂದೂ ಹೆಂಗಸಿರುವಕಡೆ ಇರಬೇಕೆಂದೂ ಸತೀಶನು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಇವನೂ ಒಪ್ಪಬೇಕಾಯಿತು. ಸತೀಶನು ಹೇಳಿ

ದಂತೆಯೇ ಶಹಾಂದ್ರನು ಹೊಂದ ನಾಲ್ಕು ಬಿಸುಗಗಳೆಲ್ಲಾ ಇಂದಿರಯು ಪುಷ್ಪವತಿಯಾದಳು. ತಕ್ಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರ ಈ ಸಂದರ್ಭವ, ಹಿಗ್ ಗುಟ್ಟಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತೆ ! ಇದೂ ಈಶ್ವರಾಜ್ಜೆ.

ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಂದರೇಶನೂ ನಾ ಯಪುರೇಕ್ಷೆಯಲ್ಲಾ ತ್ರಿಂಶತ್ ನಾದನು. ತಾನಿರುವ ಶುಭನಲ್ಲರ ಅಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಶಹಾಂದ್ರನಿರುವ ಮದ ರಾಸಿನಲ್ಲೆಯೆ ನ್ಯಾಯಾಭಿಶನಾಗಿರಬೇಕೆಂದಪುಟ್ಟ ಸಿ ಜಿಕ್ಕುಪ್ಪನನ್ನು ಕೇಳಲು, ಅವನೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಸುಂದರೇಶನನ್ನೂ ಅವನ ಪತ್ನಿಯನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಸುಂದರೇಶನೂ ಮದರಾಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವರ್ಣ ಸು ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇರಿದ್ದಂತೆ ಶಹಾಂದ್ರನ ಜೊತೆಯಲ್ಲೆಯೇ ಇರ ಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಇವರಾರಾತಿಯಾಗಿರುವ ಸೆಳೆಯಲು ಸತೀಶನ ನೂತನ ಗೃಹ ಕೃತ್ಯವೆಂತಿರುವುದೂ ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿವರಿಸೋಣ. ವಿವಾಹವಾದ ಎರಡು ತಿಂಗಳುಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಕಸ್ಮಿಕೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದಕ್ಕಾದ್ದರಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಸೇವಕಪ್ರಸ್ತವೂ ಜರಗಿತು. ನಿಷೇಕ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಶಹಾಂ ದ್ರನೂ ಸುಂದರೇಶನೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಸತೀಶನ ಪತ್ನಿ ಯಾದ ಅಲೆಯೂ ಅವಳ ತಾಯಿಯಾದ ಶಂಕರಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಜನ್ಮದಲ್ಲೆಯೇ ಸೇವಕರ ಸಿಟ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡರೆಯದವರಾದ್ದರಿಂದ ಸೇವಕರ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ವಿ ಅಧಿಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಸಿಕ್ಕಿದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು. ಸೇವಕರು ಸದಾ ಸ್ವರ್ಣ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಅಲೆಯತ್ತ ಶಂಕರಿ ಇವರ ಕಾಣಿಣವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಸದಾ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸತೀಶನು ಅರಿಯದಿದ್ದರೂ ತಿಳಿಯದವನಂತೆಯೇ ಇದ್ದನು. ಇವರಾದಿದ್ದೇ ಅಟ. ಬುಡ ಬಾಗಲಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಸೇವಕರೊಂದಿಗೆ ಹರಟೆ ಹೊಡಿಯುವಳು. ಇವಳು ಮಾತನಾಡಿ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಸೇವಕರು ನಿಂತು ಇರಬೇಕು. ಶಂಕರಿಯು ಡಾವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋದರ ಡಾವಾಲ ಹಾಕಿರುವ ಸೇವಕನೊಬ್ಬನು ಬೊಡೆಗೆ ಒರಬೇಕು. ಅಲೆಯು ಬುಡಗೆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರ ರ್ಕುಲ

ಜೊಂಬನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಸಂವಕನೊಬ್ಬನು ಕೂಡ ಹೋಗಿ-
 ಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಜನರು ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿನು
 ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಲು ನಾನಾದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ
 ನೋಡುತ್ತ ಹೋಗುವಳು. ಡಬ್ಲ್ಯು. ಟೀಕಲೆಕ್ಟರ್ ಉದ್ಯೋಗವು ಸತಿ-
 ಶನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಅಥವಾ ಲಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಎಂದು ಆ ಊರಿನವ
 ರಲ್ಲಾ ಹಾಸ್ಯನಾಡುವರು. ಸತೀಶನು ಅತ್ತೆ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಿಯರ ಪಿತ
 ನಾಗಿದ್ದನು. ಡಬ್ಲ್ಯು. ಟೀಕಲೆಕ್ಟರ್ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸತೀಶನಂತೆ
 ಹೆಸರು ಪಡೆದವರಾರು ಇಲ್ಲ. ಅಂಥವನು ರಂಕರಿ ಮತ್ತು ಲಾಲಿಯ
 ಒಳ ಬೊಸಿಗೆ ಬಡ್ಡ ಹುಲಯಂತಾದನು. ಮುಂಚಿನಂತೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ
 ಸಹಯಾಗಿ ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇಸುಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲಸಮರ್ಥನಾ
 ದನು. ಲಾಲಿಯ ದಯದಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ಘಂಟೆಗೆ ಭೋಜನವು
 ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಸರ ಪಟ್ಟರೆ ಸತೀಶನಿಗೆ ಆದಿನ ಏಕಾ
 ದತಿಯೇ ಸರಿ. ಒಂದು ಘಂಟೆಗೆ ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕುಘಂಟೆ
 ಗೆಲ್ಲಾ ಮನೆಗೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಗಂಡನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು
 ಕುಣಿದಾಡುವಳು. ಸತೀಶನು ಏನು ಮಾಡಿಯಾನು ? ಹನ್ನೆರಡು
 ಘಂಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕುಘಂಟೆಗೆ ಬರಲು ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಜಡ್ಜಿಯೇ?
 ಡಬ್ಲ್ಯು. ಟೀಕಲೆಕ್ಟರು. ಜಿಗ್ಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಹನ್ನೆರಡು ಘಂಟೆಯಿಂದ
 ರಾತ್ರಿ ಎಂಟುಘಂಟೆಯವರೆಗೂ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ
 ತಿರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸವೇನೋ ತುರ್ತಾಗಿ ಮುಗಿಯಬೇಕಾದ್ದ
 ರಿಂದ ಗುಮಾಸ್ತರುಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಡ
 ಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರು ತಂದ ಕಾಗದಕ್ಕೆ ಕೈ ಬರಹವನ್ನು ಮಾತ್ರ
 ಹಾಕಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತನಗೇ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದ
 ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಗೊಂಚ ಬರುವದೋ ಎಂದು ಚಂತಿಸು
 ತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಚಿಂತೆಗೆ ಕಾರಣವೇನು ? ಒಬ್ಬೊ
 ಬ್ಬರೊಂದೊಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು
 ಸತೀಶನಿಗೆ ಮದ್ದನ್ನಿಟ್ಟಿರುವರೆನ್ನುವರು. ಕೆಲವರು ಇದೆಲ್ಲಾ
 ಸ್ವರ್ಣಳು ಹೋದದ್ದರಿಂದೆನ್ನುವರು. ಸತೀಶನಿಗೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ತೀರ
 ಲಲ್ಲ. ಸಂಬಳ ತರುವದು ತಡ, ಅದನ್ನು ಮರ್ಚುವಾಡುವದು

ಅಮ್ಮನವರಭಾರ. ನಸ್ಯಕ್ಕೊಂದು ಕಾಸು ಬೆಂಕಾದರೂ, ಬಟ್ಟೆಬರೆ ಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೂ ಅಮ್ಮನವರ ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನಿಡಿರು ಸೂಡಬೆಂಕು. ಇವನ ಗತಿಯೆಂ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಶಚೀಂದ್ರನ ಒಪ್ಪಿಗೆಲ್ಲದ ಹಣಕಾಸುಹಿಸಿಯಾನು. ಮೊದಲೆರಡು ಮೂರು ತಿಂ ಗಳುಗಳು ಹದಿನೈದನೇ ತಾರೀಖು ಹಣ ಬಂತು. ಆ ಮೇಲೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಸಂತ ತರುವಾಯ ಹಣ ಬಂತು. ತರುವಾಯ " ಇನ್ನು ನಿನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯ, ನನ್ನ ಸಾಡನ್ನು ಒಣಿಸಿ ನೋಡಿಕೊ. ನನಗೆ ಸಂಸಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ಬರದನು. ಶಚೀಂ ದ್ರನು ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ತಂದೆಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಚಿಕ್ಕ ಮ್ಮನ ಕಾರಣ್ಯವನ್ನೂ ತಂದೆಯ ಪರಿತಾಪ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿದ್ದ ನಾದ್ದರಿಂದ ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು ನ್ಯಾಯವ ಳ್ಳೆಂದರಿತು ತನ್ನ ಸಾಡನ್ನು ತಾನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

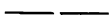
ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ ಇಂದಿರೆಯ ಚ್ಚಾಪಕವ, ಬರುವುದು. ಅಂಕಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಮಠ, ಸಿಕ್ಕಿದ್ದ ಸಿತಾ ದೊಂಬಿಯಂತೆ ಇಂದಿರೆಯು ತಪಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೆನೆದು ಪ್ರಲಾಪಿಸು ವನು. ಇವನೇ ರೀತಿಯಾಗಿರುವ ಇಂದಿರೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸರ್ವೇಸೂಚಿ. ಅವಳನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಇಬ್ಬರೂ ಶಪಿಸುವರು. ಅವಳು ಪೌಢ್ರೆಯಾದನಂತರ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಶೋಭಿಸಿ ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಲಾಲೆಯು ಸರಮ ಶತ್ರುವಾಗಿದ್ದಳು. ಸತಿಶನು ಇಂದಿರೆಯ ಮೇಲದ್ದ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿಯೂ, ಶಚೀಂದ್ರನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಾ ಗಿಯೂ ಇಂದಿರಗೆ ತಲೆಯಕೂದಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಧರಿಸಿಯೆಂದಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸೈರಿಸದ ಲಾಲೆಯೂ, ಶಂಕರಿಯೂ ಸವಾ ದೂಷಿಸುತ್ತಲೆಂದಿದ್ದರು. ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ, " ಗಂಡನನ್ನು ನುಂಗಿದವಳಿಗೆ ಆಭರಣಗಳೆಂಕೆ" ಎನ್ನುವರು. ತಲೆಗೆ ಆಭರಣನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರಾಗಲೆಂ ತಲೆ ಬಾಡಿಕೊಂಡರಾಗಲೆಂ ನಾಳೆ ತೆಗೆಯುವ ಕೂದಲಿಗೆ ಸಂಪಂಗಿ ತೈಲವೇಕೆ? ಎಂದು ಶಂಕರಿಯು ಹೇಳುವಳು. ಸಿರಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಗೆದರೆ " ಇಷ್ಟು ಶುಭ್ರವಾಗಿ

ನೀರೆಯೊಗೆದುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾವ ಮಿಂಡನಿರಿಗೆ ಸಿಚ್ಚಿಬಿಕ್ಕು” ಎನ್ನುವಳು. ವುಸ್ತುಕವನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದರೆ. “ಯಾವ ಮಿಂಡನಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯಬೇಕು. ನಾರಾಯಣ, ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ಹೆಳೆಕೊಂಡಿ ರದೆ ಓದೇತಕ್ಕೆ” ಎನ್ನುವಳು. ಅಯ್ಯೋ ಕಷ್ಟವೆ! ಇವುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದೆಂದಿಗೆ ಎಂದು, ವೀಣೆಯನ್ನಾದರೂ ಬಾರಿಸೋಣ ವೆಂದರೆ,” ನೀನು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ವೀಣೆ ಬೇರ, ಸಂಗೀತ ಬೇರೇ ಯಾವ ಗಂಡನಿಗೆ ವೀಣೆ ಬಾರಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬಿಕ್ಕು.” ಎನ್ನುವಳು. ಅಯ್ಯೋ ಕಷ್ಟವೆ! ಇನ್ನೆನು ಮಾಡುವುದು. ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರೆ, “ಏನು? ಮೂದೇವದುಂತೆ ಕುಳಿತ ರುವ? ಈಗಲೇ ಇಷ್ಟೊಂದು ಹಠವೂ ಅಸೂಯೆಯೂ ಇದ್ದರೆ ಮಕ್ಕ ದಿನಗಳನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ಕಳೆಯುತ್ತೀಯೋ ನಾನು ಜಿರ ಕಾಣೆ” ಎನ್ನುವಳು. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಅನ್ನುತ್ತಾಳಲ್ಲಾ ಎಂದು ಸ್ವೇಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಕುತೂಹಲಕಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, “ಅಹಾ! ಗಂಡನನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡಿರುವಾಗಲೇ ಇಷ್ಟು ಕುತೂಹಲಕಾಗಿರುವೆಯಲ್ಲಾ. ಎಲ್ಲರಂತೆ ನೀನೂ ಇದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಹಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದೀಯೋ” ಎನ್ನುವಳು. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಮಾತಿಗೆ ಜನಾಬು ಹೇಳಿದರೆ, “ಏನು ನನ್ನನ್ನು ಈರಿತಿ ಹೇಳುವೆಯಾ, ನನಗೇನು ಮನೆಯಿಲ್ಲವೆ? ತಿನ್ನು ವುದಕ್ಕೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲವೇ? ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಗತಿಗೆಟ್ಟು ಬಂದಿರುವ ಳೆಂದು ತಿಳಿದೆಯೇನು” ಎನ್ನುವಳು. ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ಮರಿಸದ ಅಲೆಯು ತಾನೂ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ರಂದಿರೆಯನ್ನು ಬೈದು ಹೂಡೆಯುವಳು. ಅಯ್ಯೋ; ಇಂದಿರೆಯೇನು ಮಾಡಿಯಾಳು? ಸತೀಶನ ಪ್ರೇಮವೃತ್ತಿಯಾಗಿ, ಸೌಂದರ್ಯದ ಗಣಿ ಯಾಗಿ, ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯಾಗಿ ಇರುವ ಇಂದಿರಗೆ ಒಂಥಾಗು ಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು? ಎಲ್ಲಾ ಈಶ್ವರ ಮಾಯೆ.

ಇವಳ ಸ್ಥಿತಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರಲು, ಸುಂದರಶನ ಸತಿ ಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡೋಣ. ಸುಂದರಶನ ಪತ್ನಿಯು ಯಮ ಸ್ವರೂಪಳು. ಅವಳು ಮಾತಿಗೆ ಮೂದಲುಮಾಡಿದರೆ ತಾಟಕಿಯೂ

ಕೂಡ ಹೆದರುವಳು. ಅವಳ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರ ಪತಿ ಯಾದವನು ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನೇ ಸೇರಬೇಕು. ಸುಂದರೇಶನ ಬುದ್ಧಿಗೂ ನಾಗರಿಕತೆಗೂ ತಕ್ಕ ಪಕ್ಷಿಯಿವಳಲ್ಲ. ಇದೂ ದೌರ್ಭಾಗ. ಇಂಥವಿರೆಯು ಏಥೆವೆಯಾಗಿ ಈಗೀತಿ ತಪಿಸಲೇಕೆ? ಸುಂದರಂ ಶನು ಇಂಥಾ ರಕ್ಕಸಿಯ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಪರಿತಪಿಸಲೇಕೆ? ಎಲ್ಲಾ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆ, ಸುಂದನೇಶನ ಪಕ್ಷಿಯು ಮಹಾ ಕೋಪಿಷ್ಟಳು. ಕಾಲು ಕೆರದು ಜಗಳಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವಳು. ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುವುದು ಅವಳ ಹಗ್ಗೆ ಯಲ್ಲೆಂ ಬರೆಯಲಲ್ಲ. ಶರಣವನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೆ ನ್ನುವುದು ಅವಳ ಜಾತಕದಲ್ಲೆಂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳು ಮಾಡಿದ ಅಡಿಗೆಯ ನ್ನು ಊಟಮಾಡಲು ನರಕಲೋಕದ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವು. ಸುಂದರಂಶನಿಗಿಲ್ಲದೆಯೆಂ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಂದುಬಿಡುವಳೆಂದರ ಅವಳಿಗೆ ಪತಿವಿತ್ವಾಸ ವೆಷ್ಟಿರುಬಹುದು? ಅವಳು ನಿದ್ರಾಂಗನೆಯ ಉಪಾಸಕಳು. ನಿದ್ರೆಗೆ ವಶಳಾದರ ಮನೆ ಹತ್ತಿ ಉಪಯುಕ್ತಿದ್ವರೂ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಒಂದು ದಿನ ಸುಂದರೇಶನು ಕೊಂಟಿಂನಿಂದ ಮನೆಗೆಬಂದು ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ ನೋಡಲು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯದ್ದರಿಂದ ಸಚ್ಚಿಂದ್ರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆಂ ಊಟಮಾಡಿ ಮಲಗಿದನು. ಎಷ್ಟೊಂ ಂನ ತಾನೇ ಎಲೆಗೆ ಬಡಸಿಕೊಂಡು ಊಟಮಾಡಿರುವನು. ಸುಂದ ರೇಶನು ಮಹಾ ಮಾನಿಷ್ಯನಾದ್ದರಿಂದ ಯೂರಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇದ್ದ ನು. ಒಂದು ಮೃಗಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮೃಗದಲ್ಲಿರುವದಕ್ಕಿಂತ ಪೆಚ್ಚು ವಾಂಚಲ್ಯವು ಸುಂದರೇಶನಿಗೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈಗೀತಿಯಾಗಿ ಸುಂದರೇಶನಿಗೊಂದು ವಿಧವಾದ ಚಿಂತೆ. ಇಂ ಂದರೆಗೊಂದುವಿಧವಾದ ಚಿಂತೆ. ಶಚ್ಚಿಂದ್ರನಿಗೊಂದು ಬಗೆಯ ಚಿಂತೆ. ಸಚ್ಚಿಂಶನಿಗೊಂದು ಬಗೆ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ದಿನಗಳು ಕಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿ ದವು. ರಸಿಕನಾದ ವರುಷನು ಅರಸಿಕನಾದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ದುಖ ಪಡುವುದು ಸಹಜನೇ! ಆದರೂ ಇಂದಿರೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯು ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿದ್ದಿತು! ಇವಳ ದುಃಖವನ್ನು ಪರ ಮಾತ್ಮನೇ ಕೇಳಬೇಕು.

ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಶಂಕರಿಯ ಕ್ರೂರತ್ವವು.

ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದು ಹೋದುವು. ಇಂದಿರೆಯ ಕಷ್ಟಗಳು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದವು. ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಇಂದಿರೆಯು, ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಏಡಿ ಸುವುದು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದ ಶಂಕರಿಯೂ, ಅಲೆಯೂ, ಅವಳನ್ನು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸಲು ರಂಭಿಸಿದರು. ಇಂದಿರೆಯು ಬಿಡುಬಿಡುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಕೂಡದು. ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ನಿಲ್ಲಕೂಡದು. ಹಾಗೆ ಸ್ವಲ್ಪನಿಂತು ಬಿಡುಬಿಡುಗಳ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, “ಎನೇ! ಬಿಡುಬಿಡು ಹೋಗುವವರಲ್ಲ ಯಾರು ರೂಪವಂತನೆಂದು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆಯಾ, ಭೇ! ಬಳಕ್ಕೆ ಹೋಗು, ಸಿನ್ಯ ಅಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಇದು ಬೇರೆ, ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ಇನ್ನು ನಿಂತು ನೋಡು, ನಿನಗೆ ಮಾಡುವೆನು” ಎನ್ನುವಳು. ಒಂದು ದಿನ ಇಂದಿರೆಯು ಸಿರಿಯನ್ನು ಬಗೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಶಂಕರಿಯು ಒಂದು ಉಸಿರಿಗೆ ಹಿಡಿ ಬಂದು ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ದರದರನೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, “ಎಲೆ ಪಾತಕಿ! ನಮ್ಮ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಳಂಕವನ್ನು ತರಬಿಟ್ಟಿದೆಯೇನು? ನಿನ್ನನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾವುಗಳೆಷ್ಟು ದೂರು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು” ಎಂದಳು.

ಇಂದಿರೆಯೇ ಇದೇನು ವಿಷಯವೆನ್ನುವುದು ಕೂಡ ತಿಳಿಯದು. ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿನಿ ಅಪಮಾನವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಶಂಕರಿಯು “ಎನೇ! ದುರದರನೆ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತೆ. ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ನೋಡುವುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿಯ ಘಾಳನೆ ತ್ರಾಸದ ಭಸ್ಮಿತನಾದ ಮನ್ಮಥನಂತೆ ನಾನೂ ಭಸ್ಮಿತನಾಗುವೆನು” ಎಂದಳು.

ತನಗುಸನೇಂದು ತಿಳಿದೆಯೇನು ? ಇಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಇವಳು ಕಂಡು ಬಿಟ್ಟಳಲ್ಲ ಎಂದು ನೋಡುವೆಯೋ ?" ಎಂದಳು.

ಇವಳೆಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಇಂಟರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. "ನಾನೇನು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಇವಳು ಕಂಡು ಬಿಟ್ಟಳು" ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯವೊಂದಿ, "ನಾನೇನು ಅಸರಾಧಮಾಡಿದೆನು" ಎಂದಳು.

ಶಂಕರಯ್ಯ, "ಎಲೇಮಾಯಗಾತಿ! ನನಗಾಗಲಿ ಗೊತ್ತು, ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತು ನಿನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ಮರೆಮಾಡೋಣವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆಯೋ! ಎಲೇ ಕಳ್ಳೆ! ಸಕ್ಕದಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಆ ತುಂಬ ಕಾಮಸಾಲನನ್ನು ಕಂಡು ನಿನ್ನು ನಕ್ಕದ್ದುಂಟೆ ಇಲ್ಲವೆ ಹೇಳು" ಎಂದಳು.

ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯವು ಮುಗಿಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಇಂಟರಿಯು ದೊಡ್ಡ ಪುಕ್ಕವು ಗಾಳಿಗೆ ಉರಳಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಳುವಂತೆ ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಪಾಪ! ಏನು ಮಾಡಿಯಾಳು ? ಅವಳಾದರೂ ಮಹಾ ಉತ್ತಮಳು. ಬಾಲ, ಬಂದಲೂ ಓದುಕುಳಿತ ಮುಢಾಪ. ಪತಿ ಪತ್ನಿಯರೆನ್ನುವ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವನ್ನೆ ಅರಿಯದ ಕೆಂಪು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲ ತಂದೆಯ ಮತವಿನತ್ತಿಂದ ತನಗಿಷ್ಟವಲ್ಲದವನೊಬ್ಬನನ್ನು ವರಿಸಿ ವಿಧವೆಯಾದದ್ದೂ ತರುವಾಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಇನ್ನು ತಾನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕಾದ ವಿಧಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಜೀವಿತಕಾಲ ಕಳೆಯುವ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮುಖಾಂತರವೂ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಮತ್ತೂ ಸುಂದರೇನು ಇವರ ಮುಖಾಂತರವೂ ಅಂತಿದ್ದಳು. ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ನೋಡಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅವುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ವಿಧವೆಯರಾದ ಕೌಸಲ್ಯರುಗಳೂ. ತಾರೆ, ನಳಾಯನಿ ನೋಡಲಾದವರು ಇದ್ದ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಪತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ವನಕ್ಕೆ ಪತಿಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಳಿಸಿದ್ದಳೂ ಜೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವಳು. ಬಳ್ಳಿಯನನಕತೆಯುಳ್ಳವಳು. ಇನ್ನೂ

ತನಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಹೊರ್ತು ಬಿರ ವಿಕ್ಲಿಪಿಸಿದರು ತಳು. ಆದರೂ, “ಅಸೌಕ ವರ್ಷಗಳು ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿ ಪುತ್ರ, ಪುತ್ರಿಯರನ್ನು ಪಡೆದೂಕೂಡ ಇಷ್ಟವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದರೂಸರಿ. ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತ ಮೂವತ್ತನೇ ವನಿಗೇ ಪುರುಷರು ಮಾತ್ರ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಂತೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾತ್ರ, ಈ ಗತಿಗಾಳಾಗಲೇಕೆ? ಶಾಸ್ತ್ರ ಖಂಡಿಯಾಗಿರಲು ಕಾರಣವೆನು? ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದವರೂ ಶಾಸ್ತ್ರಬೋಧಕರೂ, ಪುರುಷರೇ ಆಗಿರುವದರಿಂದಲ್ಲವೆ” ಎಂದು ಮಾತ್ರ ವದೊಪದೇ ಹಿಂತಿರುವನು. ಆದರೂ ಶ್ರೀನರವಿವಾಹಿತಕಾ ಗಬೊಕೆಂಬ ಇಡ್ಲೆ ಮಾತ್ರವಿಲ್ಲ. ತನಗಿನ್ನು ಈಶ್ವರಭಕ್ತಿಯೇ ತಕ್ಕುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು. ಇಂಥಾ ಉತ್ತಮಚರಿತ್ರಕಾದ ಇಂದಿ ರಯನ್ನು ಶಂಕರಿಯು ಈರಿತಿಯಾಗಿ ದೂಷಿಸಲು ಅವಳು ರಾಕ್ಷಸಿ ಯರೆ ಮುಢೈ ಸಿಕ್ಕಿದ ಸಿಂತೆಯಂತೆ ತಪಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಬೇರೇ ಯಾವನನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿದನೆಂದು ಹೇಳದೆ ಇಷ್ಟಮಟ್ಟಿ ಗಾದರೂ ಹೇಳದಳಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದರೂ ಹೇಳದಿದ್ದರೇನು ಗತಿ” ಎಂದು ಹಿಂತಿರಿಸಿದಳು.

ಈ ಲೀತಿಯಾಗಿ ಇಂದಿರೆಯು ಮೂರ್ಛೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಸದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಾಲೆಯು ಓಡಿಬಂದು ವಿಷಯವನ್ನರಿತವಳಾದಾಗ, ಅರಿಯ ದವಳಂತೆ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕಂಡು ದಯವುಳ್ಳವಳಾಗಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪತಣ್ಣೀರನ್ನು ತಂದು ಮುಖಕ್ಕೆ ಚಿಮುಕಿಸಿ, “ಇಂದಿರೆ, ಅವದ್ದಾಯಿತು, ಹೋದದ್ದೋಗಲ, ಉನ್ನು ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಯವಿರಲಿ, ಇನ್ನು ಹಿಂಗೇನಾದರೂ ನಡೆಯಿ ತೊ ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿ ತಿಕ್ಕಿಸುವೆನು” ಎಂದು ಬಹು ಅಧಿ ಕಾರ ದೊರಣಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. ಒಂದುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಇಂದಿರೆಯು ಮನೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಏನೋ ಕೆಲಸದ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಶಂಕರಿಯು ಶಯನಿಸಿದ್ದ ಕೊಠಡಿಯ ಬಳಿ ಹೋದಳು. ಆಗತಾನೆ ಕಣ್ಣುಹೊಸಕೆಗೊಂಡು ಏಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದ ಶಂಕರಿಯು ಹುತ್ತ ದಿಂದ ಮುಲಕ್ಕೆದ್ದ ನಾಗರ ಹಾವಿನಂತೆ ಎದ್ದು ಇಂದಿರೆಯ ಕೆಂಶರಾತಿ

ಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲ ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೆಳಗೆತಳ್ಳಿ ಕಾಲನಿಂದ ಬಿದ್ದಳು. ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬುಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂವಕರನ ಒಳಗೆಮುಳುಗಿದ್ದ ಸತೀಶನೂ ಅಶೇಯನೂ ಎದ್ದು ಬರಲು ರಂಕಿಯೂ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ, “ಈ ಮೂದುವಿಯು ಯಾತಕ್ಕೆ ಏಳುತ್ತಲೂ ನಾನು ಮುಳುಗಿರುವೆಕಡೆ ಬರಬೇಕು. ಏಳುತ್ತಲೂ ಇವಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ನಾಶ್ಚೈದು ಬಿನಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಅನ್ನವೇ ಸೇರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದಳು. ಇವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸಂವಕರು ಅಜ್ಜಿತರಾಗಿ ಇಂಟಿಯ ಪದವಿಯನ್ನೂ ಈಗ ಈ ನರರಾಕ್ಷಸಿಗಳ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅವಳ ನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಹೊಂದರು. ಸತೀಶನು ಇಂಟಿಯ ಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ತಾನು ಅವರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದರಿಂದ ಮಾತಾಡಲು ಹೆದರುವನಾಗಿ ತನ್ನ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೊಂದನು. ಅಶೇಯನು. “ಇಂದಿರಾ, ನಿನ್ನಗಮ್ಮ ಅಂಪಲ್ಲವೆ? ನಿಂಸೇತಕ್ಕೆ ಆಕಡೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು” ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಇಂದಿರೆಯು, “ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ! ಆ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ರಂಗವಲ್ಲ ವುಡಿ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಲು ಹೊಂದನು” ಎಂದಳು. “ಸರಿ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಡ ಹೋಗು, ಬಿಳಿಗಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೋಗು” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿ ಹೊರಟು ಹೊಂದಳು. ಇಂಟಿಯು ತನ್ನ ಗತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು.

ಆಹಾ! ಏನೆನ್ನಾಯ! ಇಂಟಿಯು ಪ್ರತಿಫಲನವೂ ಜಿಗಿ, ನೆಳುಂಟೆಗೆದ್ದು ಬುಲಿಬಾಗಲಿಗೆ ನಿರುಹಾಕಿ ಗುಡಿಸಿ, ಸಾರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಲಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಮುಸುರಯಲ್ಲಾ ಉಜ್ಜಿ ಎಲ್ಲರೂ ಏಳುವವರಗೂ ಕಾದಿದ್ದ ಎಲ್ಲರ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೂ ಸುತ್ತಿಟ್ಟು ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗುಡಿಸಿ ತರುವಾಯ ಮಡಿಯುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಶೌಕಿಯು ಬಂದದ್ದು ಹೊದಲು ಕಸಾ ಗುಡಿಸುವಳು ಅಡಿಗೆಯವಳು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಹಿಗಿರುವಾಗ ರಂಕಿಯು ಏಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಬಾಗಿಲು ಸಾರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಲ ಹಾಕಲಿದ್ದ ರ ಅಟಿನ ಇಂಟಿ.

ರಯಪಾಡು ಹೆಳಕಿರದು. ಅದರಂದಲೆ ಇಂದಿರೆಯು ಶರಕರಿ ನೊಡ ಶಾದವರು ಏಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುರಜೆ ಎದ್ದು ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿಳದಂತೆ ರಂಗವಲ್ಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂಬ ಭಯದಿಂದ. ಶಬ್ದವಲ್ಲದೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನುಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಸ್ವಿತ್ತು ಹೋದರೂ ಅವಳ ಗ್ರಹಚಾರದಿಂದ ಶಂಕರಿಗೆ ಒಡ್ಡರವಾಯಿತು. ಎದ್ದರೆ ತಾನೇ ಏನು ! ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಹೊಡೆಯಬಿಂಕೆ ? ಇಂಥಾ ಭಾಗ್ಯ ಸಂತಳ ಮುಖವನ್ನು ಉಷಣಕಾಲದಲ್ಲ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ಶಂಕರಿಗೆ ಅನ್ನು ಸೆರಲಲ್ಲವಂತೆ. ಮರಣವನ್ನಿವರುಸೊಡುತ್ತಿರುವ ಅವಳಿಗೆ ಅನ್ಯ ಸೇರದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಪಂಚ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತತ್ತೆ ? ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಟಿ ರಯ ಮುರದರ್ಶನವೆ ಮೂಲಕಾರಣವಂತೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಅಣ್ಣೊಂದು ಪ್ರಹಾರಗಳುಂಟಾದವು. ಊಟನಲ್ಲಿ ನವೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಕ್ಕಮಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಜಿಗಳನ್ನೂ ತಕರಾರುಗಳನ್ನೂ ನಿವೃತ್ತಿಸಲು ಸರ್ಕಾರವವರಿಂದನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸತೀಶನ ಡವು ಪ್ರತಿಕ್ರಮ ಉದೋಗವು ತನ್ನ ಮೊದಲನೇ ಹೆಂಡತಿಯ ಏಕಪ್ರಿಯೂ, ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಪಾತ್ರಳೂ, ಎಲ್ಲರಿಂದ ಹೊಗಳಲ್ಪಡತಕ್ಕ ಗುಣವಿಶೇಷವುಳ್ಳವಳೂ. ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವಳೂ ಆದ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿವರಿಗೆ ಪ್ರಹರಿಸಿದ ಶಂಕರಿಯನ್ನು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದೇ ಹೋಯಿತು. ಆಹಾ ! ಮುದ್ದಿನ ಮಹಿಮೆಯೆನು ! ಕಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯ ನೊಪತಾನೇ ಎಷ್ಟು ?

ಮೆಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇಂದಿರೆಯು ದುಃಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಇಂದಿರಿಗೆ ಮಹಾ ಏವತ್ತು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಏಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಶಂಕರಿಯು ಭಾವಯುಬಳೆ ಯಾರನ್ನೊಂ ಕಂಡಳೆಂದು ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂದಿರೆ ಯಾದರೋ ನಿಷ್ಕಳಂಕಳು. ಆದರೆ ಶಂಕರಿಯು ಅನ್ಯಾಯ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಸಕ್ಕದಮನೆ ಏತ್ತಲನಲ್ಲದ್ದು ಪನೊಬ್ಬನು ಇಂದಿರೆಯು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಗದಿದ್ದರೂ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನು ನಕ್ಕದ್ದುಂಟು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಶಂಕರಿಯು ಇಂದಿರೆಯೂ ನಕ್ಕದ್ದುಂಟೆಂದು ಅನುಮಾನ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ

ತಿರ್ನಾಢಿಸಿದಳು. ಸಕ್ಕದ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವನ ಹೆಸರು ಕಾಮಪಾಲ. ಅವನಿಗೆ ಸುಮಾರು ಏಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿರಬಹುದು. ಅವನು ತಂದೆಗೆ ಏಕಪುತ್ರನು. ಬಹಳ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿ ಜನಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಹಳ ಮುದ್ದಾಗಿ ವಾಕಲ್ಪಟ್ಟನು. ಮಗನಿಗೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗುತ್ತಲೂ ಮಗನ ಭವಿಷ್ಯಚ್ಚರ್ಮಗಳನ್ನು ನೋಡದೆ ತಂದೆಯು ಗತಿಸಿದನು. ಕೆಳುವರಿಲ್ಲದ ಕಾಮಪಾಲನು ವಿಡೆಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಓದುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟದ್ದು ನೂದಲು ದುಷ್ಟರಸಹವಾಸಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿಡಿಬಿಡಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅತಿ ಜಾಲ್ಯದಲ್ಲಯೆ ನಶ್ಚ ಹಾಕುವುದು, ವೇಶ್ಯೆಯರ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಯಿತು. ಒಳ್ಳೆ ಷೋಕಾಗಿ ಕಿವಿಗೆ ಕಡುಕುಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೆ ಕಪ್ಪವನ್ನೂ ಉಂಗುರಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಸರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿರುಗಾಡತಕ್ಕ ಸ್ವಕಗಳಲ್ಲೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೆ ತನ್ನನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ನೋಡುವರೇ ಎಂದು ತಿರಿಗಿ ತಿರಿಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗುವನು. ಯಾರಾದರೂ ಬಿಟ್ಟು ಸ್ತ್ರೀಯು ಅವನ ಚಡಾವಿನ ಸದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಕಡೆ ಸರಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಅವಳು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಹಿಸಿದ್ದಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವನು. ಅವಳು ತಿರಿಗಿಯೂ ಕೂಡ ನೋಡದೆ ಹೋದರೆ ಉನ್ನತ್ತನಂತೆ ಹಿಂತಿರುಗುವನು. ಒಂದು ಸಲ ತೆವ್ವೊಂಸ್ಸವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಅವಸ್ಥೆಯು ಜೀವಾವಧಿ ಮರಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವನ ನಡತೆಯನ್ನು ಆ ಊರಿನವರಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಇದನ್ನರಿತ ನೆರೆ ಹೊರಯವರು ಅವನಿರುವ ಕಡೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ತಲೆ ಕಂಡರೆ ದುಷ್ಟಮೃಗವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರುವಂತೆ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಹಿಗಿರುವಾಗ ಇಂದಿರೆಂದು ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೇ? ಅವಳು ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿರುವಾಗ ಕಾಮಪಾಲನ ಮನೆ ಹಿತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಗೆ ಸದ್ದು ಮಾಡಿದರೂ ಒಳಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವಳು. ಆದರೆ ಕಾಮಪಾಲನು ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಅಪಹರಿಸಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿದನು. ಅವಳು ಕಷ್ಟವನ್ನನುಭವಿಸಿದರೆ ಇವನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮರುಗುವನು. "ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಸುಂದರಿಯು

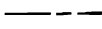
ನನಗೆ ದೊರೆತರೆ” ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುವನು. ಅವಳು ದೋಡ್ಡವಳಾದದ್ದು ಮೊದಲು ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ರೂಪವನ್ನೂ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಸಂಕಟ ಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದ ಮೊದಲು ಅವಳನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಪರಮಾನಂದವೆಂದಿತ್ತಿದ್ದನು. ಅವಳಾದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಬರತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದನ್ನುವುದು ದುರ್ಲಭವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಭಾವಿಗೆ ನೀರಿಗೆ ಬರುವುದನ್ನಾಗಲಿ, ಬೆಳಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆಬಾಗಲಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕುವುದನ್ನಾಗಲಿ ಇವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಾಗಾದರೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಆಲೂರಿನ ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಇಂತೆಯೇ ತನ್ನ ವಶಕಾದರ ದೇವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೋಸಮಾಡಿ ಬದಲಾಣಿಸಿದನು. “ಇಂದಿರಗೆ ಇನ್ನೂ ತಲೆಯ ಕೂದಲು ತೆಗಿಸಿಲ್ಲ.” ಇದೂ ನನ್ನ ಅಪ್ಯಷ್ಟವೇ! ಎಂದು ಸಂತೋಷಪಡುವನು. ಅವಳು ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಲು ಗೋಡೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುವನು. ಇಬ್ಬರಮನೆಗೂ ಒಂದೇ ಗೋಡೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಸತೀಶನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಕಥೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಕಾನುಪಾಲನಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ಶಾಲೆಯೂ ಶಂಕರಿಯೂ ಇವಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಅಸೌಕ ತಡವೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಇವಳನ್ನಿಷ್ಟು ಕಠಿಣವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೇಶಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಊರ್ವಶಿಯನ್ನು ವಿಕ್ರಮಾಪತ್ಯನು ಬಿಡಿಸಿದಂತೆ ಒಂದೇಉಸಿರಿಗೆ ಅವರಮನೆಗೆ ಧುಮುಕಿ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಯೋಚಿಸುವನು. ಛೇ! ಇದರಿಂದ ನಮಗೇ ವಿಪತ್ತುಂಟಾಗುವುದು. ನಮ್ಮಉದ್ದೇಶವೂ ಸಫಲವಾಗದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಂದಿರೆಯು ಇನ್ನೂ ಕಷ್ಟವನ್ನನುಭವಿಸಿದಷ್ಟೂ ನನಗೊಳ್ಳಿಯದು. ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಸುಸಲಾರದೆ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಓಡಿಬಂದುಬಿಡುವಳು. ಇದೇಸರಿಯಾದ ಯೋಚನೆಯೆಂದು ಮನೋ

ರಾಜ್ಯವಾಡಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತೆನಾಗಿ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಕ್ಕನು.

ಇಷ್ಟೊಂದು ದುರ್ಗುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕಾಮಪಾಲನು ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲಾರದೆ ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದು ಇಂದಿರೆಯು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸಮಯವನ್ನೆದಿರುನೋಡುತ್ತಿದ್ದು ಅವಳಕ್ಕೆಗೆ ಕೊಡೋಣವೆಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇಬ್ಬರ ಮನೆಯ ಮಧ್ಯೆಯಿರುವ ಬೇಲಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಪ್ಪೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಇಂದಿರೆಯು ಜುಗುಪ್ಸೆ ಹೂಂದುವಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಓದಿನೋಡೋಣವೆಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಓದುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅರಿಯದೆ ಇಂದಿರೆಯು ಜಾಗ್ರತೆ ನೀರು ಸೇದಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣವೆಂದು ನೀರೆಯ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಗಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬೇಲಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಕಾಮಪಾಲನನ್ನು ಕಂಡು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕೂಡಲೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಕೂಡವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಇವಳು ನೀರೆಯ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಗಿಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನೂ ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಬೇಲಿಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದ್ದನ್ನೂ ಕಂಡ ಶಂಕರಿಯು ಓಡಿಬಂದು, ಬೇಲಿಯ ಬಳಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದ ಕಾಮಪಾಲನನ್ನೂ ಜಾಗ್ರತೆ ನೀರನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಇಂದಿರೆಯನ್ನೂ ಕಂಡು ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದದ್ದು.

ಇಂಥ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ರುಜು ಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಶಂಕರಿಯು ಬಲು ಸಮರ್ಥಳು. ನಡೆದ ಕಾರ್ಯವು ನಿಶ್ಚಯವೂ ಮುಕ್ತಿಯೂ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ಕೊರ್ಟಿಗೆ ದಾಖಲಾಡುವ ಕೇಸುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂಥಾ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾರರು. ಹೀಗೆ ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದ ಅಬಲೆಯರನ್ನು ದುಃಖ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವುದರಿಂದ ಬರುವ ಪ್ರಯೋಜನವೆನೋ ವಾಚಕರೇ ಊಹಿಸಬಹುದು.

ఒంబత్తనేయ అధ్యాయ.

ఇందిరయ పత్ర.

ఇల్లి ఇందిరయ స్థితయు ఈహితీయాగిరలు, మదరాసిన
 ల్లిద్ద సుందరేశన స్థితీయన్న స్వల్పవణ్ణేశాణ. సుందరేశన
 తన్న పత్తియోడనే సంసార నడసుత్తిద్ద లక్షణవన్ను పందిన
 అధ్యాయదల్లియో ఎవరిసరువదరంద వునకే కేతక్క ఆవశ్యక
 ఎల్ల. దేజ్జు కడమే సన్యాసాశ్రమవన్నవలబింసువ స్థితీగే సుంద
 రేశన బందను. బ్రహ్మచర్యదల్లిద్దో సన్యాసాశ్రమవన్ను వు
 సువుదు, అసాధ్యవు. సన్యాసదల్ల మనస్సుంటాగ బోకేందో
 పూర్వక ఋషిగళు సంసారవన్నేర్పడిసరువంతే కాణువుదు.
 అయ్యో! సన్యాసవన్ను స్వీకరిసలు నన్న పత్తియు ననగనుకూల
 కలిగిలవంబ కారణ హేతువ బీర కారణవేనూ ఇల్లవల్లవే!
 ననగాదరూ సంస్కృతజ్ఞానవిల్ల. నిజవన్నో హేళువుదాదరే నన
 గిన్నూ ప్రపంచాభిమానవు బిట్టంతే కాణేను. ఈగిన కాలద
 కేలవు కపటి సన్యాసిగళంతే యోగ్యతేమిల్లదేయూ నడతేమిల్ల
 దేయూ ఇద్దుకేలండు కామ, మోహ, అహంకార, ఆత్మస్తుతి
 ఇవుగళన్ను హేలంది, “నమ్మన్ను భిక్షుగే హేళువరిల్ల, నమ్మ
 న్ను నమస్కరిసువరిల్ల.” ఎందు బింకిసి ఎల్లరనూ స్తుతిసి
 కాలకళియువుదు ఊచితవాగి తోరువుల్ల. ఇదూ అల్లదో
 తన్న పత్తియు ఆరు తింకళ గభిణియాగిరువదరింద ఆ గభ
 దల్లిరువ తిశువు పురుష తిశువాగి జనిసిదరే తన్న ఆనం
 దకే పారవేఇల్లవండు యోచిసి సముద్ర అలీయంతే మేలే
 మేలే బరుత్తిరువ ఈ యోచనేగళన్నేల్లా పఠించ్రనోందిగ
 కేకేకేకేక సాకాగువను. మేలే హేళిదంతే దినకళియుత్తి
 రలీండు దిన కలాశాలేయల్ల బోతేయ హుడుగరేందిగ

ಮನೋದವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಕಲಾಶಾಲೆಯ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬಂದ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬಳಿ ಬರುತ್ತಾ ಅಲ್ಲೊಂದು ಪತ್ರವಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೋಡಲು ಇಂದಿರೆಯು ತನಗೆ ಬರೆದಿದ್ದ ಕಾಗದವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರ ಇದಿರನಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಜಿಬಿನೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಕಾಗದವು ಭಾರವಾಗಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಒಳಗೇನು ಸಮಾಚಾರಗಳಡಗಿರುವುದೋ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಪಟ್ಟನು, ಪತ್ರವನ್ನು ಕೈನುಲು ಆತುರಗೊಂಡಿದ್ದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಪತ್ರವನ್ನು ತನ್ನ ಜಿಬಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು.

ಏನು ಮಾಡಿಯಾಸು ? ಇಂದಿರೆಯು ಕಾಗದ ಬರವದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದಭರಿತನಾದನು. ತನ್ನನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿ ಅವಳು ಕಾಗದ ಬರೆದದ್ದನ್ನೂ ಅಂತಹ ಗುಣವತಿಯು ತನಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ದುಃಖಪಟ್ಟು ನೆನೆಸೆನೆದು ಕರಗಿ ನೀರಾದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ನೇಹಿತರಿಂದ ಅಷ್ಟಣಿ ಪಡೆದು ಸಮುದ್ರತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ತಿಲಾಸನವೊಂದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಪತ್ರವನ್ನು ತೆರದು ಓದಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆ ಪತ್ರವು ಕೆಳಗೆ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಲಿಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.

ಇಂದಿರೆಯು ಸುಂದರೇಶನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಸಾರಾಂಶವು :

ಪ್ರಿಯಭಾಂಧವನಾದ ಸುಂದರೇಶನಿಗೆ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯನಾದ ಇಂದಿರೆಯ ಅನೇಕ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷವಾಗಿರುವರು. ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸತ್ನಿಯು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಿನಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಲು ನಾನು ವಹಿಸಿದ ಧೈರ್ಯವನ್ನೂ ಅದರಂತೆ ನಾನು ನನ್ನ ಸನವನ್ನೂ ಪತ್ರದಲ್ಲರುವ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

సుందరీశ, నిన్నన్న పసిండు పంబోంధిపతి! నినగేనెందు
 పత్ర బరయితి? నన్న మగళికి వివాహవెందు బరయలే? నిన్న
 పక్షింపటతనాగి నన్న మనగి బండు స్వల్ప దినవిద్దు హోగిండు
 బరయలే? అథవా ఇన్నేనాదరూ సంతోష సమాచార
 బరయలే? ఎందు నాను నిన్నన్న కృపిడియదేహోదేనో అం
 దం సుంపంతోషాదిగఃన్నల్లా తృప్తిదేసెందు తెలిదెను. నన్న
 సంకల్పవేండ్లి తో ఈశ్వరేజ్ఞయూ అదరంకెయే ఇద్దితు.
 నోడిదేయా! ఇన్న ఆ విషయవన్న సృరిసి ప్రయోజనవేను?
 ఈగ నాను నినగి బరయివుదేల్లా నన్న దోభాగ్యవన్న కు
 పతే. సుందరీశ, నన్న కష్టవు నినగి తెలిదిరబకుదు. ఇద
 రోందిగి జిక్కమ్మనాద లిలేయూ అవళ తాయియూ నన్నన్న
 పంపేపడిసుత్తిరువుదు ఈశ్వరనిగి గోజరవు. ఎప్పు పంపి
 దరూ తడయలు అసాధ్యవాగిదే. యారిగాదరూ హేళిదర
 స్వల్ప మట్టిగి తృప్తియింటాగువదు. నిన్న హోరతు ననగి
 చీర ఆపర్తిల్లదం నన్నన్న పూరా అరితు నన్నదుస్థితిగి
 క్షోరగువను నినాద్ద రింద నిన్నల్ల మోరయిడజింకెండు నిశ్చి
 సి ఈ పత్రవన్న బరయలారంధిసేదెను. నన్న దుఃఖితాంత
 గాగి నిన్నన్న దుఃఖికిండుమాడువేను. అదక్కాగి నిన్న క్షేమ
 జిండువేను. సుందరీశ, నన్న కష్టపరంపరగళన్న బరయలు
 ప్రారంభసువాగలే నన్న కరవు నడుగుత్తిరువుదు. అయ్యో!
 సుమ్మనే నినగి నన్న కష్టగళన్న తెలిసి నిన్నన్న దుఃఖితనన్నాగి
 పకే మాడబింకెండు ఒందుపోళి తోరువుదు. పరపురుష
 నోందిగి హేళబకుడే ఎందు మత్తోండువేళి తోరువుదు.
 యారోందిగి హేళువుదు? బాల్పదింద పహారానాగిద్దవను
 పంగి అననాదానుయెండు మత్తోండు వేళి తోరువుదు.
 స్త్రీయేందూ పురుషనేందూ ప్రత్యేకిసి హేళువప్పు అధికార
 తానే ఎల్లిరువుదు? పురుషనూ అల్లదే, స్త్రీయూ అల్లదే నరపి
 తాడదంతే అలీయవ జన్మవల్లనే నన్నదు ఎందు మత్తోండు

ವೇಳೆ ತೋರುವುದು. ಅದರೂ ಒಂದರಮೇಲೊಂದಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೂಲೆಗೊತ್ತರಿಸಿಟ್ಟು ಒಂದೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬರೆಯಲೇಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದನು. ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ಸುಖವಿಲ್ಲದೆ ಕೆವಲ ದುಃಖಸಾಗರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವದು ನಿನನಿಂತ ವಿಷಯವೇ. ವಿವಾಹವೆನ್ನುವ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನೆಂ ಅರಿಯದವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೊಪ್ಪದವನೊಬ್ಬನಿಗೆ ನಾನು ಪತ್ನಿಯಾದ ವಿಷಯವು ಸರ್ವರೂ ಅರಿತದ್ದೇ. ಅದರಲ್ಲೂ ಪುರುಷರಗೌರವ ಟ್ಟಿರುವ ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಸ್ವತಂತ್ರವೂ ಇಲ್ಲದೆ ನರಳ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ಜೀವಾವಧಿ ಕಾಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ದುಃಖಕ್ಕೆಡು ಮಾಡಿ ದುಃಖದಲ್ಲೇ ಕಳೆಯೋಣವೆಂದು ಎಷ್ಟೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರೂ, ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆಯ ಮರಣಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕೆನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ. “ ಗಂಡನು ಜೀವಿಸಿದ್ದರೆ ದೂಷಣೆಗೂ ಕಲ್ಮನಸುಳ್ಳ ಕಟುಕರ ಹಿಂಸೆಗೂ ಮಿಕ್ಕ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೂ ಸಿಕ್ಕದಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ ” ಎನ್ನುವ ತೃಪ್ತಿಯೊಂದೇ. ಅಯ್ಯೋ, ಸುಂದರೇಶ, ವಿಧವೆಯರ ಗಡಿಯನ್ನೆನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿ? ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ? ಎಷ್ಟೆ ಮನಸ್ಸೆರಿಯದಲ್ಲದೂ ಒಳ್ಳೆಯನಡತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂಕೂಡ ಅವರು ಯಾವನಕ್ಕಾಗಿ ದೂಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವರು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತ್ರಜಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಭೂಷಣಪ್ರಾಯವಾದ ಕೆಂಪುರಾಶಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ತ್ರಜಿಸಿ ಬೆಳೆದ ಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕಂತೆ, ಇಷ್ಟಾಯಿತಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟಿಂತೆ? ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಡುವರೆ? ಈ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಪವಾಸವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕಂತೆ. ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಸಾರಕೂಡದಂತೆ. ಯಾರಾದರೂ ಹೊರಗೆ ಒರುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಬರಕೂಡದಂತೆ. ಇವರನ್ನು ದೂಷಿಸಲು ಎಲ್ಲರೂ ಸರ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರವುಂಟಂತೆ. ಪತಿಹಿಂಸೆಯರೇ ಪೂರ್ಣವಾಪಿಯರಂತೆ. ಅಯ್ಯೋ, ಸುಂದರೇಶ! ಕೆವಲ ನಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪವಿಂದಾಗದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಭಾದಿಸ್ಕರೇ! ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಡುವರೆ? ಇಷ್ಟ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಆಹಾರವನ್ನು ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ

ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಮ್ಮಿಮಾಡಿ ಇತರರಿಗೆ ಮುಖ ತೋರಿಸಲು ಯೋಗ ತೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿಯೂ, ಮಣಿಬರಹವನ್ನು ನೆನೆದು ನೊಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರರು. ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿರುವವರಾರು ? ಒಂದು ವುಸ್ತುಕವನ್ನೋದಲೂ. ದುಃಖಶಮನಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬಳಾಗಿದ್ದು ಹಾಡಲೂ, ಬೀಕಾದ ಮಿತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಸವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಿಸಲೂ, ಬೀರಂ ಏನೋದಗಳನ್ನು ನೋಡಲೂ ಕೂಡದಂತೆ. ಸುಂದರಂಶ! ಪತಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ ಪಾಪಿದೈವವು ಕಣ್ಣು, ಆತ್ಮ, ಬುದ್ಧಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದರ ನಮ್ಮಂತಹ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರ ಕಷ್ಟವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾದರೂ ನೋಡಿದರೆ ಯಾರನ್ನೋ ನೋಡಿದನೆನ್ನುವರು. ವೀಣೆಯನ್ನು ನುಡಿಸಿದರೆ ಯಾರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಲು ವೀಣೆ ನುಡಿಸುವೆಯೆನ್ನುವರು. ಓವಿದರ ಯಾವ ಕಳ್ಳ ವುರುಷನಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಲು ಓಡುಕಲಿಯಬೇಕೆನ್ನುವರು. ಸುಮಂಗಲಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಏನುಮಾಡಿದರೂ ಕೆಡಲಾರರಂತೆ. ಇದರಿಂದ ಪಕ್ಷಪಾತವೆತ್ತಿರುವುದನ್ನುವುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಉಪಿಸಿಕೋ ! ಪತಿಹೀನೆಯರಿಂದ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗದೆ ಇರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಂತೆ. ಈ ಹಾಳು ದೂಷಣೆಗೊಂಪುರವಾಗಿಯಾದರೂ ಕುರುಡನೋ, ಕುಂಟನೋ, ಕುರುಪಿಯೋ, ದುಷ್ಟನೋ ಆದ ಪತಿ ಇದ್ದಂತಿರಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೆ? ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನುವರಿಗೆಂಪುಡಿರುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅವರನ್ನು ಪತಿಯ ಶವದೊಂದಿಗೆ ಭಸ್ಮಮಾಡಿದರೆ ಏಧವೆಯರ ಕಷ್ಟವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವುದು. ಈ ವಿಷಯವು, ಸಹಗಮನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಲಾರ್ಡ್‌ವೆಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಕ್ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಸಹಗಮನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸುಂದರಂಶ, ಇನ್ನೆಷ್ಟೆಂದು ತಾನೆ ನಾನು ಏವರಿಸಲಿ ? ಎಷ್ಟು ಬರೆದರೂ ತೀರದು. ಎಷ್ಟು ಅನುಭವಿಸಿದರೂ ತೀರದು. ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೇನೆನ್ನುವರೊಬ್ಬಳಿಗಾದರೇನಾಗುವದೋ, ರಾತ್ರಿಯಾದರೇನಾಗುವದೋ, ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೇನೆನ್ನುವರೋ ಎಲ್ಲಿಹೊಂದರೇನೆನ್ನುವರೋ, ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯಿಂದಲೂ ಭಯದಿಂದಲೂ ಸದಾತಪಿಸುತ್ತಿರುವುದೆ ನಮ್ಮಗಳ

ಬಾಳು. ನಮ್ಮಗೋಳು, ನಮ್ಮ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ, ಸುಮ್ಮನೆ ಹೇಳುವುದು
 ಏನಾದಾಗುವುದೇನು ? ಈ ಕಷ್ಟವು ನನ್ನಂತಹ ಅನುಭವಶಾಲಿಗಳಿಗೆ
 ಗೊತ್ತಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕವರಿಗೇನು ಗೊತ್ತಿರುವದು ?

ಸುಂದರೇಶ ! ಇನ್ನು ನಾನು ಒರೆಯಲು ಬಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸುವುದನ್ನು
 ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನನಗೆ ಲಜ್ಜೆಯಾಗುವುದು. ಆದರೂ ಅದನ್ನೆ
 ನಾನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವದು. ನಾನು ಹೊರಗೆ
 ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವದೂ ಮನೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾನೇ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನ್ನುವುದೂ
 ನಿನಗಿಂತ ವಿಷಯವೇ ಅಲ್ಲವೇ ! ಇದಕ್ಕೆ
 ಫಲವು ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಅವಳ ತಾಯಿ ಇವರಿಂದ ಹೊಂದುವ ಪ್ರಹಾರಗಳೇ.
 ಒಂದು ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಗೆ ನಿರುಹಾಕಿ ರಂಗ
 ವಲ್ಲಿಯನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಗೂಡಿನ ಬಳಿ ಹೊಂದೆನು. ಅಲ್ಲಿ ಶಂಕುಯು
 ಮಲಗಿದ್ದಳು. ನನ್ನ ಗ್ರಹಚಾರವಶದಿಂದ ನಾನೆಲ್ಲಗೆ ಹೋದಿಸಮ
 ಯವೂ ಶಂಕುಯು ಎಳುವ ಸಮಯವೂ ಬಂದೆ ಆಗಿತ್ತು. ಆಗ
 ತಾನೇ ಎದ್ದ ಶಂಕುಯು ನನ್ನನ್ನು ಎಳೆದು ಕೂಡಲನ್ನು ಹಿಡಿದು
 ಕೆಳಗೆ ತಳ್ಳಿ ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಎಳುವಾಗ ನೋಡಿದರೆ ತನಗನ್ನ
 ಸೇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಷ್ಟು ಹೊಡೆದಳು.
 ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ತಂದೆಯು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಸಮರ್ಥನಾಗಿ ಬಂದಿ
 ಗೆದ್ದು ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಅಜೀರ್ಣನಿಂದ ಅನ್ನಸೇರದಿರಬಹುದು.
 ಇದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮುಖದರ್ಶನವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಂತೆ. ನೋಡಿ
 ದೆಯಾ !

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ನಾನು ಹಿತ್ತಲ ಬಾವಿಯಬಳಿ ಸಿರೆಯನ್ನೂ
 ಗೆಯುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆಗ ಶಂಕುಯು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು
 ನನ್ನನ್ನು ದರದರನೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತು
 ಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊಡೆದಳು. ಹೊಡೆದದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೆ ನಾನು ಯಾವ
 ಸನ್ನಿಹಿತ ಕಂಡು ನಕ್ಕೇನೆಂದೂ ಹೇಳಿದಳು. ಈ ಅನ್ಯಾಯ ದೂಷಣೆ
 ಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿದೆನು. ಸುಂದರೇಶ, ಇದ
 ನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓದಿದ ನಿನಗೆ ದುಃಖ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಆದರೂ ಏನು
 ಮಾಡುವದು ? ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ದುರಾದ್ಯಷ್ಟ, ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ. ನನ್ನ

ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನು ನಾನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಪ್ರಥಮವೆಂದೆ. ಆಗಲೇ ನನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ಹೊಗಳಲಾಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೆಂದೆ ನಾದರೂ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ದೋಷಕ್ಕೊಳಗಾಗಬೇಕೆಲ್ಲಾ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆದ್ದೆನು. ಈಗ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಸಂಭವವು ನಡೆಯಿತು. ಸುಂದರಶ, ಅದನ್ನು ಹೆಗೆಜಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಲ! ನಾನು ಸಾಯಂಕಾಲ ಭಾವಿಯ ಬಳಿ ಸಿರನ್ನು ಕೊಡದಲ್ಲಿ ಸೆದಿಟ್ಟು ಸಡಿಲವಾಗಿದ್ದ ಸಿರೆಯ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆನು. ಸೀರೆಯನ್ನು ಬಿಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಎಂದಿನಂತೆ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ನೋಡಿದೆನು. ಆಗ ಪಕ್ಕದ ಮನೆ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಮಪಾಲನು ನಿಂತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಭೀತಿಯಿಂದ ಜಾಗ್ರತೆ ಕೊಡವನ್ನೆತ್ತಿ ಕಂಕುಳೆಲ್ಲೆಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗೃಹಾಭಿಮುಖವಾದೆನು. ಆಗ ಶಂಕರಿಯು ಒಳಗಿನಿಂದ ಓಡಿಬಂದು ನಾನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದ ಪತ್ರವೊಂದನ್ನು ಕಾಮಪಾಲನ ಬಳಿ ಎಸೆದದ್ದಾಗಿಯೂ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಭೀತಾಗಿ ನಾನುಜಾಗ್ರತೆ ಬಂದದ್ದಾಗಿಯೂ ಕಾಮಪಾಲನು ನನ್ನಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ತಾನುಕಂಡದ್ದಾಗಿಯೂ ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಡಲೆ ನನಗೆ ತಿರಣಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದೂ, ಬಳಿ ಸಿರೆಯನ್ನುಡಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದೂ; ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ರತಮ್ಮ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕಿತ್ತಿ ತರುವಳಾದ್ದರಿಂದ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟೊಡಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿ ತಾಯಿಯೂ ಮಗಳೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಡೆದರು. ಸುಂದರಶ, ಈ ಜನ್ಮವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕೆ? ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಿಡದೆ ತಂದೆಯೆ ಕೈಯಿಂದಲೂ ಹೊಡೆಸಿದರು. ಆ ಏಟಿನಿಂದಂಟಾದ ಉಪದ್ರವವಿಂದ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಇನ್ನೂ ನೋಯುತ್ತಿರುವವು. ಈ ಕ್ರೂರ ಏಂಸೆಗಳನ್ನನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆವೇ ಮೆಂಟೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಮಯವನ್ನಿವಿರುವೆನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನಿಸ್ಸೆ ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಘಂಟೆಗೆ ವೃಷಭವಾಹನವನ್ನು ನೋಡಲು ಎಲ್ಲರೂ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೊಂದದ್ದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದೆನು. ಇದೇ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಮಯವೆಂದೆನಿಸಿ ದೊಡ್ಡ ನಿರಸೆವೆಂದು ಹಗ್ಗವನ್ನು ತಂದು

ಹಚಾರದ ದೂಲಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ತುದಿಗೆ ನೇಣನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ತರಲು ಹೋದೆನು. ಆಗ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತು ಬಿಗಿಯಲು ವೊದಲು ಮಾಡಿದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಬಿಚಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಯಾರೋ ಡಬಡಬ ಎಂದು ಬಡಿದ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಸದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಾರಿಗೋ ಏನೋ ಅಪಾಯ ಉಂಟಾಗಿರುವುದೆಂದರಿತುಹಗ್ಗವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಿಟ್ಟು ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡಲು ಜನಗಳ ಗುಂಪಾಗಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರು ಸೇವಕರು ತಂದೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಳಗೆ ಮಲಗಿಸಿದರು. ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದ ರಲ್ಲಿ ತಂದೆಯು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದನೆಂದೂ ಕೂಡಲೆ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರಂದೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಆ ಮೂರ್ಛಿಯು ಅರ್ಧ ಘಂಟೆಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಯವಾಗಿ ಈಗ ತಂದೆಯು ಸರಿಯಾದ ದೆಹಸ್ತಿತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವರು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೆ ಈ ಮೂರ್ಛಿಯುಂಟಾಯಿತೇನೋ! ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಭವಿಸಬೇಕೋ! ಯಾರ್ಯಾರಿಂದ ಮಾತು ಕೇಳಬೇಕೋ, ನನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರೆದಿರುವುದೋ! ನನ್ನ ಪ್ರಾಣತಾಗಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರ ಸಮ್ಮತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸುಂದರೇಕಾ! ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ, ಈ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನಾನನುಭವಿಸಲಾರೆನಲ್ಲಾ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅಬಲೆಯರು ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟರೆ “ದ್ರೌಪದಿ, ಸೀತೆ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ದಮಯಂತಿ, ಇಂದ್ರಮತಿಮಾದಲಾದವರಂತೆ” ಎಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ನನ್ನ ಕಷ್ಟದಂಥಾ ಕಷ್ಟವನ್ನು ದ್ರೌಪದಿಯನುಭವಿಸಿದಳೆ? ಮಾನವಂಗೆ ಉಂಟಾಗುವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ಅಕ್ಷಯವಸ್ತ್ರವನ್ನಿತ್ತು ಕಾಪಾಡಿದನು. ಮಕ್ಕಳ ವೇಳೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಳು. ಸೀತೆ, ದಮಯಂತಿ ಮೊದಲಾದವರು ಪತಿಯರನ್ನು ಗಲ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಿದ್ದರೂ ಪೂರ್ತು ನನ್ನಂತೆ ಕಂಡವರಿಂದಲೆಲ್ಲಾ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪತಿಯನ್ನು ಗಲದ್ದರೇನು? ಅವರ ಕಷ್ಟವು ನನ್ನ ಕಷ್ಟದಂತಹ ತೀರದ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ, ದುಃಖವು ನನ್ನ ದುಃಖದಂತೆ ಆರದ ದುಃಖವೂ ಅಲ್ಲ.

ಸುಂದರಶ, ನನ್ನಂಥಹ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ, ವನಿತೆಯರನ್ನು ಇರುವವರು ಆದರಿಸಬೇಕು. ನನಗೆ ಆ ಭಾಗ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಅಣ್ಣನಾದ ಶಚೀಂದ್ರನಿಗೆ ಹೆಂಟೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಅಲ್ಲಗಾದರೂ ಕರಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತರುವಾಯ ಅವನ ಸಿಟ್ಟು- ಲಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗಿ ಒಂದರ ಕೂಡಿದ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ತಿಂಗಳುದ್ದಿಯೇ ನನ್ನ ದುರ್ಮರಣ ವ್ಯತ್ಯಾಂತವನ್ನು ಕೇಳುವಿರಿ. ಅಲ್ಲಗೆಬಂದರ ನನ್ನ ದುಃಖವು ಸ್ವಾಮುಟ್ಟಿಗೆ ಕಡೆಯಾಗುವುದು. ನಿಸ್ಸ ಸತಿಯು ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವಳೆನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವಳ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಮುದ್ದಾಡುವಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ನನಗೆ ರುವದೇ? ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿರುವನು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಾನುಕೇಳಿದ್ದಾಗಿ ಹೇಳು. ನನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯಬೇಡ.

ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿವಾತ್ಸಲ್ಯದ,
ಇಂದಿರ.

ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ನೋಡಿದ ಸುಂದರಶನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯೋದಲಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನೆ ಅತ್ತುಅತ್ತು ಬಿಡುತ್ತ ಕೊನೆಗೆಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದನು.

ಒಂದೂ ವಿಧವೆಯರ ಶೋಕನಿಯವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯುಇಂದಿರೆಯು ಪತ್ರವಿಂದಲೇ ಬಹು ಮುಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಾದ್ದರಿಂದ ಪುನಃ ಆ ಸುಷಯವನ್ನು ಬರೆಯತಕ್ಕ ಅವಶ್ಯಕವೇ ಇಲ್ಲ.

ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಸುಂದರಶನಿಗೂ. ಶಚೀಂದ್ರನಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆ.

ನವರಸಂದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದವರಗೂ ಯಾರಿಗೂ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳದೆ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ತರುವಾಯ ಶಚೀಂದ್ರನು ಕಜ್ಜಿರಿಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಲು ಅವನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು

ಕೊಂಡಮೇಲೆ ಇಂದಿರೆಯು ತನಗೆ ಬರೆದಿದ್ದ ಪತ್ರವನ್ನು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಶಚೀಂದ್ರನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಪತ್ರದ ಎರಡು ಮೂರು ಪಾಲುಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಲೇ ಶಚೀಂದ್ರನು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಸುಂದರಶನಿಗಿಂತ ಶಚೀಂದ್ರನು ಎಷ್ಟೋ ಮನೋದೃಢವುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ತಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಣ್ಣೀರನ್ನೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಪತ್ರವನ್ನು ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಿ ಓದಿಮುಗಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಸುಂದರಶನೂ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಈ ರೀತಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಅತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಸಂತೈಸಿಕೊಂಡು, ಇಂದಿರೆಯ ಪರಿತಾಪ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ, ಶಂಕರಿ ಲಿಲೆ ಇವರ ಕ್ರೂರ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನೂ, ಸತೀಶನ ಗತಿಯನ್ನೂ ಕುರಿತು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಸಂಭಾಷಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಮದರಾಸಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿ ಒಂಭತ್ತು ಘಂಟೆಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಸಂತೋಷವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಅವರ ಪತ್ನಿಯರಿಗಾಗಲಿ, ಸ್ನೇಹಿತರಿಗಾಗಲಿ ತಿಳಿಯದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎರಡು ತಿಂಗಳುಗಳು ಕಳೆದವು. ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎಂಟನೆಯ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯ ಬೇಕಾದ ವೃಂದಸವನ, ಶ್ರೀಮಂತ ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲಾ ನೆರವೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನವು ಒಂದಾದರೂ, ದೈವಯತ್ನವು ಬೇರೊಂದಾಯಿತು. ಸುಂದರಶನ ಹೆಂಡತಿಯು ಒಂದು ದಿನ ನಲ್ಲಿಯ ಕೆಳಗೆ ಜಾರಬಿದ್ದು ಆಪಟಿನಿಂದಂಟಾದ ಪ್ರಸವವೆಂದನೆಯಿಂದ ಮೃತಶಿಶುವು ಜನಿಸಿತು. ಸುಂದರಶನಾಗಲಿ, ಶಚೀಂದ್ರನಾಗಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಚೀಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿಯು ಇನ್ನೂ ಬಾಲ, ವಯಸ್ಸು ಕಾಡ್ದರಿಂದ ಏನೂ ತಿಳಿಯದವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಧವೆಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಕರೆತಂದು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಹೇಳಿದಳು. ಆಗ ಶಚೀಂದ್ರನೂ ಸುಂದರಶನೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಓಡಿಹೋಗಿ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆತರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಸುಂದರನ ಭಾರ್ಯೆಯೂ ಇಹಲೋಕ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನವರು, ಏನೂ ತಿಳಿಯದವರು. ಏನು ಮಾಡಿಯಾರು ? ಹೆಣವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಮಾಡಬೇಕಾದ

ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಂದರಾಶನು ಮಾಡಿದನು. ಅದು ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಸುಂದರೇಶನು ಶಚೀಂದ್ರನ ಮನೆಯಲ್ಲಯೆ ಇದ್ದನು.

ಈ ವಿಷಯಗಳು ನಡೆದ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳು ಕಳೆದನಂತರ ಇಂದಿರೆಯಿಂದ ಸುಂದರಾಶನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪತ್ರವು ಬಂದಿತು.

ಇಂದಿರೆಯು ಸುಂದರಾಶನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವು—

ಸುಂದರಾಶನಿಗೆ ಅನೇಕ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಮದರಾಸಿನಲ್ಲ ನಡೆದ ವಿಷಯಗಳು ಈಗತಾನೇ ನನಗೆ ತಿಳಿದವು. ನಾನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಷ್ಟವು ಸಾಲದೆಂದು ಇದೊಂದು ಸಂಭವಿಸಿತೆನ್ನೋ. ನಾನು ಅಸೆಪಡದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಹಿ! ನಾನು ಅಸೆಪಟ್ಟಿದ್ದಂದ ಈ ಹೀತಿಯಾಯಿತು. ಅಯ್ಯೋ! ಸುಂದರಾಶ, ಭಗವದ್ವಿಲಾಸವನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ! ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಕೂಡಲು ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆನೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿ, ಅವನೂ ಗತಿಸಿದನಲ್ಲಾ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಳಲೇ. ಅಥವಾ ಸಿನ್ನಿಷ್ಟದಂತೆ ನಡೆಸದೆ ನಿನಗೂ ಬೇರೊಬ್ಬಳನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿಸಿದರಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಳಲೇ. ನಾನೂ ವಿಧವೆಯಾಗಿ, ನಾನೂ ವಿಧುರನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವೆವಲ್ಲಾ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಳಲೇ. ಆದರ ನನ್ನಂಥವು ಕಷ್ಟನಿನಗಿರಲಾರದು. ನಾನು ನನ್ನಂಥಾ ಹೆಂಗಸಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ ಗಂಡಸಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವೆ. ನನ್ನಂತೆ ದುಃಖವಾಗರದಲ್ಲ ತೇಲದ, ಬೇರವಿವಾಹವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ವಿಧಿ ಇರುವುದು. ಪರಿಂದ ದೂಷಿಸಲ್ಪಡದೆ ಸುಲವಾಗಿರಬಹುದು. ಸುಂದರಾಶನಂತನೂ, ವಿದ್ಯಾವಂತನೂ, ನಿಂತಿವಂತನೂ, ಯಶಸ್ವಿನವಂತನೂ ಆದ ಸುಂದರೇಶ, ವಿಧುರರಾದರೂ ವಿಧವೆಯರನ್ನು ಪರಿಸಬಹುದೆಂಬುವ ವಿಧಿಯಿದ್ದರ.....ಅಯ್ಯೋ! ಸುಂದರಾಶ, ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನನ್ನ ದುಃಖಾತಿರಾವದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ವಿಶೋಧನವೆಂದೊ ಕಾಣೆನು.

ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯವುಳ್ಳ.

ಇಂದಿರೆ.

ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿದ ಸುಂದರೇಶನ ಮನಸ್ಸು ಪಟ್ಟ ಪಾಡನ್ನು ವಾಚಕರೇ ಊಹಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ತರುವಾಯ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಈ ಪತ್ರವನ್ನೂ ಶಚೀಂದ್ರನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಡುಕಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಇಂದಿರಗೆ ಪುನರ್ವಿವಾಹಮಾಡಿಸಿ ಅವಳ ದುಃಖನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪವುಳ್ಳವರಾದರು.

ಈ ವಿಷಯವು ನಡೆದ ಒಂದು ವಾರದ ಮೇಲೆ ಒಂದುದಿನ ಮದರಾಸ್ ಅಂಡರ್‌ಸನ್ ಹಾಲ್ (Anderson Hall) ನಲ್ಲಿ ಜೊಂಬಾಯಿಸಿಂದ ಒಂದಿದ್ದ ಚಂದ್ರವಾರ್ಕರ್ ಎಂಬುವರು ಸಮಾಜಪರಿಷ್ಕರಣ (Social Reforms) ವಿಷಯವಾಗಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಸುಂದರೇಶ ಶಚೀಂದ್ರರಿಬ್ಬರೂ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡಂತೆ ಸಂಭಾಷಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು,

ಸುಂದರೇಶ :—ಶಚೀಂದ್ರಾ, ನೋಡಿದೆಯಾ, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ. ಇಂಥಹ ಮಹನೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟೂ ಪಾಡುಪಟ್ಟೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೇ ಹೋಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವಂತೆಯೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಿರುವುದು ಕಾರಣವಲ್ಲವೆ ?

ಶಚೀಂದ್ರ :—ಹಾಗಲ್ಲ. ಸಮಯ ಬಂದರೆ, ಎಲ್ಲರೂ ನಡೆಯುವರು. ಜಿ. ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಯ್ಯರವರು ನಡೆಸಲ್ಪಡುವೇ ?

ಸುಂದರೇಶ :—ಅವರೊಬ್ಬರು ಬೇಕಾದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಮಕ್ಕನರೆಲ್ಲಾ ಬರಿಬಾಯಿನಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕುಮಾಡುವರೆ ಹೊರತು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿನೂ ಕಾಣೆ. ಇಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ, ನಿನ್ನ ನಡೆಸುವೆಯಾ ?

ಶಚೀಂದ್ರ :—ತಡೆಯೇನು; ಅಗತ್ಯ ನಡೆಸುವೆನು.

ಸುಂದರೇಶ :—ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಇಂದಿರಗೆ ಪುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡುವೆಯಾ ?

ಶಚೀಂದ್ರ :—ತಡೆಯೇನು. ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಇಂದಿರೆಯೂ, ಸಮ್ಮತಿ ಸಿ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನೂ ಒಪ್ಪಿದರ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮಾಡಿಬಿಡುವೆನು. ತಂದೆ ಏನು ಹೇಳುವರೋ ?

ಸುಂದರೇಶ :—ನಿನಗೆ ಸಮ್ಮತವುಂಚೆ ? ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಅವಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವುದು ಇಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಶಚೀಂದ್ರ :—ನನಗೇನೋ ಸಮ್ಮತವು. ಆದರೆ ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವರಾರು ?

ಸುಂದರೇಶ :—ನಾನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ.

ಶಚೀಂದ್ರನು ಸುಂದರೇಶನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕನು. ತರುವಾಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಇಂದಿರೆಯು ತನಗೆ ಬರುವುದು ಪತ್ರವನ್ನು ಶಚೀಂದ್ರನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಶಚೀಂದ್ರನು ಪತ್ರವನ್ನೂಂಟು ಇಂದಿರೆಯು ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ವರವಲು ಸಮ್ಮತಿಸಿರುವೆಂದು ಸುಂದರೇಶನೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ತಾನು ಕೂಡಲೆ ಹೋಗಿ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಂದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಾದರೂ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ವಿವಾಹವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಯೆ ತೀರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಇಂದಿರೆಯ ಕಷ್ಟವಿನೋಚನೆ.

ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತೀರ್ವಾನಿಸಿದ್ದಂತೆಯೆ ಶಚೀಂದ್ರನು ಮುಂದಿನ ರಜಾಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪಿಕೋಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ, ಸುಂದರೇಶನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಕಾಲವಾದದ್ದರಿಂದ, ತಾವು ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ಒಬ್ಬಳು ಇರಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ತಂದೆಯು

ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಸತೀಶನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಮಾನಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ಗೌರಿಯು ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಸಿ, ಅವಳಿಂದ ವಿರ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವ ಹಣವನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿದವಳಾದ್ದರಿಂದ, ಮಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಅನುಮಾನಿಸುವ ಅಳಿಯನನ್ನು ನೆನಪಿಸಿ, “ಹೆನ್ನಾಗಿದೆ! ಇದಕ್ಕೆ ಯೋಚನೆಯೇಕೆ? ಶಚೀಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿಯು ಇನ್ನೂ ಅರಿಯದವಳುತಾನೇ. ಆ ಮದ್ರಾಸ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆತಾನೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿರಬಲ್ಲಳು? ಮಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಹೀಗೆ ಅನುಮಾನಿಸುವಿರಲ್ಲ. ಕಂಡವರ ಮನೆಗೇನಾದರೂ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೀರಾ? ಅವಳ ಅಣ್ಣನ ಮನೆಗೆ ತಾನೇ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೀರಿ. ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅವನಿಗೆ ಬಾಧ್ಯತೆಯಿಲ್ಲವೇ? ಅವಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಮಗಿರುವಷ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆ ಅವನಿಗಿಲ್ಲವೇ? ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿಯಾದರೂ ಶಚೀಂದ್ರನೊಂದಿಗೆ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ” ಎಂದಳು. ಅತ್ತೆಯ ಕಸಬವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸತೀಶನು ಏನುತಾನೆ ಮಾಡಿಯಾನು? ಶಚೀಂದ್ರನೂ ಇಂದಿರೆಯೂ, ಗೌರಿಯ ಕಸಬವಾಕ್ಯಗಳನ್ನರಿತವರಾದರೂ, ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀಗಿದರೆ ಸಾಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರಾದ್ದರಿಂದ ಗೌರಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳು ತನಗೆ ಸಹಾಯವಾಡಿದವುಗಳಾಗಿ ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಮದರಾಸಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಇವರು ಬರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಪತ್ರದಮುಖಾಂತ್ರವಾಗಿ ಅರಿತಸುಂದರೇಶನು ರೈಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದು ಇವರನ್ನು ಎದುರಗೊಂಡು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಆಗ ಇಂದಿರೆಯೂ, ಸುಂದರೇಶನೂ ಇದ್ದ ಪರಸ್ಪರ ಅನುರಾಗವನ್ನೂ, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪುನರ್ವಿಚಾರಿತರಾಗಲು ಸಮ್ಮತಿಸಿರುವುದನ್ನೂ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿದ್ದ ರೀತಿಯನ್ನು ಅವರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರೂ ಅರಿಯಲಾರರು. ಇಂದಿರೆಯದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅವಳು ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟವಿಂದಲೂ, ಮನೋವ್ಯಾಕುಲದಿಂದಲೂ ಅವಳ ಶರೀರವು ಕೃಶಹೊಂದಿ ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಇಂದಿರೆಯೇ ಪೂರ್ವದ ಸಂಭವಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ದುಃಖವನ್ನೂ

ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟು ಮಾಡಿದವು. ಆದರೂ ರೈಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನಿಂದ (Railway Station) ಮನೆಗೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಸುಂದರೇಶನಾಗಲಿ, ಇಂದಿರೆಯಾಗಲಿ ಜಾಯಿಜಿಡೆಲ್ಲ. ಇದನ್ನರಿತ ಶಚೀಂದ್ರನೂ ತಾನೂ ಮೌನವ್ರತವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದನು.

ಕಲ್ಹೋಟಿಯಿಂದ ಮದರಾಸಿಗೆಬಂದಕೆಲವು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಇಂದಿರೆಯು-ಗೌರಿಯೂ, ಲೀಲೆಯೂ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿದ ರೀತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೆಳಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವುದೂ, ಅವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸುಂದರೇಶನೂ, ಶಚೀಂದ್ರನೂ ದುಃಖಪಡುವುದೂ, ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಕಳೆದರು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಇಂದಿರೆಯು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗಮನ ಕೊಡದೆ ಇದ್ದು ದಕ್ಕಾಗಿ ಸತೀಶನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವರು. ಲೀಲೆ, ಗೌರಿ ಇವರಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ವ್ಯಥೆಪಡುವರು. ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ, ಹೇಳಿದರೂ ತಾನೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಈ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಗಳಿಂದ ಇಂದಿರೆಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಮಾಧಾನ ಹೂಂದುವರು. ಕಳೆದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಹೊಗಳಲಿ. ಇನ್ನು ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವುದೆಂತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ರೂಪವೂ ವಿವೇಕವೂ ವಿನಯವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಿಳಿತವಾಗಿರುವ ಹರಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಈ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯವನಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಪ್ಪದಯ ತಾನೆ ಕರಗದಿರದು? ಹಿತ್ತೈಷಿಗಳಾದ ಶಚೀಂದ್ರನೂ, ಸುಂದರೇಶನೂ ಇವಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬದ್ಧ ಕಂಕಣಿರಾಗಿರುವಾಗ ಇಂದಿರೆಗೆ ಯಾರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಎದೆಯಿಂದ ಅವಳಿಗೆಷ್ಟು ದುಃಖ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಬಹುದೋ ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ದ್ವೇಷಿಸಿ ಅವಳಿಗೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿವೇಕವಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವಳು ಕಾಳಿದಾಸನೇ ಮೊದಲಾದ ಕವಿವರ್ಯರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿಸಬೇಡೆಂದರು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ

ಅವಳು ವುನರ್ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವಳಾಗಿರುವಳೆಂಬುದನ್ನೂ, ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ಎರಸಲು ಇಷ್ಟವುಳ್ಳವಳಾಗಿರುವಳೆಂಬುದನ್ನೂ ಅರಿತು ತಾವು ಹಿಂದೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಂತೆಯೇ ತಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ನಡೆಸುವುದಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳು ನಡೆದು ಆರುತಿಂಗಳುಗಳಾದವು. ಒಂದುದಿನ ಇಂದಿರೆಯು ಶಚಿಂಧ್ರ ಮತ್ತು ಸುಂದರೇಶ ಇವರೊಂದಿಗೆ ಕಂಬರಾನಾಯಕನನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶಚಿಂಧ್ರನು ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೇಳಲು ಇಂದಿರೆಯು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಎರಸಲು ಕಂಡು ಮಿತ್ರರಬ್ಬರೂ ಪರಮಾನಂದ ಭರತರಾದರು. ಶಚಿಂಧ್ರನು ತನ್ನಲ್ಲ ತಾನೇ “ಆಹಾ ! ಇಷ್ಟೊಂದು ವಿದ್ಯಾವೃದ್ಧವೆಂದಿರುವ ಇಂದಿರೆಯ ಗತಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಪೀನರಕಾಂಕ್ಷಾ ಬಂದ ನೆನಪಿವುದು. ಕೂಡದು ! ಕೂಡದು !! ಎಷ್ಟೇಕಷ್ಟು ಬಂದರೂ ಬರಲಿ. ಇವಳಿಗೆ ವುನರ್ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಒಳ್ಳೇ ಪೇಳಿ. ಸುಂದರೇಶನೂ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿರುವನು. ಅವನಿಂತೆಯೋ ಗ್ರಹಣಾದ ವರನು ದೊರಕುವುದು ದುರ್ಲಭವು. ಆದುದರಿಂದ ಜಾಗ್ರತೆ ವಿವಾಹವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, “ನೋಡರಿ ! ನೀನು ಈಗ ಹೇಳಿದ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥವು ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಕಂಬ ಮಹಾಕವಿಗಳೊಡನೆ ಬುದ್ಧಿಗೇ ತೋರಿದಷ್ಟು ತೋರಿರಲಾರದು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಕೂಡದೆನ್ನುವರೆಲ್ಲಾ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಬಿಡುವರೆಂದೂ, ಈ ಬೀತಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ವಿದ್ಯಾವತಿಯರಾದರೆ ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಿಂಚಿಹೋಗುವರೆನ್ನುವ ಭೀತಿಯಿಂದಲೇ ಸ್ತ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುವರೆನೋ ಎಂದೆಣಿಸಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಸುಂದರೇಶನೂ ಬೇರೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಭಾಷಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಶಚಿಂಧ್ರನು ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ನೋಡಿ, “ಸುಂದರೇಶ, ಆ ದಿನ ಹೇಳಿದ್ದು ಅಂದಿಗೇ ಹೋಯಿತೆ ?

పునః ఆ ప్రస్తావన 'ఇల్లవల్లా' ಎಂದು కోడను. తరువాయ సుందరేశనిగల శరీంద్రునిగల క్షేత్ర కండుబరువంకే సంభాషణయు నడచితి.

సుందరేశ :—పను ?

శరీంద్ర :—ఇందిరయ విషయ,

సుందరేశ :—పను ; అదక్కేను !

శరీంద్ర :—అంచిన మాత్ర అందిగే హాయిశేను ?
పునః అదర ప్రస్తావన 'ఇల్లవల్లా' ? ఎందు కోడను.

సుందరేశ :—ప్రస్తావనవిల్లదే పను. నీను పనుల హాల్ లిల్లవల్లా ? అదుదరింద నిన్నును నన్ను ఇన్నూ ధృఢపడలెల్ల వేసెనా ఎందు సుమ్మనిద్దెను.

శరీంద్ర :—ధృఢపడదే పను ! ఆహా ! ఇన్నోందు అవశ్యకత ముఖ్యత అద కార్యదల నమ్మదేశియరు శ్రద్ధ తోలిసదే అలక్ష్మీమాడుత్తిరువరల్లా ! ఎందు పుతాపనాగిదే. ఈ స్థితియల్లి ఈ నవోత్తమవద కార్యపన్ను నావు మాడి దరే, నావేసెనా మాడబారద కలసవన్ను మాడిదేవెందు నమ్మన్న జనగళు దూషిసూవరల్లా ! ఎందు మనస్సు కింకే యుత్తిరువుదు.

సుందరేశ :—అదక్కేను మాడువుదు ! మాన కార్య పన్ను విఘ్నవాగి యోజిసి సోడి, ఆధారగళిమోలే మాన బొకు. మాడబయచెందు నిరాధారగళ మూలక నంబకే ముట్టి దరే పునః అదరిందేను కష్టబందరల బడదే మాడియే తొర బీకు. ఇల్ల నోడె! జి. ముబ్రహుమ్మాయర, చంద్రవార్కర, (Sir N. G. Chandravakar) విశేషలంకం పంతులు (K. Veeresa Lingam Pantulu) ఇన్నూ అసోకాసోక మహా పురుషరుగళు, నిర్భాగ్యుడద విధవయర దుఃఖిస్థితియ

ನ್ನುಕಂಡು ಮರುಗಿ, ಅನೇಕ ಆಧಾರಗಳನ್ನೂ ಪರಿಶೋಧಿಸಿ, ವಿಘ್ನವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿರುವರು. ಮ|| ರಾ|| ಜಿ. ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಾಚಾರ್ಯರು. (G. Subramanaya Iyer) ಅವರು ಅನೇಕರೊಂದಿಗೆ ಕಲೆತು ಯೋಚಿಸಿಯೆ ವಿಧವೆಯಾದ ತನ್ನ ಪುಕ್ತಿಗೆ ಪುನಃವಾದವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವರಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿದರು. ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಸಂಸಾರ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನೂ ಜನನಿಂದೆಯನ್ನೂ ಸಹಿಸಿ ತಾನೇ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವು ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವೂ ಧೈಯವೂ ತಪ್ಪು ಆದದ್ದೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ರಲ್ಲವೇ? ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಜನ ಮಹನೀಯರು ಈ ರೀತಿ ಇಲ್ಲ. ಅವರಂತಲ್ಲವೆ ನಾವಿರಬೇಕು.

ಶಚ್ಚಂದ್ರ :—ಹೌದಪ್ಪಾ, ಎಂತೆಂಥವರೂ, ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಜನ ಮಹನೀಯರಿರುವಾಗ, ಅವರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇವರಂತೆ ಇಷ್ಟು ಸಂಭ್ರಮವಿಂದ ಮಾಡ ಬೇಕು ? ನೋಡು ರಾನಡೇ, ಚಂದ್ರವಾರ್ಕರ, ವಿವಾಕ್ ಒಪದ್ರೂರ್ ಆರ್. ರಘುನಾಥ ರಾವ್ ಮೊದಲಾದವರು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರಾ ? ಅವರು ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಸಮೂಹವನ್ನೂ ಸಮೂಹದವರನ್ನೂ ಧೈರ್ಯಗೊಳಿಸಿ ತರು ನಾಯ ಸರ್ವಜನ ಸಮ್ಮತವಾದ ನಂತರ ಮಾಡಿದರು, ಅಲ್ಲವೆ ?

ಸುಂದರೇಶ :—ಶಚ್ಚಂದ್ರ ! ನಾನು ಆ ವಿನವೆ ಹೇಳಿದ ನಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಗೆಳೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಯಸಿ ಮಾಡುವ ಸಂಘಟನಾ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಯಾವ ಯಾವ ಹೊಸ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗಳೂ, ಸರ್ವಜನ ಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬರದು ಸೇರಿ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯುಳ್ಳ ಕೈಬರಹ ಹಾಕಿ ನಡೆಸುವುದನ್ನು ಕೇಳಿರುವೆಯಾ ? ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೆಯೂ, ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೆಯೂ 'ಪದ್ಧತಿ ವದ್ಧತಿ' ಎನ್ನುವ ಸರ್ವದ ಬಾಯಿಗೆ ಬಿಳಿದವರಿಗೆ. ಆ ಸರ್ವವಾದ ತಪ್ಪುಲು ಸರ್ವರೂ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿ ಆ ಸರ್ವದ ಬಾಯವೊಲ್ಲದ ಕೆಲವರೂ ಕೆಳಗಡೆ ಕೆಲವರೂ ಎಳೆದರೂ ತಪ್ಪುವುದನ್ನುವುದು ಸಾಧ್ಯವು. ಸಿಕ್ಕಿದವರು ಸಿಕ್ಕಿದವಾಗೆ ದವದೆಯಿಂದ ಕೆಲವರೂ.

ಹೆಚ್ಚು ಸಂದಿಯಿಂದ ಕೆಲವರೂ, ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ
 ಯಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ಬಾಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ಣಬಲ
 ದಿಂದ ಆ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ ಇತರರನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಬಾಯಿಂದ
 ಬಿಡಿಸಬೇಕು. ಸರ್ಕಾರದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದವರನ್ನು ತನ್ನ ಕಷ್ಟವು ತಿಳಿ
 ಯಲಾರದು. ಬಾಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವರು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ
 ಕೆಟ್ಟುಹೋದರೆಂದೇ ಹೇಳುವರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಪುರಾತನ ಪದ್ಧ
 ತಿಯಿಂದ ಮೊದಲು ಪಾರಾಗುವರು ಕೊಂಡಮುಂದೆಯೇ, ಅವರು
 ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ ಒಂದನಿಯಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲನೆರಿಸಿಕೊಳ್ಳು
 ಯುವರು. ಅವರೇ ಕೊನೆಗೆ ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು
 ವರು. ಈ ವಿಷಯವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೊಡ್ಡದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ
 ಇರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಸಿಬಂಧನೆಯಾಗಿರುವ ಈಹಿಂದೂ
 ದೊಡ್ಡದಲ್ಲ ಕೆಳಜೀವಿ? ಇಲ್ಲ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಜನರ ನಿಂದನೆಯನ್ನು
 ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿದರೆ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕೂಡ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಡು
 ವರು. ಆದರೆ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ
 ಜನಗಳು ಸುಖವನ್ನುನುಭವಿಸುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಈಗ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆ
 ಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವರೆ ಕಾರಣ ಭೂತರಾಗುವರು. ಆಗ ಇವರುಗಳೆ
 ಳ್ಲರೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವರೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂಥವ
 ರಲ್ಲಿ ಗೋಕುಲ, ರಾಜೇಂದ್ರ, ಜಿ. ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಮೊದಲಾದ
 ಮಹಾ ಪುರುಷರು ದೇವತಾಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವರು.
 ಉನ್ನತ ಇವರುಗಳು ಇಷ್ಟು ದುರಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು
 ಕಾರಣವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದೊಂದರೆ, ತಾವು ಎಷ್ಟೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ
 ಸಂಘಸುಷ್ಕರಣಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಅರ್ಪಿಸತಕ್ಕವರಾದಾಗ್ಯೂ,
 ಅವರಿಗೆ ಆ ಕಷ್ಟವು ಸ್ವಾನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹೊರ್ತು ಮಾಡಿಯೇ
 ತೀರಬೇಕೆನ್ನುವ ಆತುರ ಇರುತ್ತಾವುದಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಬರೀ ಬಾಯಿ
 ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವರೆ ಎನಗೆ ಕಾರ್ಯತಃ ನಡೆಸಲಾ
 ರರು. ಸಂಘ ಸುಷ್ಕರಣಗಳಿಗೆ (Social Reforms) ವಿರೋಧಿ
 ಗಳಾಗಿರತಕ್ಕವರೂ ಕೂಡ, ಅಂಥಾ ಕಷ್ಟವನ್ನು ತಾವೇ ಅನುಭವಿಸು
 ವಾಗ ಇಂಥಾ ಬದಲಾವಣೆಯು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೇಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ

ಕೊಳ್ಳುವರು. ಅವರಿಗೆ ಮನೋಧೈರ್ಯವೂ, ಮನುಷ್ಯಸಹಾಯವೂ ಕರುಣೆಯೂ ಮಾತ್ರವಿದ್ದರೆ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಗಲೇಮಾಡಿ ಪೂರ್ವ ಸುವರು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಧಕಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿ, ತನ್ನ ದೇಶದ ಜನರಿಗಾಗಿಯೇ ತನುಮನಗಳನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ದೃಢ ಮನಸ್ಸೂ, ಸಂಘಪರಿಷ್ಕರಣದಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತಿಯೂ ಉಳ್ಳ ಜಿ ಸುಬ್ರಮಣ್ಯ ಅಯ್ಯರ್ ಮಾಡಿದರು. ತನ್ನೊಡರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಏಧವೆಯಾಗಿ ಲೋಕಮುಖದಿಂದ ವಂಚಿತಳಾಗಿ, ಜಿವಿತಕಾಲವನ್ನೆಲ್ಲ ದುಃಖದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಯಾರುತಾನೆ ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಕಲು ಸಮ್ಮತಿಸುವರು ? ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಮಾಡಿದ್ದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವವನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲೆ ಬರುವುದು ನಿಂತನಂತರೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಲು ಕಾರಿರುವ ಮೂರ್ಖನಂತಾಗುವನು.

ಶಬ್ದೇಂದ್ರ:—ಹೌದಪ್ಪಾ. ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಯುತಾರ್ಥವೆ. ಇಂದಿರೆಯೊಬ್ಬಳ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಮಗಿಷ್ಟು ಏಕೆರಾವೇಶವುಂಟಾಗುವುದಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಪಲಕ್ಷ ವಿಧವೆಯರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ನಮಗೆ ಆಗ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವಿವೇಚನೆ ಯಿರುವುದು ? ಇಂದಿರೆಯ ಕಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನರಿತ ನಮಗೆ ಅವಕಾಶವಿವಾಹ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ತೋರುವುದಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಜನ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯವಸ್ಥಿತಿಯರನ್ನೂ ನೋಡಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಿಡಿಯುವೆವೆ ? ಒಳ್ಳೆಯದು. ಸುಬ್ರಮಣ್ಯ ಅಯ್ಯರವರು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ; ಆ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಾ ?

ಸುಂದರೀಶ:—ಇಲ್ಲ ನೋಡು. ಆ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ತೋರಿ ಸುವೆನು. ಎಂದು ಒಳಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ “ವಿವಾಹ ಏಧಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಆರ್ಯಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ” ಎನ್ನುವ ಹೆಸರುಳ್ಳ 1892 ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಏವಾನ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ರಘುನಾಥರಾಯರು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿದ ವಸ್ತುಕವನ್ನು ತಂದು ಅದರ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ:—

“ತನ್ನನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆದ ಪತಿಯು ಕಾಲವಾಗುವಾಗ: ಪುರುಷ ಸಂಭೋಗ ಹೊಂದದ ಸ್ತ್ರೀಯು ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳೊಡನೆ ಯೂ, ಪುರುಷ ಸಂಭೋಗ ಹೊಂದಿದ ಸ್ತ್ರೀಯು ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಲ್ಲದೆಯೂ, ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ಪುನರ್ವಿವಾಹವಾಗಬಹುದು” ಎಂದು ಬರೆದು ಋಗ್ವೇದದಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು, ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ ಮೊದಲಾದ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿನ ಅನುಮತಿಗಳೆಲ್ಲ 20 ಶ್ಲೋಕಗಳ ವರೆಗೂ ಪುಸ್ತಕದ ಹೆಸರು, ಕಾಂಡ, ಅಧ್ಯಾಯ, ವಾಕ್ಯ, ಪುಟ ಮೊದಲಾದ ಲೆಪ್ಪುಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಇದನ್ನು ಓದಿದ ಕೂಡಲೇ “ಅಹಾ! ಇಷ್ಟೊಂದು ಆಧಾರಗಳಿದ್ದೂ, ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಷ್ಟು ಹಾಕಿಸಿ ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸಿಯೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮವರು ವಿಧವಾವಿವಾಹವನ್ನು ಆಶಾಸ್ತ್ರಿಯವೆಂದು ಹೇಳುವರಲ್ಲ” ಎಂದನು.

ಶಚ್ಚಂದ್ರ :—ಅಯ್ಯೋ ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವರು ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇರುವರಪ್ಪಾ! ಎಲ್ಲರೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಓದುವರಲ್ಲ ಅಧ್ಯಯನವಾಡಿ ಪದದರ್ಶನವನ್ನು ತಿಳಿಯದವರೇ ಅನೇಕರು ಭಾಷಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ಧೈಶಿಸಿ ಕಲಿಯುವರು ಅತಿವಿರಳ. ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಅಲಂಕಾರ, ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಸಾಂಗ ಗೊಳಿಸುವರು ಅನೇಕರು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಪುರಾಣವನ್ನು ಓದಲೂ, ಕಥಾ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಲೂ ಹೊರಟು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿರುವರನ್ನು ಯಾರನ್ನೂ ಕಾಣೆನು. ಹಾಗೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ವೇದಗಳನ್ನೂ ಅರಿತು ಅದರಂತೆ ನಡೆಯತಕ್ಕವರು ಒಬ್ಬಬ್ಬರೇ. ಅವರು ಪುರಾತನ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸತಕ್ಕವರಾದ್ದರಿಂದ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಕೊಲರಾಗಿರುವರು. ಇನ್ನೂ ಹಾಗೆ ನೂತನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನೇ ಹಿಡ್ಡಿಸುವ ಆಂಗ್ಲೀಯರ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ಸರಿಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಈ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವ

ವರು ಎಲ್ಲೋ ಒಬ್ಬರಬ್ಬರು. ಅವರೂ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ, “ಹೌದು ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಾಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಕಲಿಯುಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಡುವರು. ಕೊನೆಗೆ ಅವರುಗಳ ಅಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೂ ಅನಾದರಣೆಯಿಂದಲೂ ಈ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯವನಿತೆಯರು ಕೊರಗಬಿಡುವುದು.

ಸುಂದರಂ:—ಒಳ್ಳೆಯದು. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಮತಿಯಿರುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರೇಕೆ ಅನುಸರಿಸಲಿಲ್ಲ? ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಶಚ್ಚಂದ್ರ:—ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇನು? ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪತಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಪತಿಯು ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಲು ಸತಿಯೂ ಆತನ ದೇಹದೊಂದಿಗೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವಿತ ವಿಧವೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸಹಗಮನ ಮಾಡದೆ ಸಂತ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಸೋಕ್ಷಮವನ್ನು ದ್ವಂದ್ವಿಸಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪತಿಯೇ ಪರದೈವವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದು ಪತಿಯ ಮರಣಾನಂತರ ಜೀವಿಸಿದ್ದವರು ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವುನರ್ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯಿದ್ದದ್ದೇನೋ ನಿಶ್ಚಯವೆ. ತರುವಾಯ ಆಂಗ್ಲೀಯರ ಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಹಗಮನ ಪದ್ಧತಿಯೂ ನಿಲ್ಲಲಿಟ್ಟಿತು. ಅದೇ ನಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಈ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಮೂಲಕಾರಣವಾಯಿತು. ಗತಿಸಿದ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಏಕ ಜಿತೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವದೊಂದಿಗಿರುವವರನ್ನು ದಹಿಸುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸದ ಡಾಲ್‌ಹೌಸಿ ಪ್ರಭುವು ಹಾಗೆ ಸಹಗಮನದಿಂದ ನಿರೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಧವೆಯರು ಈಗ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಷ್ಟಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರ ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಎಂದೂ ತಡಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೂ ಜಗ್ಗದ ನಮ್ಮ ಹಿಂದೂಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು, ಗತಿಯಿಲ್ಲದ ವಿಧವೆಯರ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಡಾಲ್‌ಹೌಸಿ ಪ್ರಭುವು ಎಂದು ಬರುವನೋ? ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವುದು.

ಸುಂದರೇಶ :—ಹೌದು, ನಿಶ್ಚಯವೇ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದವರ ಪತಿಭಕ್ತಿಯು ಆ ಹಂತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರ ಮೂಢತ್ವವು. ತಿಳಿದವರನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಿದರೂ ಕೂಡ, “ಅವರು ಭ್ರಷ್ಟರಂತಲೂ, ಕೃತಮಹಾರಾಯನ ಆಟವೆಂತಲೂ ಹೇಳುವರು.”

ಶಚೀಂದ್ರ :—ಹೌದು, ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಈಗ ವಿದ್ಯಾಪ್ರದಲ್ಲ ರುವುದೆಂತಲೂ, ಪದ್ಧತಿಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೇ ಈಗಿನ ಹಂತಿಯವರಂತಲೂ ಈ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಕಾರಣವೂ ಇಂತಹದ್ದೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಲೇ ? ಈಗ ನಾವು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೇ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡವರೆ ಸರಿಹೋಗುವುದಲ್ಲವೇ ?

ಸುಂದರೇಶ :—ಹೌದು. ಸರಿಹೋಗುವುದು.

ಶಚೀಂದ್ರ :—ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಜನ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದವರು ಯಾರು ?

ಸುಂದರೇಶ :—ಆಯಾ ಮತಾಚಾರ್ಯರೂ, ಇನ್ನೂ ಇರುವ ಏವ್ಯಾಂಸರೂ.

ಶಚೀಂದ್ರ :—ನಮ್ಮ ಮತಾಚಾರ್ಯರು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಾನೇ ?

ಸುಂದರೇಶ :—ಹೌದು.

ಶಚೀಂದ್ರ :—ಇನ್ನೂ ಯಾರಯಾರ ಅನುಮತಿಯು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವುದು ?

ಸುಂದರೇಶ :—ಅಲ್ಲವೆಂದು ಅನೇಕವಿದ್ವತ್ ಶಿರೋಮಣಿಗಳು.

ಶಚೀಂದ್ರ :—ಇವರುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸುವೆವೆಂದನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಕೂಡದು ?

ಸುಂದರೇಶ :—ಅನುಮತಿಯನ್ನೇನೂ ಕೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೊಡಲಾರರು.

ಶಚೀಂದ್ರ :—ಏನಾದರೂ ಆಗಲ, ಮುಂದಿನ ರಜದಲ್ಲನಾನು ಹೋಗಿ ಅವರುಗಳೊಂದಿಗೆ ವಾದಿಸಿ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬರುವೆನು.

ಸುಂದರಶ :—ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡು. ಆದರೆ ಮಿತವಾಗಿಯೂ ಮರಾಜೆಯಿಂದಲೂ ಅವರುಗಳೊಂದಿಗೆ ವಾದಿಸಬೇಕು.

ಶಚೀಂದ್ರ :—ಅದಕ್ಕೆನು ತಪ್ಪ.

ಈಂತಿಯಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡಿ ತಿಂವರ್ಗಾಸಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಮುಂದಿನ ರಜದಿನದಲ್ಲ ಸುಂದರಶನು ವಿಧವಾವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹೊರಟನು.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಸುಂದರೇಶನ ಪ್ರಯತ್ನ.

ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸುಂದರೇಶನು ವಿಧವಾ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹೊರಟನೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವುದಷ್ಟೆ. ಇವನು ಹೊರಟು ಅನಂತಶಯನದ ಕಾಲಡಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ಏವ್ವಾಂಸನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊಂದನು. ಸುಂದರಶನು ನೋಡಲು ಹೊಂದ ಪಂಡಿತನು ಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗದ ಜಗುಲಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಇವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೂ ಆ ಪಂಡಿತನು ಯಾರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಸುಂದರೇಶನು ಸ್ವಭಾವವಾಗಿಯೇ ಬಹಳ ರೂಪವಂತನೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲದಲ್ಲೆದ್ದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ವಿಭೂತಿಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಾಸ್ತಿಕನು ಕೂಡ ಆಸ್ತಿಕನಾಗುವನು. ಇಂತಹ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನವಲೋಕಿಸಿದ ಪಂಡಿತನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಜಾಲ, ದಿಂದ ಕೂಡಿದವನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಆಚಾರತೀಲನಾಗಿ

ರುವುದಕ್ಕಾಶ್ಚರ್ಯ ಪಟ್ಟು ಅತಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೆಣ್ಣು ಬಂದಕಾರ್ಯದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಸುಂದರೇಶನು ಬಹಳ ವಿನಯದಿಂದಲೂ, ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದಲೂ, ಅತಿಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೂ, ತಾನು ಬಂದಕಾರ್ಯದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಪಂಡಿತನು “ಅಪ್ಪಾ ಮಗೂ, ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಬೇಡ. ನಾನು ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಕೊಡಲಾರೆನು” ಎಂದನು.

ಅದಕ್ಕೆ ಸುಂದರೇಶನು, ! “ಪಂಡಿತವರ್ಯಾ, ! ತಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಮತ್ತಾರು ತಾನೇ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡಬಲ್ಲರು. ! ತಮ್ಮಂತಹ ವಿವ್ಯಾಂಸರನ್ನು ನಾನೆಲ್ಲ ಕಾಣಲಿ ! ತಮ್ಮನ್ನು ತಾನೇ ನಮ್ಮ ಸಮೂಹದವರೆಲ್ಲಾ ಆಧಾರವಾಗಿ ನಂಬಿರುವರು. ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಮುಳುಗಿರುವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಬದ್ಧ ಕಂಕಣರಾಗಿರುವತಾನೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ನಾನು ಯಾರನ್ನು ಮರೆಯೋಗಲಿ ? ಎಲ್ಲರೂ ವ್ಯವಹಾರವು ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವೆನ್ನುವರೆಲ್ಲಾ; ಹೌದೇ, ಅಲ್ಲವೆ, ಎಂದು ತಮ್ಮಂತಹ ಮೇಧಾವಿಗಳಲ್ಲವೇ ತೀರ್ಮಾನಿಸಬೇಕು. ತಮ್ಮಂತಹ ಪೂರ್ಣವಿದ್ಯಾವಂತರು ಮೌನವಾಗಿರುವುದೂ, ವಿದ್ಯಾಗಂಧವಿಲ್ಲದ ಪಾಮರರು ಶಾಸ್ತ್ರಹೇಳುವುದೂ ಬಹಳಜಿಜ್ಞಾಸಿಗಳಾಗಿರುವುದಲ್ಲವೆ ? ಆದುದರಿಂದ ದಯವಿಟ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

ಪಂಡಿತ :—ಅಪ್ಪಾ, ನಿನ್ನನ್ನುನೋಡುತ್ತಲೂ ನಿನ್ನೆಲ್ಲನನಗೊಂದು ಬಗೆಯಾದ ವಿಶ್ವಾಸವು ಜನಿಸಿರುವುದು. ನಿನ್ನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನು ಪಡತಕ್ಕ ಶ್ರಮವನ್ನೂ ಅರಿತೆನು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಒಂದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬಿಡುವೆನು. ನಾನು ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾರೆನು.

ಸುಂದರೇಶ :—ತಾವು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದರೆ ನಮ್ಮ ಸಮೂಹವು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರುವ ಬಗೆಯೇ ?

ಪಂಡಿತ :—ನಾನಿನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ತಾಸೆ ಇರುತ್ತೆನು. ನನ್ನ ಯುವ ಕಾರ್ಯವು ಎಂದಾದರೂ ನಡೆದು ತೀರಬೇಕು. ನಾವ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೆ ನಡೆಯಲೂ ಆಗದು. ಆದುದರಿಂದ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯವು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾಸೆ ನಡೆಯುವುದು. ನನ್ನ ಕಾಶ ವನ್ನು ನಾನು ಹೀಗೆಯೇ ಕಳೆಯುವೆನು.

ಸುಂದರೇಶ :—ದೂರಯವ ವಸ್ತುವು, ದೂರಕಿಂತ ದೂರ ಕಿದತಾಸೆ ಗಮನ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ನಾಸೆನು ತಾಸೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಒಳ್ಳೆದು ಸ್ತ್ರಿಯರಿಗೆ ಪುನರ್ವಿವಾಹವು ಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಅಥವಾ ಅಶಾ ಸ್ತ್ರಿಯವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಸಿ.

ಪಂಡಿತ :—ಅಷ್ಟಾ, ಅದನ್ನು ಹೆಗೆ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿ ಹೇಳಲಿ. ಪುಸ್ತಕ, ಅಧರ್ಮದ ಪಾದಗಳೂ, ಮನು, ಪರಾಶರರೂ, ಯಾಜ್ಞ ವಲ್ಕ್ಯ, ಶೃತಿಸ್ಮೃತಿಗಳೂ, ವಸಿಷ್ಠರೂ, ಭೌದ್ಧಾದಿಗಳೂ, ಕಾಶ್ಯಾಪ ಯನರೂ, ನಾರದಾದಿ ಸೂತ್ರಗಳೂ, ಮಹಾಭಾರತ, ಅಗ್ನಿ, ಭಾಗ ವತವೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾಣಗಳೂ, ಇತಿಹಾಸಗಳೂ ಪುನರ್ವಿವಾಹ ವನ್ನು ಆಮೋದಿಸಿರುವವು.

ಸುಂದರೇಶ :—ಪಂಡಿತನರ್ಯಾ ! ಹಾಗೆ ಆಮೋದಿಸಿರುವ ವಕ್ಷದಲ್ಲೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಈ ವದ್ವತಿಯು ತನ ಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಯಾವಾಗ? ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನು?

ಪಂಡಿತ :—ಅಷ್ಟಾ, ಅದು ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವಾದರೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಲ್ಲಯೂ, ಶೃತಿಗಳಲ್ಲಯೂ ಪುನರ್ವಿವಾಹಕ್ಕಿಂತ ಸಹಗಮನವೆ ಉ ತ್ಕೃಷ್ಟವಾದದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆ ರೀತಿ ಸಹಗಮನ ಮಾಡು ವುದೆ ಆ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗೌರವವಾಗಿ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಪರಾಶರರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಎಂದರೆ ಪುನರ್ವಿವಾಹ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸದಿದ್ದು ದರಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ತರುವಾಯ ಒಂದಂ ಧಾ ಪುರಾಣಿಕರು ಕಾಲದೊಳಗಿನನುಸರಿಸಿ ಪುನರ್ವಿವಾಹಾಧಿಕಾರ ವು ಕಲಿಯುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂತಲೂ, ಸಹಗಮನವೆ ಯುಕ್ತವಾ

ದುದೆಂತಲೂ, ಸಹಗಮನ ಮಾಡಲಿಷ್ಟವಲ್ಲದವರು ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಬಹುದೆಂತಲೂ ಬರದಿಟ್ಟರು. ಆದುದರಿಂದ ಎಶೇಷವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಹಗಮನವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಆ ಪದ್ಧತಿಯು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಭುತ್ವದವರಿಂದ ತಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಒಡನೆಯೇ ಈ ರೀತಿ ಉರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಜನ ಅಕಾಲ ವಿಧವೆಯ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸುಂದರಾಶ :—ಆದರೆ, ವಂದನೇ ಮೊದಲಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಕಾರರು ಅಪೋದಿಸಿಯೂ ಪರಾಶರರು ಒಬ್ಬರು ತಡವಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ಪುರಾಣಗಳ ತಡೆಯಿಂದಲೂ ಇನ್ನೊಂದು ಕಷ್ಟಗಳುಂಟಾದುವೇ? ವಂದನೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ತ್ರೀಗಳಿಗಿಂತ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳೇ ?

ಪಂಡಿತ :—ಹಾಗಲ್ಲ. ಆಯಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೂ, ಜನರ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೂ, ವಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವು ಸ್ತ್ರೀಕರ್ತೃಗೂ, ಪುಷ್ಪತ್ತುಗಳಿಗೂ (ವಿದ್ವತ್ ಸಮೂಹಗಳಿಗೂ) ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಆದರಂತೆಯೇ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವೇ ಆಧಾರವಾಗಿ ನಿಂತವು.

ಸುಂದರೇಶ :—ಒಳ್ಳೆಯದು. ತಾವು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಆಯಾ ಕಾಲಕ್ಕೂ, ಜನರ ಸ್ಥಿತಿಗೂ, ಅವರವರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೂ ತಕ್ಕಂತೆ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಬದಲಾಯಿಸುವುದೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಜನಸಮೂಹದ ಸುಖವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದೆಂದು, ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಲ್ಲವೆ? ಅದನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿಯೇ ಪರಾಶರ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಬದಲಾಯಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಲವಿಧವೆಯರು ಈಗ ಇದ್ದಷ್ಟು ಜನವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಸಹಗಮನ ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಜಾಲವಿಧವೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯಾದರೋ ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿರುವುದು. ಅವರ ಕಷ್ಟವೂ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಆದರೆ ಅನೇಕ

ಪದ್ಧತಿಗಳು ಬದಲಾಯಿಸಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಂಥ ವಿವಾಂಸರು ಈಗ ಎತಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಕೂಡದು? ಹಾಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುವುದರಿಂದ ಜನಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದು. ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಈಗ ಎತಕ್ಕೆ ಮಾಡಬಾರದು? ತಮ್ಮಂಥಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಮಾಡದಿದ್ದರ ಮತಾ, ರುತಾನೆ ಮಾಡಬಲ್ಲರು? ಬರುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾ ಜನಸಮೂಹವೇ ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಸ್ವಭಾವವೆಲ್ಲ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು. ಆ ರೀತಿ ಆಗದಂತೆ ತಮ್ಮಂಥಾ ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿ ತಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅನೇಕ ವಿವನಗಳಿಂದಲೂ ಅರ್ಜುನಾ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇದ್ದ ಸ್ಥಳವೆ ತಿಳಿಯದೆ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವದಲ್ಲವೆ? ತಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಯತಕ್ಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ನಡವೇ ತಿರುವವು! ಒಂದೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ ತಾನೆ ಧರಿಸಿರುವುದು? ಹಳೆಯ ವಾಗುತ್ತಾ ಆಗುತ್ತಾ ತೆಗೆದುಬಿಡಬೇಕೆಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಅದನ್ನೆ ತೇವೆ ಹಾಕಿ ಹಾಕಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡರ ಬಟ್ಟೆಯು ಭೇದವಾಗುವದಲ್ಲವೆ? ಅದರಂತೆಯೇ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಇರತಕ್ಕದ್ದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲವೆ?

ಪಂಡಿತ :—ಅಪ್ಪಾ, ನಿನು ಹೇಳುವುದೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ಮಯವೆ. ನನಗೂ ತಿಳಿದಿರುವುದು. ಆದರೆ ಸಾನಿರುವ ವರಗೂ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ದ್ದೇಶಿಸಿ ನಾನು ಮುಂದಾಳಾಗಿ ಬರಲಾರನು. ಅತಿ ಮುಂಠಾಪಗಳೂ ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಗಳೂ ಆದ ನಿವು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ವೈದಿಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಬೇಡಿ. ಅವುಗಳೆ ನಮಗೆ ಅಕ್ಷಯವಾತ್ಮಿಗಳು. ನಿಮಗೊಂದು ಕಾದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ನಿವು ಹೇಗೆಬೇಕಾದರೂ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುವದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಹಿರಿಯರ ಅನುಮತಿಯುಂಟು. ಆದರೆ ಕಾಲ ದೇಶ ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ವಿವಿಧವಾಗಿ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿರತ

ಕ್ಕೆ ಸಮೂಹದ ಮುಂದರು ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಪೆಂದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೈಯಾಡಿ ಒರುವವರಗೂ ನಮಗೇನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದನು.

ಸುಂದರನು ಪಂಡಿತನ ಎದೆಯನ್ನೂ, ಚ್ಚಾಪಕಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ತರ್ಕದಲ್ಲಿಯೂ ವಾದದಲ್ಲಿಯೂ, ಆತನಿಗಿರತಕ್ಕ ಕೌಶಲ, ಪನ್ನೂ, ಹಿಂದುರಲ್ಲಿಯೂ ಪೆಂದಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಗಿರತಕ್ಕ ಧಕ್ಕಿ, ಉತ್ಪಾಸವನ್ನೂ, ಜನಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗಿರತಕ್ಕ ಪ್ರೇಮವನ್ನೂ, ವಚನಮಾಧುರ್ಯವನ್ನೂ ನೆನೆದು ತನ್ನಲ್ಲ ತಾನೆ ಸಂಪ್ರೀತನಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೌನವಾಗಿದ್ದು, ತರುವಾಯ ಎದ್ದು ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಆತನಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಂದನು.

ಪಂಡಿತನ ಮಾತಿನಿಂದ ವ್ಯನರ್ಪವಾಹವು ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಲ್ಲವೆಂತಲೂ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ತೆಂತಲೂ ತರುವಾಯ ಕಾಲದೊರವನ್ನನುಸರಿಸಿತಡಯಲ್ಪಟ್ಟ ತೆಂತಲೂ, ಈಗಲೂ ತಕ್ಕವರು ಸೆಂ ಒದಲಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುವುಂತಲೂ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಇವರೂ ತಾವೀವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾರನೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಹೀಗೆಯೆ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಪಂಡಿತನೂ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಅಲ್ಲಇಲ್ಲ ಹೋಗುವುದುಂಟೆನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ಣವಿದ್ವಾಂಸರೆಂದು ಎಲ್ಲರಂದಲೂ ಗಣಿಸಲ್ಪಡುವವರೂ, ಸಮೂಹದ ಮುಂದರೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಡುವವರೂ, ಮಠಾದಿಪತಿಯಾಗಿರುವವರೂ, ಹಿಂದೂ ಸಮೂಹದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕಾರಿಯೂ, ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರೂ ಜನರಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರತಕ್ಕವರೂ ಆದ ತ್ರೀಮುದ್ರಗವತ್ತಾದ ರಂಕರಾಜಾರ್ಯರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಉತ್ತಮವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಅವರ ವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅವರು ದೇವಸಂಚಾರದಲ್ಲಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಾವಿದೂ ಅವರು ಬರದೇ

ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಹೋಗಿರುವ ಉತ್ತರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಅಭಿವಂದಿಸಿ ತಾನು ಬಂದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಅವರೂ ಪಂಡಿತನಂತೆಯೇ ಸುಂದರೇಶನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೂ ಬಹಳ ವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಮಂಡಹಾಸದಿಂದ ಪಂಡಿತನ ಯೌವನ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವು ಅಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಲ್ಲವೆಂತಲೂ, ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವೆಂತಲೂ, ಸಹ ಗಮನದ ಪೃಥಾನ್ಯದಿಂದ ನಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂತಲೂ, ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತೆಂತಲೂ ಆದುದರಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನವೇ ದೊಡ್ಡದೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು.

ಸುಂದರೇಶನು :—ಪೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮತಿ ಇದ್ದರೂ ಅನುಷ್ಠಾನವೇ ದೊಡ್ಡದಾಯಿತು.

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು :—ಹೌದು. ಅನುಷ್ಠಾನವೇ ದೊಡ್ಡದು. ಈಗ ನಾವು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಪುನರ್ವಿವಾಹದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ಮಾಡಬಹುದು” ಎಂದು ಅನುಮತಿಯಿರುವುದೇ ಹೊರತು “ಮಾಡಬೇಕು” ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಭಂದವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ “ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡತೀರಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಕೂಡ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿಯೇ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡುತ್ತ ಹಾಗೆ ಅನುಷ್ಠಿಸಲ್ಪಡದೆ ಹೋದರೆ ಅವರು ನಿಂದಿಸಲ್ಪಡುವರು. ಅನುಷ್ಠಾನವೆನ್ನುವುದು ಅಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ “ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮ್ಮತವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಕೊಡದು” ಎಂದು ವಸಿಷ್ಠರು, ಕಾತ್ಯಾಯನರು ಮೊದಲಾದವರೂ, ಮಹಾಭಾರತ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಪುರಾಣ, ದೇವೀಭಾಗವತ ಮೊದಲಾದಪುರಾಣಗಳೂ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಿರುವುವು. ಹಾಗಿದ್ದೂಕೂಡ ಅವುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡುವರು ಯಾರು? ಇನ್ನು ಇದರಲ್ಲಾದರೋ ವಧುವಿನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಅಷ್ಟು ನಿಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು “ವೇದಗಳು, ಅವುಗಳ ಸೂತ್ರಗಳು, ವ್ಯಾಕರಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರತಕ್ಕಂತೆ ಕನ್ನಿಕೆಯು

“ ವಿವಾಹ ವಿಧಿಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಏನದ ಮೊದಲು ನಾಲ್ಕನೇ ಏನ ಅಥವಾ ಆಮೆಲೆ ಶರೀರ ಸಂಭೋಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವಳಾಗಿರಬೇಕು.” ಇದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಮಾಡದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಅಂತಹ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸುವವನೂ, ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವನೂ ಅವಿವಾಹಿಯಾಗಿ ಜಾತಿಭ್ರಷ್ಟರಾಗುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನವೆಂದೊಡ್ಡದು ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದರು.

ಸುಂದರೇಶನು :—“ ಮಹಾತ್ಮರಾ, ಅಂತಹ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಕಾಲಕ್ಕೂ, ಜನಸಮೂಹದ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೂ ತಕ್ಕಂತೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಂತೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿರುವುದಂತಲ್ಲಾ ? ”

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು :—ಹೌದು, ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಇರುವುದು.

ಸುಂದರೇಶನು :—ಹಾಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಲು ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರಾರು ?

ಶಂಕರಾ :—ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರವೇತ್ತರಂದು ಕೊಂಡಾಡಲ್ಪಡತಕ್ಕವರುಗಳೂ ಪರಿಷತ್ತುಗಳೂ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು.

ಸುಂದರೇಶ :—ಅಂಥಾ ಪಂಡಿತರು ಕಮ್ಮಿಯಾಗಿಯೂ ಏಕಮತೈವ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಧಾನದಂಥಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿರತಕ್ಕ ವಿದ್ವತ್ಸಮೂಹದವರೊಂದಿಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಅಂತಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರಲ್ಲವೆಂದೆ ಶಕ್ತಿ ಸೌಮ್ಯವುಂಟಾಗುವುದು ?

ಶಂಕರ :—ನಾವು ಆ ಬೀತಿ ಮಾಡಕೂಡದು. ನಾವಾಗಿ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಹಿಂದೊಂದು ಸಲ ನಾನೊಬ್ಬಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ, “ ಜಾತಿಬಿಟ್ಟು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವಾಗಬಹುದೆ ” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಆಗಬಹುದೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆನು.

ನಾನು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅದರ ಫಲವೇನಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಇದುವರೆಗೂ ಕಾಣೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಎರಡು ಸಮಯಗಳುಂಟು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ, ಮೊದಲನೆಯದು, ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಾಗಿಯೂ, ಜನಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿಯೂ ಇರತಕ್ಕವರು ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಆಗ ನಾವು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು. ಎರಡನೆಯದು, ಯಾರಾದರೂ ಅಂತಹ ಅನುಷ್ಠಾನ ವಿರೋಧವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜನಸಮೂಹದವರಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕೃತರಾದವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಆದರೆ, ಆಗ ನಾವು ನ್ಯಾಯಾಧಿಪತಿಗಳಂತಿದ್ದು ಆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸುಖವಾದ ಕಾರಣದೊಂದಿಗೆ ತೀರ್ಮಾನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಾವು ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಮೊದಲು ಜನಸಮೂಹದವರನ್ನು ಒಡಂಬಡಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ತಾವೇ ಅನುಷ್ಠಾನ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದೇ ಉತ್ತಮವು ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದರು. “ ಇದೇನಪ್ಯಾ ” ಇಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಆಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಾ ಸುಂದರೇಶನು ಆಚಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹಿಂತಿರುಗಿದನು.

ಸುಂದರೇಶನಿಗೆ ರಜ ದಿನಗಳು ಇನ್ನು ಎರಡು ವಾರಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಇದ್ದುವು. ಅದರೊಳಗೆ ಕೆಲವುಜನ ಪ್ರಮುಖರಾದವಿವ್ವಾಂಸರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ, ಆಚಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳೂ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅವರುಗಳಿಗೆ ಅರಿಕೆಮಾಡಿ ಸಮೂಹದವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸಮ್ಮತವೂ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವೆಂತಲೂ, ಅದೊಂದುಮಾತ್ರವಿದ್ದರೆ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಅರಿಯದಜಾಲಕಿಯರನ್ನು

ದುಃಖಸಾಗರದಿಂದಪಾರುಮಾಡಬಹುದೆಂತಲೂ, ಉಪನ್ಯಾಸಮಾಡು
 ವುದಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ತಾನು ಇದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ವೊದಲು ಉಪ
 ನ್ಯಾಸಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ದೇಶದೊಂ
 ಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಚರಿಸಿ ಆ ಸ್ಥಳಗಳೆಲ್ಲಾ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಜನ
 ಸಮೂಹದ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿಕೊಂ
 ಡನು. ಒಂದು ಊರಿನಲ್ಲ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಾಗ, “ಮಹಾಪ್ರಭು
 ಗಳೇ! ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವನ್ನು ನಡೆಸಲು ವಂದಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಶೃತಿ
 ಸ್ಮೃತಿಗಳೂ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಅನುಮತಿ
 ಇತ್ತಿರುವವು. ಆದರೂ ಸಹಗಮನವು ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿ ಭಾವಿಸಲ್ಪ
 ಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವನ್ನು ಅನೇಕರು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರ
 ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ವಿಧವಾ ವಿವಾಹವು ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನವುಗಳಿಗೆ
 ಅನೇಕ ಆಧಾರಗಳಿರುವವು. ತರುವಾಯ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು
 ಸಹಗಮನವನ್ನೇ ಶ್ಲಾಘಿಸಿ ಇದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದರು. ಈಗಲೋ ಸಹ
 ಗಮನವೂ ಸರ್ಕಾರದವರಿಬಂಧನೆಯಿಂದನಿರೂಢಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.
 ವಂದಮಾರ್ಗವು ಶಾಸ್ತ್ರೀಕವೆಂದು ಎಷ್ಟು ಹೆಳದರೂ ಜನರು ನಂಬ
 ಲಾರರು. ಸಹಗಮನ ಪದ್ಧತಿಯು ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಾಗ ನಮ್ಮಬಾಲ
 ವಿಧವೆಯರು ಏನು ತಾನೇ ಮಾಡಿಯಾರು? ಅನುಷ್ಠಾನ ಒಂದೇ ತಡೆ
 ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಆ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ತಕ್ಕವರುಕಾಲದೇಶವರ್ತ
 ಮಾನಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸ ಬಹುದೆಂದು ಅಧಿಕಾರವೂ
 ಇದೆಯಂತೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಜಗದ್ಗುರು
 ಗಳಾದ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳೂ ಕೆಲವುಸಂಚಿತವರ್ಯರೂ
 ಹೇಳಿದರು. ಹಿಗ್ಗಿದ್ದೂ ಜನಸಮೂಹದವರು ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು
 ತಮಗವಶ್ಯಕವೆಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರನೇ ಹಾಗೆಮಾ
 ಡುವಂತೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬಾಗ್ರತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದುಗೂಡಿ ನಿಮ್ಮ
 ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಈ ವಿಷತ್ತಿನಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿರಿ. ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ
 ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
 ಅದರಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರೂ ಮಾಡಿರುವರು. ಆರಿತಿ ಮಾಡದೆ
 “ಶಾಸ್ತ್ರ, ಶಾಸ್ತ್ರ” ಎಂದುಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ನಿಷ್ಠ

ಅವಾಗಿ, ದೇಶಿಯರೂ ನಾಶವಾಗಿ, ಸ್ವಾಧೀನವನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿ
 ಸಿಕ್ಕೊಂಡು ಪರಾಧೀನರಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ನಾನು ಬಂದಿ
 ತವಾಗಿ ಹೆಳುತ್ತೇನೆಂದು ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ರಲ್ಲನೆಂದಿ,
 ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತವಾದ ಸಹಗಮನವೂ ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. 12 ವರ್ಷ
 ಗಳಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕ ಕನ್ನೆಯರಿಗೆ ನಿಷೇಕ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಡಕೂಡದೆಂಬ ವಿಧಿ
 ಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆ ಅವಮಾನವೇನು ?
 ಇನ್ನೂ ಪುನರ್ವಿವಾಹದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗತಕ್ಕಂಥವರಿಗೆ ಕುಟುಂಬದ
 ಸ್ವತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ಪರಾರರರುಮಾಡಿದ್ದ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು
 ರದ್ದುಮಾಡಿ, 1856 ನೆಯ ವರ್ಷದ 15 ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಅವರಿಗೆ
 ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವೂ ಉಂಟೆಂಬ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಎಲ್ಲಾ
 ನಿಬಂಧನೆಗಳೂ ಅವರವರ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸ
 ಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಇದೊಂದು ಮಾತ್ರ ಬದಲಾಯಿಸಲ್ಪಡಬಾರದೇಕೆ ? ಇದೊಂ
 ದು ಬದಲಾವಣೆಯು ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾದರೆ ಅನೇಕರ ಕಷ್ಟವೂ,
 ದುಃಖವೂ, ದಾಸತ್ವವೂ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವುದಲ್ಲವೇ ? ಆದುದರಿಂದ
 ಜಾಗ್ರತೆ ಎಚ್ಚರ ಹೊಂದಿ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಬದಲಾಯಿಸಿ
 ಸಿಕ್ಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಗೌರವಗೊಳಿಸಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರುವ
 ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಕಿ. ಇದೊಂದು ವಿಷಯ ಆದರೆ, ವಿಧವಾ
 ವಿವಾಹದ ವಿಷಯವೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ
 ನಾವು ಹಿಂದಿನವರಂತೆಯೇ ಇರುವೆವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ
 ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ; ಆಲಸ್ಯಮಾಡಬೇಡಿ. ಲಕ್ಷ್ಮಣಪುತ್ರ ವಿಧವೆಯರ
 ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಅಶ್ರುಪ್ರವಾಹವು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ರೂ
 ನಿಮಗಿನ್ನೂ ದಯೆಬರಲಿಲ್ಲವೆ ? ಅನೇಕ ಕನಾ ವಿತಂತುಗಳು ದಾಸ
 ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ರೂ ನಿಮಗೆ ಈ ವಿಷಯವು ಮುಕ್ಕನಂತೆ ಸದಾ ಚುಚ್ಚು
 ತ್ತಲಿಲ್ಲವೆ ? ಅವರುಗಳ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರ ಕಂಡೂ, ಕಿವಿಯಾರ
 ಕೇಳಿಯೂ ಇನ್ನೂ ನಿಮಗೆ ಕನಿಕರವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲವೆ ? ನಿಮಗೆ ಈ
 ವಿಷಯವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಲು ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ
 ಭಗವಂತನು ಕೊಡಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.
 ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅನೇಕಕಡೆ ಉಪನಾಸ ಮಾಡಿಯೂ ಯಾರೂ ಈ

ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದುದು ದಿಂದ ವಿನೈನಾಗಿ ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಬಂದು
ಸೇವಿಸಿದನು.

ಶಹೀಂದ್ರನಿಗೆ ನಡದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿ
ಸಿದನು. ಅವನೂ ಅನಿಬಂಧನೆಯು ಮುಖ್ಯ (Main) ಧೋರೆಯಿಂ
ದರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಿಂದೂ ಅ (Indian Penal Code) ವಿನಲ್ಲರು
ವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಓದೂ ಅ 110, 111 ನೆ ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ
ಯವನ್ನು ಓದಿ ತೋರಿಸಿದನು.

ಈ ಲೇಖಿ ತಮ್ಮಿಂದಾದವರಗೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಜನಸಮೂಹದ
ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದೇ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೆಂದು
ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಂಕಲ್ಪವು ಈಡೇರದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರಗ
ಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ವಶಕ್ಕೊಪ್ಪಿಸಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದವರಾಗಿದ್ದರೂ,
ಮೇಲೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ
ಕಾಲವಿಕಂಬ ಮಾಡದೆ ಕಲ್ಕತ್ತೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾ
ಜವನ್ನು ಸೇರಿ, ಅವರ ಮತವನ್ನಂಗೀಕರಿಸಿ ಇಂದಿರೆಯೂ ಸುಂದ
ರೇಶನೂ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಪರಿಷ್ಕರಣದಲ್ಲಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳ
ಅನೇಕ ತ್ರೀಮಂತರೂ ಪ್ರಭುಗಳೂ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು.
ಶಹೀಂದ್ರನು ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು ಸುಂದರೇಶ
ನಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದು ಕೊಟ್ಟನು. ಬ್ರಹ್ಮವಿಧಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ವಿವಾಹ
ವುನೆರವೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನೆರೆದಿದ್ದವರು ಸುಂದರೇಶನ ಧೈರ್ಯವನ್ನು
ಶಹೀಂದ್ರನ ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದ ಗುಣವನ್ನೂ ಹೊಗಳಿದರು. ಇಂದಿರೆಯ
ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಯುವುದು ಅಂದಿಗೆ ನಿಂತಿತು. ವಿಧವಾವಸ್ಥೆಯ ಕಷ್ಟ
ಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಅನುಭವಿಸಿದವಳಾದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಸೋದರಿಯ
ರಕಷ್ಟವೇ ತನ್ನ ಕಷ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರನ್ನು ಆದರಿಸಿ ವುನವ
ವಿವಾಹಿತರಾಗಲು ಇಷ್ಟವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಸುಂದರೇಶನೂ ಇಂದಿರೆಯೂ
ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕರ್ತನಿಂದ ವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ
ಔದಾರ್ಯವನ್ನೂ, ಸದ್ಗುಣವನ್ನೂ, ಪರೋಪಕಾರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು
ಕೊಂಡಾಡದವರಿಲ್ಲ. ಇವರ ಮೇಲ್ಪಡ್ತಿಯು ಅನೇಕರಿಂದ ಅನು

ಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಶಚಿಂದ್ರನ ಸೋದರಿಯಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡದವರೆಗೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿವಾಹವಿಷಯವು ಸತೀಶನಿಗೆ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು, ಶಚಿಂದ್ರನಿಗೆ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಕಾಸನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಬರೆದನು. ಶಂಕರ, ಲಾಲೆಯೂ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಸಂಗಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶಚಿಂದ್ರನನ್ನು ಇನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಕೂಡದೆಂದು ಬರೆದನು. ಇವನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಮೊದಲೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿತು. ಶಚಿಂದ್ರನೂ ಸುಂದರನೂ ಅನ್ನೋನುಂಟಿದ್ದು, ಅನಾಥರ ಕಷ್ಟಸವಾರಣೆಯೇ ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದರಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಿದ್ದ ಕಡೆಗಳೆಲ್ಲಾ ದೇವರಂತೆ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅತಿಸುಖದಿಂದ ಸರ್ವರೂ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಉಪಸಂಹಾರ.

ವಾಚಕಮಹಾಶಯರೇ !

ನಿರ್ಭಾಗ್ಯವನಿತೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೋಳಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಇಂದಿರೆ ಯಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹಿಂದೂ ಪದ್ಧತಿಯರ ಶೋಚನೀಯವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನೇಕ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಣ್ಣಾರ ಕಂಡಿರುವೆನು. ಇಂಥಾ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರಿಗೆ ಯಾವ ಗತಿಯೂ ಇಲ್ಲವೇ? ಜಾನ್‌ಸ್ಟೂಯಾರ್ಟ್‌ಮಿಲ್ (John Stuart Mill) ಎಂಬೊಬ್ಬ ಮಹಾದ್ವೈನಿಯು ಈವಾದಲು ತನಗೆ ಯಾವಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ದೊಡ್ಡ ಆಸಾಧವೆಂದು ಹೇಳಿರುವನು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತ ಬಹುಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಲಹಿ, ಕೊನೆಗೆ ಸಕಲ ಸುಖಗಳಿಂದಲೂ ಪಂಚಿತರನ್ಯಾ ಗಿನಾಡುವುದು ನ್ಯಾಯವೇ? ಈ ವಿಧವಾದ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರ ಪರಿತಾ ಪಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕರಗಿರುವ ಕಲ್ಲೆದೆಯವರಾ, ರಾದರೂ ಇರುವರೇ? ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪ್ರಪಂಚವಿಂಥಾದ್ದೆಂದು ಅವಳರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಕಣ್ಣಿಂದ ಎಂದೂ ಕಾಣದಂಥ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಒಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ವಿವಾಹವಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ, ಅವಳಿಗಿಷ್ಟಪಡೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ವಿಚಾರಿಸದೆ, ಕೆಲಸವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವರು. ಅವನು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವನೋ, ಅವಿದ್ಯಾವಂತನೋ, ರೋಗಿಷ್ಟನೋ, ಕುರೂಪಿಯೋ, ಯಾವುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸತಕ್ಕ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲ. ಈಚೀಚೆಗೆ ಈಗಲೋ, ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೆಯೋ ಯಮನ ಸದನವನ್ನು ನೋಡಲು ತಯಾರಾಗಿರುವ ವೃದ್ಧರುಕೂಡ ಮೊಮ್ಮಗಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದ ಕಣ್ಣೆಯರನ್ನು ಅವರ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ವರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ತಲೆಗೆ ಶರಗಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೃತ್ಯು ಸಾನಿಧ್ಯವನ್ನೈದುವರು.

ಸಂತೋಷ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ಕೌವಲ ಬಾಲ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ
 ಮುಳುಗಿ ಪ್ರಪಂಚವೆಂ ಇಂತಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
 ವಿವಾಹಮಾಡಿ ಕಾಲವಕಾತ್ ಪತಿಯು ಮರಣಹೊಂದಿದರೆ ಇಲ್ಲದ
 ವಿವಾಹರೂಪಗಳನ್ನವರಿಗೆ (ಹೆಳಲೂ ಕೂಡ ಬಾಯಿ ಬಾರದು)
 ಉಂಟುಮಾಡುವರು. ಯಾವ ಆ ಭರಣವನ್ನೂ ಧರಿಸಲು ಅವರಿಗೆ
 ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಲದ ಮೇಲೆ ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು
 ಕೊಳ್ಳದೆ ಉಪವಾಸಮಾಡಿ ಸಾಯಬೇಕು. ಅವರೇ ಮನೆಗೆಲಸಗಳನ್ನು
 ಲ್ಲಾಮಾಡಬೇಕು. ಇಂಥವರನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ದೂಷಿಸಲೂ,
 ಕಷ್ಟಪಡಿಸಲೂ, ಸರ್ವಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ
 ಉಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೆ, ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ, ಬುದಿಗೆ ಬರ
 ಬಾರದೆಂಬ ನಿಷೇಧವಿಂದ ಇತರ ಮನುಷ್ಯರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವ
 ವೃಣ್ಣಕೂಡ ಇಲ್ಲದೆ ತಪಿಸುವ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡ
 ರಾನೆ ಮೃನಡುಗುವುದು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಆ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ
 ರುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೆನ್ನುವುದನ್ನು ವಾಚಕಮ
 ಹನಿಯರೆ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಆಹಾ! ಒಂದು ಜೀವಿವಿಲ್ಲದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಎ
 ಷ್ಟಕಷ್ಟವನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು? ಇಂಥಾಬಾಲ್ಯ ವಿಧವೆಯರ
 ನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನೋಡುವವರೂ, ವಿಧಸಯರಾದ ಸೋದರಿಮತ್ತು
 ಪುತ್ರಿಯರನ್ನು ಹೊಂದುವವರೂ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಜಿನ್ನಾಗಿಅರಿತು
 ವರಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕವರಿಗೆಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರಲಾರದು. ಎ
 ಷ್ಟಜನ ತಾಯಿಯರು ತಮ್ಮಪ್ರಿಯಪುತ್ರಿಯರಿಗೆ ಒದಗಿದ ಈವಿಧವಾ
 ದದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡಿಲ್ಲ !
 ಇಂಥವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಶ್ಚಯ ನಾವು ಸಾಂರಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ
 ಲೂಮತ್ತು ಕೇಳುತ್ತಲೂಇರುವೆವು. ಧರ್ಮಕ್ಕೂ, ದಾನಕ್ಕೂ ವರಣಂ
 ವಕಾರಬುದ್ಧಿಗೂ ಧಕ್ತಿಗೂ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೂ ತವರುಮನೆಯನಿಸಿರು
 ವಈ ಆರ್ಯವರ್ತವು ಈನಿರ್ಭಾಗ್ಯರ ದುರವಸ್ಥೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಡಬಾರದೆಂಕೆ?
 ಇದೆಂಥಧರ್ಮರಾಜ್ಯವೇ? ಇದೆಂಥೂತದಯೆಯೇ? ಭರತನುಂಟದವೊದ
 ಂಸೆಂಕವಿಯೊಬ್ಬನು ದಂಪತಿಗಳಾದ ಎರಡು ಪಾರಿವಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು
 ಪಾರಿವಾಳವನ್ನು ಒಬ್ಬಬಿಟ್ಟಿಗಾರನು ಸಂಹರಿಸಲು ಆ ಹೆಣ್ಣುಪಾರಿವಾ

ಳದಗೋಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸುವುದು ತನಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದೆಂದು
 ಹೇಳಿದನು. ಕೇವಲ ಒಂದು ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಲು
 ಕೋಟಿಯು ಬಹುಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿತೆಂದು ನಾವು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಓದಿರು
 ನೆವು. ಅವುಗಳ ಪಾಠವನ್ನು ಮನುಷ್ಯರಾದ ನಾವು ಕಲಿಯಬಾರದೇಕೆ?
 ಈ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ ವಾಷಾಣ ಹೃದಯವೂ
 ಕರಗಿನೀರಾಗುವುದು. ಭಗವತ್ಪ್ರೇಮವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ದಯೆಯೂ,
 ಪರೋಪಕಾರ ಬುದ್ಧಿಯೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಈ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರ ದುಃಸ್ಥಿತಿ
 ಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಕ್ಷಾಮಪೀಡಿತರಾದವರಿಗೆ
 ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೂ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಾಡುವವರಿಗೆ
 ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೂ ಅನಾಥಬಾಲರನ್ನು ಧರಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂತಲೂ
 ನಾವುಗಳು ಸರ್ಕಾರದವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಿದ್ದಾಗೂ,
 ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಧಾರವಾಗದೆ ತಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಾಲವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಪ್ರತಿ
 ಕೂಲವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ನಮ್ಮ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ನಾವುಗಳು ಏನುಮಾ
 ಡಲೂ ಅರಕ್ತರಾಗಿರುವೆವು. ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಧ,
 ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ಸಾಧನಗಳಿಗೂ ಗೃಹವೇ ಮುಖ್ಯ
 ಸ್ಥಾನವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ (Charity begins at home)
 ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮೂಲಸ್ಥಾನವು ಗೃಹವೇ ಎಂದು ಹೇಳುವರು ಹೌದು.
 ಈ ಧರ್ಮವೇ ಪ್ರೀತಿಯೆನ್ನುವುದು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರಿ
 ದ್ದರ ನಾವೇನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ? ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೇಳೆ
 ಗಳಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೆ ದುಃಖವುಕೂಡ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸರ್ವೋ
 ನ್ನತಿಗೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಅವರ ಸರ್ವನಾ
 ಶಕ್ಕೆ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಸಂಘವಾದರೋ ವಿಧವೆಯರ ದುರ
 ವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕ್ಷಾಮಪೀಡಿತರಾದ ನಿರ್ಭಾ
 ಗ್ಯರಲ್ಲಿರುವ ದಯೆಯಷ್ಟು ಅಲ್ಪದಯೆಯೂ ಈ ವಿಧವೆಯರ ವಿಷಯ
 ದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲ್ಪಡದಿರುವುದು ಭಗವನ್ನಿಯಾಮಕವೆಂತಲೇ ಹೇಳ
 ಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಇದೇ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಫಲವು. ಸಾಮಾಜಿಕ
 ಪದ್ಧತಿಗಳೂ (Social customs) ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಗಳೂ, ಪೂರ್ವಾ
 ಚಾರಗಳೂ ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಏನು ಮಾ

ಡುವುದಕ್ಕೂ, ಅಶಕ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಪೂರ್ವಪದ್ಧತಿಗಳು ಮಿಕ್ಕ
ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಸ್ಥಿರವೆಂದರೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ
ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದೂ ವಿಧವೆಯರ ದುರದೃಷ್ಟವೆಂತಲೇ
ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು.

ಈಚೀಚೆಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವುಣ್ಮೂರ್ತಿಗಳು ಅವತರಿಸಿ ಇವರ
ನ್ನುದ್ದ ರಿಸಲು ಕಂಕಣಬದ್ಧ ರಾಗಿರುವರನ್ನುವುದು ವಿಧವೆಯರ ಪುಣ,
ವೆಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಈ ಬಾಲವಿಧವೆಯರ ಕಷ್ಟವು ಲೆಖ್ಯನಲಸಾ
ಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ತೀವ್ರದಲ್ಲೆಯೇ ವಿಮೋಚನವಾಗುವುದೆಂದು ನಂಬ
ಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬೊಂಬಾಯಿನುತ್ತುಮದರಾಸ್ ಆಧಿಪತ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ,
ಪಂಜಾಬ್ ಮತ್ತು ಇತರಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಜನರಿಗೆ ಈಗತಾನೇ ವಿಧ
ವೆಯರ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಕಾರಗಳು ತೀಡುತ್ತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ವರ್ಷ
ಗಳ ಹಿಂದೆ ಜನರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಗಳಾಗಿದ್ದಷ್ಟು ಈಗ
ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿನ ಜನರು ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನೈರಿಕ್ತ
ವಾಗಿರುವರು. ಪ್ಲೇಗ್-ಯುಧ ವೊದಲಾದವುಗಳು ಅವತರಿಸಿ ವಿಧ
ವೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗೃಹ
ದಲ್ಲಿಯೂ ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ವಿಧವೆಯರಿರುವರು.
ಇವರನ್ನುದ್ದ ರಿಸಲು ಸರ್ವರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

